

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

**ХУДОЖНІ ФЕНОМЕНИ В ІСТОРІЇ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
ПЕРЕХІД МОВИ В ПИСЬМЕННИЦТВО
(«ЕКОЦЕНТРИЗМ: КУЛЬТУРА І ПРИРОДА»)**

*Тези доповідей III Міжнародної наукової конференції
7–8 квітня 2017 року*

УДК 80:378.147.091(063)
ББК 80я431
Х98

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 27.02.2017)*

Голова оргкомітету: Пасинок В. Г. – доктор педагогічних наук, професор.

Науковий керівник конференц-проекту: Криворучко С. К. – доктор філологічних наук, професор.

Члени оргкомітету:

Черкашина Т. Ю. – доктор філологічних наук, доцент;
Оржицький І. О. – кандидат філологічних наук, доцент;
Нестеренко О. І. – старший викладач;
Белявська М. Ю. – старший викладач;
Яценко І. М. – старший викладач;
Світлична М. О. – викладач;
Чуб В. П. – викладач;
Путівцева Н. К. – викладач.

Секретарі:

Путівцева Н. К. – викладач;
Чуб В. П. – викладач.

Адреса оргкомітету: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
ф-т іноземних мов, к. 7-73
тел.: (057)707-52-65

Х98 Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво («Екоцентризм: культура і природа»): Тези доповідей III Міжнародної наукової конференції. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 134 с.

ISBN 978-966-285-394-0

У збірнику представлені тези доповідей наукової конференції, присвяченої проблемам літературознавства, лінгвістики, методики викладання іноземних мов і світової літератури.

Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей.

За зміст та достовірність фактів, викладених у тезах, відповідальність несуть автори.

УДК 80:378.147.091(063)
ББК 80я431

ISBN 978-966-285-394-0

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2017

ЗМІСТ

Agibalova T. M. EPISTEMOLOGICAL APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION	12
Андрущенко А. О. ЯВИЩЕ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ ПІД ЧАС СПРИЙМАННЯ МОВЛЕННЯ	13
Балабуха Н. В. ВЧИТИСЯ ЖИТИ РАЗОМ, ЧИТАЮЧИ ДЖ. ДАРРЕЛЛА (Формування екологічного мислення на уроках зарубіжної літератури)	14
Баранік К. П. ТЕОРИЯ НЕСООТВЕТСТВИЙ В ПЕРЕВОДЕ	15
Беценко Т. П. СВІТ ПРИРОДИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ	16
Белявська М. Ю. ЯПОНІЯ У ТВОРАХ АМЕЛІ НОТОМБ: АУТЕНТИЧНІСТЬ ТА ВИМИСЕЛ	18
Блинова І. А. ВІДБИТТЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ ЗАСОБАМИ КОМІЧНОГО....	19
Бокшань Г. І. МІФОПОЕТИКА ГАЛИНИ ПАГУТЯК: ЕКОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ	21
Бондар Л. О. ЧОРНОБИЛЬСЬКА ЗОНА ЯК ОБРАЗ НОВОГО ЕДЕМСЬКОГО САДУ В ПОВІСТІ ЯРОСЛАВА ВЕРЕЩАКА «ДІД-ЖУАН АБО 23 ДОНОСИ НА ЗАМОВЛЕННЯ»	22
Бондаренко Г. П. ЗБАГАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКИМИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИМИ ОДИНИЦЯМИ ЯК ЗАПОРУКА НАЦІОНАЛЬНОМОВНОГО ЕКОЦЕНТРИЗМУ	23

Бондаренко Л. Г. ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОЇ СПАДЩИНИ ІВАНА ФРАНКА НА УРОКАХ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24
Варенко Т. К. FANFIC IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING	26
Векуа О. В. ФІЛОСОФІЯ ПРИРОДИ В ХУДОЖНІЙ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА: АРХЕТИП, ЗАКОРИНЕННІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВА	27
Гайдук С. Є. «ЕКОЛОГІЧНА ЦІЛІСНІСТЬ» ЕПОХИ РОМАНТИЗМУ	28
Галич О. А. СТЕП У МЕМУАРАХ Л. ЧЕРНОВА-МАЛОШІЙЧЕНКА	29
Гарбар М. А. ЛЮДИНА І ПРИРОДА У «НЕЧИСТІЙ СИЛІ» В. КОРОЛІВА-СТАРОГО ...	30
Георгієвська В. В. ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВЛАДИ У П'ЄСІ КРІСТОФЕРА МАРЛО «ЕДУАРД II»	31
Ghidini M. C. L' ARCHETIPO DELLA TERRA IN F. M. DOSTOEVSKIJ	32
Горбач Н. В. ПРОБЛЕМА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ В РОМАНІ «ТАМДЕВІН» Г. ВДОВИЧЕНКО	33
Grygoriev M.V. DISCOURS DE GAFFE ET SES PARTICULARITÉS	34
Денічева О. І. СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ АВСТРІЇ.....	35
Джандоєва П. В. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПЕРЕКЛАДАЧАМ-ПОЧАТКІВЦЯМ	36

Zentko J. LA DIMENSIONE ETNOCULTURALE NELLA LETTERATURA SLOVACCA PER BAMBINI E RAGAZZI.....	37
Dymytrova V. LA TRANSPARENCE : UN RÉGIME PARTICULIER DE LA MISE EN DISCOURS DES QUESTIONS ÉNERGETIQUES	38
Жужгіна-Аллахвердян Т. М. ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ОПОВІДАННЯХ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА	39
Зінченко Н. І. КАТЕГОРІЯ ПРИРОДИ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ В ІДЕОЛОГІЧНИХ ТВОРАХ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО	40
Calero del Mar E. MINERÍA Y AGRICULTURA EN «TODAS LAS SANGRES» DE J. M. ARGUEDAS: OPOSICIÓN Y MITOS	41
Calusio M. LA GATTA DI SHALAMOV	42
Карнаушенко Г. Н., Панасенко Л. О. СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИЙ НАРОДНОПОЕТИЧНИЙ І МОВНИЙ ОБРАЗ «ВЕСЕЛКИ» ТА ЙОГО ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ У ВИСВІТЛЕННІ О. О. ПОТЕБНІ	42
Кеба О. В. РОМАН ДЖ. М. КУТСІ «ЕЛІЗАБЕТ КОСТЕЛЛО»: АПОЛОГІЯ ТВАРИННОГО СВІТУ ЧИ АНТИЕКОЛОГІЧНИЙ ПАФОС?	44
Кононенко Н. В. О ВОЗМОЖНОСТЯХ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ НА НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТАХ.....	45
Corbella C. SPAZIO SIMBOLICO E SPAZIO BIOGRAFICO NELLA «VITA NUOVA» DI DANTE	46
Kot S.Y. THE ROLE OF SPACE IN NATIVE AMERICAN LITERATURE.....	47

Кохан Р. А. ЮСТЕЙН ГОРДЕР «У ДЗЕРКАЛІ, У ЗАГАДЦІ»: СВІТ ЗА ВІКНОМ ЯК СИМВОЛ ПЕРЕХОДУ ВІД ІСНУВАННЯ ДО БУТТЯ	48
Криворучко С. К., Пасинок В. Г. «РІСТ» І «ЕНЕРГІЯ» У РОМАНІ САЛМАНА РУШДІ «ОСТАННІЙ ПОДИХ МАВРА»	49
Krynyska N. I. ENVIRONMENTAL VALUES AND PASTORAL TRADITION IN RAY BRADBURY'S WORKS	51
Landsbergytė-Becher J. ECOLOGY AND NATURE IN CONCEPT OF MODERN BALTIC MUSIC	52
Лановий О. Г. СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ, ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТКАРТOK ПРИ НАВЧАННІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ.....	53
Лановой Г. М. ЗНАЧЕНИЕ ТОПОНИМОВ КАК ЧАСТИ ФОНОВЫХ ЗНАНИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИСПАНСКОМУ ЯЗЫКУ.....	55
Лахманюк А. М. ЛЮДИНА/СТИХІЯ: ВЗАЄМИНИ ЛЮДСЬКОГО І ПРИРОДНОГО У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ	56
Li S. LA PENSÉE ÉCOLOGIQUE DANS LA LITTÉRATURE CHINOISE – APPROCHE SÉMIOTIQUE DE L'ÉCRITURE DE LA BALLADE DE MULAN (MLS).....	57
Libertini R. VEDERE IL MONDO CON GLI OCCHI DELLA NATURA: LA LETTERATURA ITALIANA PER RAGAZZI NELLA SECONDA METÀ DEL XIX SECOLO	58
Лукашов А. Ю. РОЛЬ ПРИРОДНИХ ТА БІОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ У КОНСТРУЮВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ Х. МАРСЕ «ДВОМОВНИЙ КОХАНЕЦЬ»).....	59

Луцик Н. М. РОЛЬ ПЕЙЗАЖНИХ МАЛЮНКІВ У НОВЕЛАХ М. КОЦЮБИНСЬКОГО «ЦВІТ ЯБЛУНІ» ТА ГІ ДЕ МОПАССАНА «МІСЯЧНЕ СЯЙВО»	61
Маланій Н. І. ЕКОКРИТИКА ТА СТУДІЇ ДИЗАБІЛИТІ: ТОЧКИ ДОТИКУ	62
Матвеева О. О. МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗУ «ПРИРОДНОЇ ЛЮДИНИ» В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ КОНКОРДИЗМУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІСТИКИ В. ВИННИЧЕНКА МУЖЕНСЬКОГО ПЕРІОДУ).....	63
Мацевко-Бекерська Л. В. «СЛЬОЗИ РЕЧЕЙ» АНДРІЯ СОДОМОРИ: ОСЛОВЛЕННЯ НЕВИМОВНОГО В ПАРАДИГМІ ЕКОКРИТИКИ.....	64
Mercantini S. SUL CANTICO DI FRATE SOLE – LA POESIA ITALIANA PER LA CREAZIONE.....	65
Миронюк Л. В. СИНКРЕТИЗМ ЛЮДСЬКОГО ТА ПРИРОДНОГО СВІТІВ: ЕКОПРОБЛЕМАТИКА В ПОЕЗІЇ Л. КОСТЕНКО	66
Мітракова О. О. МІСТИЧНИЙ ВИМІР ПРИРОДИ У ТВОРІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ВИДІННЯ ОРФЕЯ»	67
Морозова І. І. ЖІНОЧИЙ ДИСКУРС У ЕКОЛІНГВІСТИЧНОМУ ВИМІРІ	68
Морозова О. І. ПРОФІЛЮВАННЯ КОНЦЕПТУ <i>ПРОЗОРИСТЬ</i> НА ТЛІ ДОМЕНІВ <i>РЕАЛЬНІСТЬ, ВІРТУАЛЬНІСТЬ, ХУДОЖНІСТЬ</i>	69
Мотрохов А. И. О ЛИТЕРАТУРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЯМАНОЭ ОКУРА И ОТОМО ТАБИТО В АДМИНИСТРАТИВНОМ ОКРУГЕ ДАДЗАЙФУ	70
Музейник І. В. АНГЛІЦИЗМИ У ФРАНКОМОВНІЙ РЕКЛАМІ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПАРАДОКС	72

Науменко Н. В. РОСЛИННИЙ СВІТ ОЧИМА ФІТОТЕРАПЕВТА І ПОЕТА ЄВГЕНА ТОВСТУХИ	73
Нестеренко О. І. З ІСТОРІЇ ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	74
Новик О. П. ПРИРОДА ЯК ДЕТАЛЬ ПОЕТИКИ РОМАНУ МАРЕКА КРАЄВСЬКОГО «КІНЕЦЬ СВІТУ В БРЕСЛАУ».....	75
Обихвіст М. С. ПОРТРЕТ МАТЕРІ ОЧИМА СИНА: ПОГЛЯД НА РОЛЬ МАТЕРІ У РОМАНАХ С. РУЩІ «ОСТАННЄ ЗІТХАННЯ МАВРА» ТА МО ЯНЯ «ВЕЛИКІ ГРУДИ, ШИРОКІ СІДНИЦІ»	76
Órzhytskyi Í. O. AMBIENTE GEOGRÁFICO E IMAGINARIO LITERARIO NACIONAL EN LOS PAÍSES ANDINOS.....	77
Павлюк Ю. В. ЕКОКРИТИЧНИЙ ВЕКТОР У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ	78
Palkevych O. S. ÉVALUATION DE LA PRODUCTION ÉCRITE	79
Пашкова А. В. ЗОБРАЖЕННЯ МАДРИДУ У РОМАНІ ХАВ'ЄРА МАРІАСА «СЕНТИМЕНТАЛЬНА ЛЮДИНА»	80
Pessotska D. L. PHRASÉOLOGISMES FRANÇAIS REPRÉSENTANT LE MENSONGE: ANALYSE LINGUOPHILOSOPHIQUE	82
Полоцька О. О., Пешкова О. Г. ПРИЙОМИ МОВНОЇ ГРИ В ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ ДИСЕРТАЦІЙ.....	82
Прушковська І. В. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СВІТУ ПРИРОДИ У ТУРЕЦЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ: «БОЖЕВІЛЬНЕ ДЕРЕВО» ТУРГАЯ НАРА.....	84

Пугач Б. В. ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ НЛП В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	85
Пустовіт В. Ю. СИНТЕЗ ДОВКІЛЛЯ ТА СВІТОГЛЯДУ В ЛИСТУВАННІ М. КОЦЮБИНСЬКОГО	86
Путівцева Н. К. АЛЕГОРИЧНИЙ ОБРАЗ ДЕРЕВА У РОМАНІСТИЦІ Е. ГЛІССАНА	87
Savino G. AMBIENTE ED ECOLOGIA NELLA LETTERATURA ITALIANA D'INIZIO XXI SECOLO: ALCUNI ASPETTI	88
Самохіна В. О. КАРНАВАЛЬНА РЕФЛЕКСІЯ В КОМІЧЕСКОМУ ІДИОДИСКУРСЕ....	89
Satanovska G. S. L'IMAGE MYTHOPOÉTIQUE DE L'ARBRE DANS LA STRUCTURE SPATIALE DE «L'ŒUVRE AU NOIR» DE MARGUERITE YOURCENAR...	92
Свердлова І. О., Панасенко Л. О., Тимонін А. М. ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНОСТІ І СПОНТАННОСТІ ПРИ НАВЧАННІ УСНОГО МОВЛЕННЯ.....	93
Світлична М. О. ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ОРАСІО КІРОГІ В ЕКОКРИТИЧНОМУ ВИМІРІ	94
Ситник О. В. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ РЕАЛІЙ ПЕРСОНАЖІВ МАЛОЇ ПРОЗИ В. ФОЛКНЕРА VIA NATURE	95
Skarbek O. G. LA NATURE DANS LES CONTES FANTASTIQUES DE MAUPASSANT («SUR L'EAU»).....	96
Скриннік Ю. С. ЕКОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ ПРИ ЗМІНІ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ.....	97
Sorella A. ECO-GRAFIA DELL'ECUMENE, TRA DIVINO E UMANO, DA DANTE A BEMBO	98

Співачук В. О. ВЗАЄМОДІЯ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ У ТВОРАХ П. РОМАНОВА	99
Стадніченко О. О. ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА В МЕМУАРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ (на прикладі «Щоденників» Олеся Гончара)	100
Статкевич Л. П. ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ	101
Стрельченко Н. С. ПИТАННЯ-ПЕРЕПИТИ З ПОЗИЦІЙ ЛІНГВОЕКОЛОГІЇ	102
Sukhenko I. M. CHERNOBYL NARRATION AS A FACTOR OF ECOLOGICAL IDENTITY FORMATION: ECOCRITICAL VISION	103
Сушко С. О. ДИСКУРС ДОВКІЛЛЯ У МНОЖИНІ НАРАТИВІВ РОМАНУ «CLOUD ATLAS» ДЕВІДА МІТЧЕЛЛА.....	104
Тарасова О. А. ХУДОЖНІЙ КОНЦЕПТ <i>PAPILLON/МЕТЕЛИК</i> : ОСОБЛИВОСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ У ПРОСТОРІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЕЗІЇ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	105
Torre R. S. NATURALEZA Y CIENCIA EN LA OBRA DE MARCELO CONEN	106
Уткіна Г. Ф., Шамаєва Ю. Ю. <i>БІЛЬ</i> ЯК КОНЦЕПТ ЕМОЦІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР	107
Харлан О. Д. ВІЙНА ЧИ МИР: ТРАГІЗМ СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ В РОМАНІ ОЛЬГИ ТОКАРЧУК «ВЕДИ СВІЙ ПЛУГ ПОНАД КІСТКАМИ МЕРТВИХ».....	108
Хмельницька О. Л. ПРИРОДНІ СИМВОЛИ РОМАНУ М. БУЛГАКОВА «МАЙСТЕР І МАРГАРИТА».....	109
Цюпа Л. В. ЛІНГВОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ РЕАЛІЇ «MAQUIS» В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ НОВЕЛИ ПРОСПЕРА МЕРІМЕ «МАТЕО ФАЛЬКОНЕ» .	111

Черкашина Т. Ю. КОНЦЕПТ <i>ПРИРОДА</i> В «СПОГАДАХ ДИТИНСТВА» МАРСЕЛЯ ПАНЬОЛЯ.....	112
Чуб В. П. КОНЦЕПТ <i>НЕДОЛЮДИНИ</i> В РОМАНАХ АНТУАНА ВОЛОДІНА	113
Шапарєва Н. О. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ ЛЮДСТВУ У ТВОРЧОСТІ Л.-Ф. СЕЛІНА.....	114
Шарагіна О. В. ПРИРОДНИЙ УНІВЕРСУМ В ПОЕЗІЇ «ТИХИХ ЛІРИКІВ»	115
Штолько М. А. ЧОРНОБИЛЬСЬКА АВАРІЯ У ТВОРЧОСТІ ТА ЖИТТІ ІРИНИ ЖИЛЕНКО.....	116
Шулик П. Л. ГРА ЯК ОСНОВА ДІАЛОГУ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ..	117
Schumskaja O. N. LITERATURPHÄNOMENE IM KERN DER UMWELTKULTUR.....	118
Schirov V. Y. LES AVANTAGES DE LA MÉTHODE ACTIONNELLE DANS L'ENSEIGNEMENT DES LANGUES ÉTRANGÈRES	119
Яковенко І. В. ЕКОФЕМІНІЗМ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	120
Iatsenko I. M. PROJET DE THÉÂTRE ÉDUCATIF COMME FACTEUR DE DÉVELOPPEMENT DE L'APPRENANT	121
Яцків Н. Я. ФУНКЦІЇ ПЕЙЗАЖНИХ ЗАМАЛЬОВОК У РОМАНІ ЕДМОНА ҐОНКУРА «ДІВКА ЕЛІЗА» ТА ПАНАСА МИРНОГО «ПОВІЯ»	122
СПИСОК АВТОРІВ	124

EPISTEMOLOGICAL APPROACH IN FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION

Agibalova T. M. (Kharkiv)

Current methodological principles in FLT refers to an issue of perspective and goals oriented communicative competence of an applicant entering an international market. Therefore, the first item, should be mentioned within the context of effective foreign language acquisition, appears to be the article of interest due to its nature origin for participants of educational process. It occurs in the field of consistency, or succession in Curriculum for foreign language aims. Entering higher educational institutions, graduates are considered to be prepared for accepting particular sets of Vocabulary, Grammar, Stylistics, Phraseology knowledge. In its turn, it presupposes they got the same language background based on secondary school educational programs, but being strong in theory, in practice, the following assumption tends to be rather overstatement. The implementation of obtained skills reflects extended gaps at pragmatic level of language performance.

Therefore, the second item occurs in the field of pragmatic, or project oriented capacity. In case the context concerns modeling problem situations, which include intellectual obstacles, students spend a plenty of time making efforts to pull through linguo-cultural misunderstandings. Overcoming the following communicative barriers provides performing socio-mental functions with the means of obtained language. It includes analytical and synthetic thinking, comparative capacity, generalization experience, implication competence in metaphorical case of study, etc., which lead to language cognition development via target language attainment. In global cultural dimension it maintains the notion of multiple intelligence, introduced by H. Gardner, who among the multiple intelligences distinguishes the linguistic, logical- mathematical, visual-spatial, musical, interpersonal, intrapersonal, bodily-kinesthetic and naturalist intelligences [1, p. 62].

REFERENCES 1. Gardner H. Frames of Mind : The Theory of Multiple Intelligences / H. Gardner. – N.Y. : Avon Books, 1983. – 253 p.

ЯВИЩЕ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ ПІД ЧАС СПРИЙМАННЯ МОВЛЕННЯ

Андрущенко А. О. (Харків)

Володіння двома мовами означає володіння двома системами навичок та умінь, але обидві згадані системи породжують один вид діяльності – мовлення [1, с. 75]. Тому правильність чи неправильність мовлення іноземною мовою (з точки зору загальноприйнятих норм) може залежати від взаємодії згаданих систем. Мовлення тлумачиться [3, с. 24] як правильне, коли в ньому зберігається мовна система, властива однорідному колективу носіїв мови. Якщо ж така система порушується, то воно розглядається як невірне.

Загальновизнано, що мовленнєві дії можуть здійснюватися за умови володіння мовним матеріалом, який є засобом їх реалізації, на рівні навичок, що утворюють підґрунтя умінь, основу мовленнєвої компетентності, яка формується під впливом аналогічних компетентностей у рідній мові. При формуванні граматичних навичок іноземної мови цей вплив проявляється у таких психологічних факторах як перенос та інтерференція.

Вважається [2], що при вивченні інтерференції у мовленні увага дослідника має спрямовуватися на граматичне, семантичне, стилістичне тощо об'єднання іншомовних елементів. Унаслідок іншомовних впливів будова мови, зокрема, граматична, незважаючи на те, що є найстабільнішою її частиною, зазнає певних змін, котрі відчутно впливають на мовну систему з її моделями слововживання.

Припускається [3, с. 35], що внаслідок постійного впливу інтерференції може спостерігатися явище інтеграції, тобто ситуація, коли відповідне порушення норми стає настільки звичним, що переходить до категорії нормативних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балиашвили Т. Інтерференція как проблема двуязычия / Т. Балиашвили. – Тбилиси : Тбилисский университет, 1988. – 192 с.
2. Вайнрайх У. Языковые контакты / У. Вайнрайх. – К. : Высш. школа, 1979. – 264 с.
3. Черемська О.С. Лексична та граматична інтерференція в сучасній українській літературній мові: монографія / О.С. Черемська. – Х. : Інжек, 2006. – 184 с.

ВЧИТИСЯ ЖИТИ РАЗОМ, ЧИТАЮЧИ ДЖ. ДАРРЕЛЛА **(Формування екологічного мислення на уроках зарубіжної літератури)**

Балабуха Н. В. (Луцьк)

На уроках зарубіжної літератури формуються ключові глобальні компетентності: уміння жити разом, отримувати знання, працювати, жити, усвідомлюючи плинність і неповторність, важливість і красу кожної земної миті. Естетична функція читання, яке стає більш прагматичним, поступово втрачається. «Читаю» означає сьогодні переважно «пізнаю себе і світ», загальнолюдські цінності, серед яких цінність природи і людського існування основні. Поряд з терміном «екологія» з'явилися поняття «екологія культури», «екологія душі», говоримо про етичну відповідальність людини перед природою. Розуміння цінності усього живого стає переконанням, якщо супроводжується емоційним переживанням. Читання художніх творів викликає такі емоції, стає ефективним засобом екологічного виховання. Шкільна програма рекомендує для учнів 6 класу на урок додаткового читання автобіографічну трилогію («Моя сім'я та інші звірі», «Птахи, звірі й родичі», «Сад богів») Дж. Даррелла, англійського письменника-натураліста, мандрівника, борця за збереження зникаючих тварин. У роботі визначаємо місце уроку в системі інших уроків зарубіжної літератури, можливі його види, методичні прийоми, які сформулюють інтерес і підготують сприйняття книг письменника; пропонуємо теми індивідуальних повідомлень, презентацій учнів, творчі, домашні завдання, фрагменти для виразного читання, творчого переказу, інсценування, теми творів, варіант слова вчителя, у якому формулюємо дарреллівську систему цінностей: усе живе – прекрасне, треба тільки навчитися бачити чарівний світ навколо себе і берегти його; природа у своїй творчості не робить помилок; усі тварини мають право на життя; переслідувати їх, знищувати – злочинно; треба просто навчитися жити разом; усе в природі потрібне, все має сенс і своє призначення. Аналізуючи повість «Моя сім'я та інші звірі», простежуємо, як закладається в дитинстві система цінностей, модель екологічного мислення.

ТЕОРИЯ НЕСООТВЕТСТВИЙ В ПЕРЕВОДЕ

Бараник Е. П. (Харьков)

Перевод – это сложное многогранное явление, отдельные аспекты которого могут быть предметом исследования разных наук. В рамках переводоведения изучаются психологические, литературоведческие, этнографические и другие стороны переводческой деятельности, а также история переводческой деятельности в той или иной стране или странах. Рассмотрим перевод как воссоздание единства содержания и формы подлинника средствами другого языка. Любое речевое произведение составляют сумма его формальных компонентов (графические и звуковые комплексы слов, связи между словами), сумма его семантических компонентов (лексические и грамматические значения высказывания), а также сумма его смысловых единиц. Представить себе полное совпадение этих трех составляющих можно только разве в теоретических рассуждениях. Отсюда вечная антиномия перевода: буквальный vs вольный переводы.

Буквальный перевод – это воспроизведение в переводном тексте формальных и/или семантических компонентов исходного текста. Чаще всего такой перевод порождает непривычные для данного языка конструкции, а иногда и смыслы. Значит, в переводе, когда существуют два текста (исходный и переводной), что-то будет опущено, а что-то добавлено, а потому несоответствия и должны отражать в общих чертах процесс перевода со всеми его плюсами и минусами. Несответствия выявляются при сопоставлении двух текстов в том случае, если какая-то информация представлена лишь в одном тексте: исходном или переводном. Второе несоответствие заключается в так называемых «непереданных» словах например: «рабочие и служащие». Этот процесс, как показывает практика, происходит из-за отсутствия в переводном тексте уточняющей информации, хотя и является несоответствием, тем не менее, не рассматривается как смысловая ошибка.

Во-первых, часто бывает так, что несовпадающая в исходном и переводном текстах информация подразделяется на информацию непереданную и

прибавочную. Во-вторых, несовпадающая информация вычленяется в виде речевых отрезков исходного и переводного текстов и классифицируется с точки зрения ее ценности на ключевую (информация самой высокой ценности), дополнительную (информация для малокомпетентного адресата), уточняющую (информация незначительной ценности), нулевую (информация, не имеющая никакой ценности). В-третьих, часто вычлененные из текстов несоответствия содержат только одну информацию той или иной коммуникативной ценности. Анализ выявленных при сопоставлении текстов несоответствий в переводе позволяет определить качество перевода, исходя из следующих посылок: – самой серьезной ошибкой в переводе является появление в переводном тексте прибавочной ключевой информации, которая ведет к дезинформации адресата; – непереданная в переводном тексте ключевая информация представляет собой ошибку 2-й степени; – потеря и появление дополнительной или уточняющей информации относятся к незначительным ошибкам, которые иногда могут быть оправданы условиями перевода и, особенно, компетенцией адресата. Слова, имеющие нулевую информацию (например, слова-паразиты, например, «так сказать»), могут не переводиться, и это не рассматривается как ошибка в переводе.

Итак, именно вычленение несоответствий в исходном и переводном текстах может служить средством контроля в работе как квалифицированного, так и начинающего переводчика.

СВІТ ПРИРОДИ В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ПІСЕННІЙ ТВОРЧОСТІ

Беценко Т. П. (Суми)

Українська народнопісенна творчість у різножанровому вияві є своєрідним гімном світові природи. Довкілля осмислювалося нашими предками як реальне лоно життєіснування людини. У всіх текстах народнопісенної творчості людина – носій етнокультури – представлена як така, що перебуває в оточенні природних

об'єктів – реалій рослинного і тваринного континууму. В пісенному фольклорі природа постає світом(макросвітом), який складається із мікросвіту тварин, мікросвіту корисних копалин, мікросвіту рослин; природа – це простір наземний (земля, гора, скеля, долина, луг, поле, степ), водний (океан, море, річка, озеро, ставок, криниця), підводний (у воду, у море), надземний (простір неба), підземний (у землю, в могилі). Світ рослин представлений фітонімами (мікрооб'єктами – назвами рослин (квітів, дерев) та макрооб'єктами (назвами насаджень – гай, ліс, сад, діброва). Події, опоетизовані в народнопісенній творчості, відбуваються біля природних об'єктів (колодязя, берега, річки, ставка та ін.), у певному просторі (у лісі, в лузі, в полі, в долині, в степу та ін.).

Пейзаж народнопісенний – оживлений, озвучений голосами птахів (щебетанням соловейка, куванням зозулі, криком сови чи пугача).

Органічне злиття в свідомості наших предків людини і природи засвідчують структури народнопісенного паралелізму, що ґрунтуються на зіставленні понять зі сфери природи та зі сфери життя людини.

Календарно-обрядова лірика слугує безпосереднім свідченням єдності людини і природи. Пісні весняного циклу – сакральні тексти-величання, тексти-заклички, тексти-оспівання довколишнього середовища.

Пісні літнього циклу (маївки, купальські, русальні, петрівчані, собіткові, царинні) відображають злиття людини з довколишнім світом; вони своєрідно демонструють роль природи у житті людини і разом з тим – місце людини в природному середовищі. Давні тексти народних пісень переконують в обопільності такого зв'язку, його взаємозумовленості. Ставлення до природи в народнопісенному світобаченні – сакральне.

Жнивварські, обжинкові, косарські, гребовицькі пісні – це розуміння природи як матері-годувальниці; оспівання праці на лоні природи.

Зимовий цикл календарної лірики засвідчує сподівання наших предків на щедрі дари природи (це відображають колядки, щедрівки).

Показово, що український пісенний фольклор оспівує природу весняної чи літньої пори. Осінній та зимовий стани довколишнього середовища не відображені у фольклорно-пісенній творчості.

Отже, природа виступає ключовим поняттєвим ядром фольклорно-пісенного континууму.

ЛІТЕРАТУРА

1.Лановик М. Б. Українська усна народна творчість: підручник / Мар'яна Лановик, Зоряна Лановик. – К. : Знання – Прес, 2006. – 591 с.

ЯПОНІЯ У ТВОРАХ АМЕЛІ НОТОМБ: АУТЕНТИЧНІСТЬ ТА ВИМИСЕЛ

Белявська М. Ю. (Харків)

Залишивши незгладиме враження на письменницю у перші роки її життя, Японія набуває ознак панівного міфічного образу в її творчості. Амелі успадковує від батька любов до країни та вбирає у себе цю орієнтальну культуру та устої. «Країна, де все розплановано на рік уперед, – каже вона, – просто мрія, а не країна. Тут ніхто не підставить вас... Тут панує щось нахшталт патріотичного колективного свідомого. І я можу годинами розповідати вам жахи про Японію, зокрема про те, як працюють великі корпорації, що викладено у творі «Заціпеніння та тремтіння», але є дві речі, якими я захоплюююсь: по-перше, вони, японці, нескінченно пишаються власною культурою, по-друге, на відміну від нас, вони не закриті для інших культур. Ми не знаємо аж нічого про справжню культуру азіатів, тоді як вони, довічні школярі та читачи, знають усе про культуру наших країн, поважаючи та захоплюючись власною».

Образ стародавньої Японії передається від батьків дітям у загальній концепції буття, яку японці старанно охороняють від будь-яких проявів сучасності. Натомість, крізь століття вони живуть у павутинні взаємних боргів, починаючи ще з боргів померлих предків, закінчуючи професійними послугами та випадковими позиками. Тут поважніше бути тим, хто дарує, ніж тим, хто отримує подарунок, навіть якщо йдеться про звичайний комплімент. Людина, яка демонструє власну великодушність без згоди на те приймаючої сторони,

підозрюється у злomu намірі створити неприпустиму заборгованість. Обмін має бути рівнозначним, а борг, своєю чергою, може стати таким тягарем та причиною нескінченного сорому, що японці намагаються уникати приводів допомогти іншому через величезну повагу до нього. Так, у творі «Метафізика труб» героїня Амелі, впавши у басейн та невзможі впливти, усвідомлює, як її співвітчизники спостерігають, не втручаючись, за процесом її смерті.

Японія, як зазначає письменниця, є країною крайньої двоїстості. Ця риса згодом укорінюється у її свідомості та зумовлює поетику та сюжетику її творів. В Японії на тлі жорстокості буття, панує взаємоповажання та відмова від конфліктів. Отже, на відміну від красномовних та пихатих у кожній суперечці європейців, жоден з японців не дозволив би собі такої поведінки, яка може порушити гармонію спокою, навіть якщо цей спокій та витримка можуть призвести до психічного розладу. Саме про це письменниця пише у творі «Катилінарії», де головний герой Еміль вимушений прибігти спочатку до вербальної жорстокості, а згодом й до фізичного знищення заради того, щоб захиститися від дивного набридливого сусіда. Персонаж твору втілює японську рису вважати себе вимушеним бути ввічливим, тоді як нічого його до цього не примушує. На думку письменниці, дотримання таких архі-ввічливих манер, існування за жорстоких соціальних умов в країні сонця, що сходить, може пояснюватись тим, що десь у глибині японці усвідомлюють, що вони є найжорстокішою нацією і мають захищатися нещадними правилами від власної природи.

ВІДБИТТЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ ЗАСОБАМИ КОМІЧНОГО

Блинова І. А. (Київ)

У другій половині ХХ – початку ХХІ ст. помітно посилюється інтерес учених до лінгвістичного експерименту, словесної творчості автора, однією з яких виступає мовна гра (далі – МГ). Існують різноманітні мовні та мовленнєві

прийоми вираження комічного, серед яких МГ та її різновид – каламбур посідають одне із значущих місць.

Матеріалом нашого дослідження слугує англомовний прозовий твір найвидатнішого американського письменника сучасної літератури Курта Воннегута -молодшого «Tomorrow and tomorrow and tomorrow».

Найбільш типовим параметром (спираючись на запропоновану модель Д. Хаймса) виступає категорія «**предмет мовлення**» (**топік**), порушення якої сприяє виникненню комунікативної ситуації, матеріалізованої в комічному дискурсі: «*How about letting somebody who's never had any privacy get a little crack at it?*» said Eddie hotly.

«*Hell, you old people had plenty of privacy back when you were kids. **I was born and raised in the middle of the goddam barracks in the hall!** How about –*»

«*Yeah?*» said Morty. «*Sure, you've all had it pretty tough, and my heart bleeds for you. **But try honeymooning in the hall for a real kick***».

«*Silence!*» shouted Willy imperiously.

У наведеному діалозі особливий інтерес являє собою тема особистого приватного життя героїв, що врешті-решт призводить до ескалації конфлікту: Едді і Морті сперечаються про відсутність можливості усамітнення в дитинстві, юнацтві та зрілості. Навіть інтимні стосунки між чоловіком і дружиною стають проблемою через відсутність окремої кімнати (у коридорі). Обігравання, як видно, відбувається на прагматичному рівні завдяки натяку: проблема швидкого збільшення населення (через винахід засобу «від смерті» – антигерозона) і відсутності житла унеможлиблює проживання на одній території декількох поколінь родини найстаршого члена Жома.

Отже, комічна ситуація, створена за допомогою МГ, може виникнути в результаті порушення «правила фокуса» предмета мовлення (топіка). Будучи детермінантою ідіостилю письменника, МГ займає провідне місце в широкому діапазоні мовностилістичних і мовленнєвих прийомів вираження комічного.

МІФОПОЕТИКА ГАЛИНИ ПАГУТЯК: ЕКОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ

Бокшань Г. І. (Херсон)

Рефлексія екологічних проблем у художній прозі Г. Пагутяк набуває неоміфологічного аранжування: письменниця пише про них, зрештою, як і про інші кризові феномени сучасності, «в міфологічному часі й міфологічному просторі» [2, с. 16].

Екоцентричність світогляду авторки на літературному рівні виявляється у низці мотивів і образів, що відображають інтенції гармонізувати взаємодію людини і довкілля. Так, одним із магістральних у творчості Г. Пагутяк є закорінений у Біблії мотив згубності душевної сліпоти (цикл новел «Душа метелика», роман-феєрія «Зачаровані музиканти»). Наскрізним постає топос саду, семантика якого розкривається як «місце приязного спілкування людей, рослин і звірів, їх повного взаєморозуміння» [1, с. 93].

Персонажі, які втілюють уявлення про злагоджене співіснування з усіма істотами і характеризуються високим рівнем екосвідомості, як правило, алюзійно пов'язані з образом Франциска Асизького, наділеного даром розмовляти з тваринами і навіть приручати хижаків (Сава в антиутопії «Господар», Слуга з Добромиляв однойменному романі, Каспар Гаузеру казковій повісті «Втеча звірів, або Новий Бестіарій» та ін.). У візуалізації міфосвіту Г. Пагутяк важливу роль відіграє символіка кольорів: портретні характеристики «екологічно заангажованих» героїв містять деталі зеленого кольору.

Таким чином, неоміфологічна інтерпретація уявлень про космічну гармонію в художній прозі Г. Пагутяк уможлиблює осмислення екологічних проблем сьогодення у контексті вічності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пагутяк Г. Брама для солі й вітру // Потонулі в снігах / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – С. 87–183. 2. Пагутяк Г. Кожен день інший / Г. Пагутяк. – Львів : ЛА «Піраміда», 2013. – 192 с.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ЗОНА ЯК ОБРАЗ НОВОГО ЕДЕМСЬКОГО САДУ В ПОВІСТІ ЯРОСЛАВА ВЕРЕЩАКА

«ДІД-ЖУАН АБО 23 ДОНОСИ НА ЗАМОВЛЕННЯ»

Бондар Л. О. (Миколаїв)

Тема Чорнобиля досить широко представлена у вітчизняній літературі. Чорнобиль став не лише частиною національної історії, він зумовив значні суспільні зрушення, а також породив безліч філософсько-мистецьких сентенцій, що відзначалися есхатологічними настроями. Крім цього, з Чорнобилем пов'язаний початок епохи постісторії, яка характеризувалася ревізійними інтерпретаціями подій минулого, новою реконструкцією національної історії. Чорнобильська проблематика представлена й у творчості сучасного письменника Ярослава Верещака, зокрема у повісті «Дід-Жуан або 23 доноси на замовлення». Основний мотив твору – це очищення людини від нашарувань цивілізації. Чорнобиль у тексті перестає бути травмою він розкриває свій ентропійний ресурс. Подібно як у тексті очищується земля та вода, так само герої, які перебувають у зоні, виявившись маргіналами у «нормальному» житті, стирають своє минуле, викреслюючи себе з суспільства. За допомогою імпровізованої театральної сцени вони перероджуються, стаючи частиною всього живого. У цьому процесі особливого значення набувають ритуальні форми поведінки, що апелюють до тотемного язичницького вірування за яким кожна людина мала свого охоронця у вигляді певної тварини чи рослини. Звідси й дивні обряди поклоніння Сонцю й Землі, а також імена мешканців Зони (Бджола Дзвінка, Вепр, Глафіра-смугаста кішка, Гузманія, Помідор де Баррао, Йісо-королева Мишей, Старий Сонях, Опунція, Тато Лимон). Стирання себе як людської істоти та наближення до «братів менших» стають для героїв шляхом перевідкриття себе, завдяки залученню до чогось більшого ніж суспільне середовище. Чорнобиль, як символ апокаліпсису, стає символом й особистого апокаліпсису героїв, тому вони повертаються у лоно вибуху, щоб заново навчитись жити після іншого життя.

Повість «Дід-Жуан або 23 доноси на замовлення» містить і мотив оголення душі через сповідь на ритуальному камені, що відбувається у вузькому колі «посвячених» у сакральне знання. Цей вид оголення, посилює трансцендентні переживання, вносячи елементи містичності у розвиток подій твору. Таким чином, постапокаліптичний простір, у якому перебувають герої повісті, стає як зоною травми, так і зоною реінкарнації, що маніфестує думку про безсмертя душі, її перевтілення з одного тіла (у тексті образ Діда) в інше (образ Лелеки у фіналі твору). Також у творі демонструється й тілесне оголення, але воно має форму ритуалу, ніж сексуальної гри. На світанку герої оголюють свої тіла та омивають їх водою у променях вранішнього сонця. Автор постулює ідею пост-релігії, що близька первинним дохристиянським практикам в яких оголення стає «явищем онтологічного порядку», яке «відкриває природу світу», а тому процес зняття одягу стає «вираженням суті буття, а одяг – приховуванням цієї суті» (А. Баканурський). Наповнення повісті елементами містики, що виявляються у зображенні трансформованих образів людей-тварин, людей-рослин, у використанні ідеї реінкарнації, які дозволяють вписати текст в стильову парадигму сюрреалізму, в якому найвищою цінністю вважалася свобода в усіх її проявах. Власне, героям повісті вдається набути свободи, перш за все, від суспільства, вони розкуті, вільні у своїх бажаннях та прагненнях, вони мають можливість досягнути глибину власної душі, зрозуміти себе завдяки набуттю Іншого у собі, який не є людиною, а частиною усього сущого.

**ЗБАГАЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ
ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКИМИ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИМИ ОДИНИЦЯМИ ЯК ЗАПОРУКА
НАЦІОНАЛЬНОМОВНОГО ЕКОЦЕНТРИЗМУ**

Бондаренко Г. П. (Сєверодонецьк)

У мовознавстві, культурології та філософії мови загальноновизнаною є думка про те, що фразеологічний склад є найбільш прозорим для втілюваних

лінгвістичними засобами концептів «мови» етнокультури, оскільки в образній основі фразеологізмів відбиваються характерологічні риси світобачення, які виступають складовою частиною поняття «менталітет», запорукою збереження чистоти мови, її національномовної екологічності. Лінгвістичний аспект вивчення вияву рис менталітету в мовному знакові висвітлений у працях В. Телії, В. Русанівського, В. Мокієнка, В. Гака та ін.

Вивчення семантики і внутрішньої форми фразеологічної одиниці дасть через усвідомлення смислових і питомих орієнтацій, зафіксованих у них, встановити особливості світобачення українського народу і реконструювати культурно-мовні архетипи, які розуміються як: культурні першообрази, уявлення-символи про людину, її місце в світі та суспільстві. У фразеологічному значенні знайшли вираження як культурні архетипи, так і сутнісні моменти географічної, геополітичної, господарчої, соціальної, політичної, релігійної, культурної реальностей, які виявили вплив на його формування. Національно специфічними є ті фразеологічні одиниці, які віддзеркалюють у своїй внутрішній формі характерні особливості культури і побуту, тваринного і рослинного світу, народні звичаї, символіку. На основі постійних асоціативних зв'язків утворена специфічна образність фразеологізмів, за допомогою якої постає національна специфіка мови, шляхи актуалізації семантики і форми фразеологічних одиниць якої залежать від менталітету лінгвокультурної спільності.

Таким чином, у фразеології закодована інформація про своєрідну мовну картину світу, яка постає у процесі розгляду національно-культурних особливостей семантики українських ідіом.

ВИКОРИСТАННЯ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОЇ СПАДЩИНИ ІВАНА ФРАНКА НА УРОКАХ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Бондаренко Л. Г. (Херсон)

Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти спрямовує учителів світової літератури на реалізацію чотирьох змістових ліній, серед яких

важливе місце посідає компаративна. Провідні методисти активно працюють над пошуком шляхів розв'язання цього завдання. Про це, зокрема, свідчить аналіз чинних програм для основної та старшої школи. Так, наприклад, автори програми для 5-9-х класів (керівник авторського колективу О. М. Ніколенко) до кожного розділу програми подають рубрику «Елементи компаративістики». Виконуючи іншу настанову Держстандарту, – на українознавче спрямування освітніх галузей – у цьому ж документі в рубриці «Україна і світ» висвітлюються взаємозв'язки української та зарубіжних літератур, контакти зарубіжних письменників із Україною, здобутки вітчизняних майстрів слова та перекладачів творів зарубіжних авторів тощо. Крім зазначених авторами паралелей, учитель може звернутися й до інших, розширити зміст рубрики [1]. На наш погляд, недооціненою методистами світової літератури є спадщина українського письменника, літературознавця, критика, перекладача І.Я. Франка. Його праця «Данте Аліг'єрі. Характеристика середніх віків. Життя поета і вибір із його поезії» може бути використана під час ознайомлення учнів з історією почуттів видатного італійця до Беатріче. Для представлення школярам постаті автора, його життєвого і творчого шляху вчителю стануть у нагоді такі праці І. Франка, як «Лорд Байрон», «Еміль Золя, його життя і писання», «Адам Міцкевич», «Лев Толстой». На уроках аналізу твору, окрім вище зазначених можуть, бути використані розвідки «Ромео та Джульєтта», «Гордон Байрон. Чайльд Гарольдова мандрівка». Серед прийомів опрацювання літературно-критичної статті у розпорядженні словесника – читання і коментування змісту, складання плану, тез, конспектування, виписування в зошити та заучування найвлучніших цитат, підбір фрагментів із творів, що ілюструють думку дослідника та ін. Звернення на уроках світової літератури до літературно-критичної спадщини Великого Каменяря сприятиме національній самоідентифікації учнів, усвідомленню ними національних цінностей та необхідності їхнього збереження й примноження в умовах глобалізації світу.

ЛІТЕРАТУРА 1.Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів.

FANFIC IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Varenko T. K. (Kharkiv)

The advent of the Internet has brought about quite a few new opportunities for the students and teachers of foreign languages and literature. For one, it has majorly contributed to the blooming of the modern phenomenon of fanfiction, or fanfic, which is basically fiction created by fans about the characters or settings from their favorite original works of fiction, and it has great potential for foreign language acquisition.

Firstly, by encouraging students to create their own fanfic in the language they are learning, we boost their motivation to read in the original, which is an important constituent of their linguistic competence, and helps them enrich their vocabulary and pool of grammatical structures to use.

Secondly, fanfic creation *per se* is a valuable writing exercise that helps students practise expressing freely their thoughts in the foreign language.

Thirdly, fanfic-writing can be used in the foreign language classroom to serve particular purposes. For instance, when covering particular topics (food, clothes, or children upbringing, etc.) with focus on particular vocabulary, students may be asked to use that vocabulary to write a piece of fanfic about their favorite character, describing what that character would be wearing to a party to be held this week, or what that character likes eating and prefers cooking, or how that character is bringing up his or her kid(s). If it is particular grammar under study, the students may be asked to use that very grammar in their fanfic. For the purpose of communication and speaking skills development, the students can be offered to write and dramatize a conversation their favorite characters are having over a particular matter.

The use of fanfic-writing in a classroom can be particularly helpful when there are students who, for some reason or another, are unwilling to share their own thoughts. Having some fictional characters speak or do whatever is quite liberating for such students, and it is also a good opportunity to express opinions that may be looked down upon if voiced by a particular member of the group.

Thus, fanfic is a powerful tool in a foreign language teacher's kit.

ФІЛОСОФІЯ ПРИРОДИ В ХУДОЖНІЙ КОНЦЕПЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА: АРХЕТИП, ЗАКОРИНЕНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВА

Векуа О. В. (Київ)

Цивілізаційні драми насторожують суспільство. Відбувається корекція духовної парадигми людини. Реакція мистецтва на гуманістичні деформації віддавна була непростюю і гострою. Українська література завжди чутливо реагувала на суспільні дисбаланси. Сьогодні гуманістичний контекст осмислюється словесним мистецтвом особливо відповідально: усвідомити параметри небезпеки, мобілізуючи архетипічні знаки людської підсвідомості для пошуків збереження живого світу і людської душі. Виявилось, що саме літературі під силу збудити первісне глибинне переживання в людині. Процес переосмислення питання про місце людини у світобудові стає в центрі поетичної рефлексії сучасної української літератури. Українська лірика в аспекті пантеїстичного мислення привертає увагу дослідників. Цю проблему розглядали В. Брюховецький, Т. Салига, М. Ільницький, Н. Гаєвська, Г. Семенюк, Г. Клочек, А. Гуляк. Природа осмислюється українським автором як смислбуттєва проблема. Тобто – через осмислення самого способу життя українського поета – через «думання», діалог з самим собою, що фіксується у листах, полемічних виступах, щоденниках (якщо такі велися, або були доступні). Виведена з авторського життя смислбуттєва проблема, перенесена у авторську свідомість, раз у раз давала про себе знати з різних боків у нехудожніх текстах – коментарях, нотатках, які ставали складовими майбутніх поезій, набуваючи по-

к'еркегорівському, «екзистенційної істини», тобто авторський спосіб життя взятий в інтеріоризованому сприйнятті (як переживання, а не як подієвість).

«ЕКОЛОГІЧНА ЦІЛІСНІСТЬ» ЕПОХИ РОМАНТИЗМУ

Гайдук С. Є. (Львів)

На початку 90-х років ХХ століття так звана екологічна критика стала домінантною парадигмою у вивченні англійського романтизму. Слід підкреслити: одна з центральних її складових – бестіарні образи. Програма романтичної екокритики мала своїм наслідком фундаментальну зміну поглядів щодо презентації природи (передусім звірів) у художніх творах романтиків. Життя на Землі пов'язане зі взаємодією систем, що утворюють обширну, але крихку екологічну цілісність. Цей важливий аспект буття людини вперше серйозно осмислений саме митцями-романтиками. В. Вордсворт та його однодумці вірили, що «проникливий інтелект Людини» може бути «сполучений зі Всесвітом любов'ю і священною пристрастю» [1, с. 297]. Це – передумова для збагачення духовного світу «Я – особи». Власне, тому для В. Вордсворта страждання оленя («Стрибок оленя») – тема етичного характеру. Поет передбачив деякі аспекти суспільного життя кінця ХХ століття: політика «глибокої екології», рух за «права тварин» і «тваринний добробут». В. Вордсворт був не єдиним автором романтичної епохи, який прищеплював співчуття до тварин, формулював нове розуміння природи. Близьким до його думок та почуттів був С. Т. Колрідж. Про це свідчить, зокрема, його «Поема про Старого Мореплавця». Ця типологічна паралель – тексти «Стрибок оленя» і «Поема про Старого Мореплавця» – важлива з огляду на концентрацію уваги реципієнта на злочинних актах людського насильства щодо природи. Коли моряк С. Т. Колріджа повертається додому, він проголошує важливі і на сьогодні слова: «Той молиться найкраще, // хто любить найбільше // І людину, і птаха, і звіра».

ЛІТЕРАТУРА 1.Mortensen P. Taking Animals Seriously : William Wordsworth and the Claims of Ecological Romanticism / Peter Mortensen // Orbis Litterarium 55. – Denmark, 2000. – P. 296–311.

СТЕП У МЕМУАРАХ Л. ЧЕРНОВА-МАЛОШИЙЧЕНКА

Галич О. А. (Старобільськ)

Мемуари Л. Чернова (Малошийченка) – це дві його автобіографії, одна з яких уперше друкувалася 1933 року в журналі «Червоний перець», а друга в збірці його творів, що вийшла друком в Одесі 2005 року. Досі ці твори Л. Чернова не були предметом літературознавчого аналізу, хоча фактичний матеріал з них часто використовувався науковцями та критиками.

Автобіографія містить чимало фрагментів, які емоційно розкривають світовідчуття Л. Чернова, його фанатичну любов до безмежних українських степів: «Я не люблю ні пишновеличного, зрадливо-істеричного моря, ні стискуючих мій обрій гір, ні зворушливих лісів. Я люблю південні липневі пустельні степи наші; обрій без меж; розгорнуте в безкінечність бразолійне небо; пахучі жита наші; степові шляхи в житах понад могилами, – степові шляхи без кінця і краю» [1, с. 445]. Л. Чернов зізнається, що об'їхав половину земної кулі, однак ніщо у світі його так не вразило як краса українського степу, яким він щиро захоплюється: «Бачив Схід і Індію. Бачив казкові для українського ока країни. Та наймиліші лишилися мені степові шляхи мого краю, де “в липні / у розпечених житах / Легенькі вітерці / Шматочки сонця носять, / Родюче материнство ллється по степах, / І граним небом / Дихає колосся”» [1, с. 445].

У мемуарах письменника Л. Чернова яскраво представлений український степ, як сутнісна частина буття свого народу. І все ж надмірна любов автора мемуарів до степових просторів ніяк не перебиває його орієнтацію на урбаністичне майбутнє людства, яке він бачить в електрифікації своєї держави: «Не сьогодні – завтра з вершини Дніпрельстану, з-під темних брів засвітить моїй країні неперевершена в сивих століттях Електра» [1, с. 459].

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернов Леонід. Автобіографія / Леонід Чернов // Самі про себе: Автобіографії українських митців 1920-х років / Упор. Р. Мовчан. – К. : ТОВ «Видавництво Кліо», 2015. – С. 444 – 459.

ЛЮДИНА І ПРИРОДА У «НЕЧИСТІЙ СИЛІ»

В. КОРОЛІВА-СТАРОГО

Гарбар М. А. (Харків)

Творчість В. Коваліва-Старого органічно вписується в екоцентричний дискурс української літератури, представлений спадком Г. Сковороди, О. Кобилянської, Л. Українки та багатьох інших письменників, коли природа є органічним для особистості середовищем, з яким людина прагне жити в гармонії, а не підпорядковувати собі.

У збірці літературно-фольклорних казок В. Короліва-Старого «Нечиста сила» демонічні істоти (чорти, хухи, відьми, лісовики, мавки, водяники, злидні, потерчата, вовкулаки тощо), що у художньому світі книги виступають персоніфікацією сил природи, змальовані у ситуаціях взаємодії із людьми. На відміну від традиції, «нечисть» виступає у книзі позитивною силою, яка, проте, нерідко залишається неоціненою людиною. Але, незважаючи на це, персонажі «нечистої сили» сумлінно виконують своє призначення – допомагати людям, рятувати їх. Ідея єднання людини з природою, що набуває особливої актуальності через недосконалість людського світу й нерідко ворожість його до особистості, найбільш яскраво виражена у мотиві перетворення людини на птаха («Літавиця», «Рибалчина Русалка»). Щоб втішити свого сина, померла мати стає Літавицею, що спадає з неба блискучою зіркою. А згодом і малий Гаврилко, перетворюється на жайворонка. Повне злиття з природою є цілющим для людських душ, про що свідчить щасливий, напоєний безмежною волею співжайворонка-Гаврилка. Закохані козак-рибалка та Русалка не можуть бути щасливими в людському світі, тому вищими силами природи їм подароване перетворення на річкових чайок.

Отже, екокритика має ширше використовуватися під час вивчення творів українських письменників, що дозволить глибше дослідити художній світ їх спадку.

ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ВЛАДИ У П'ЄСІ КРІСТОФЕРА МАРЛО

«ЕДУАРД II»

Георгієвська В. В. (Харків)

Боротьба за владу протягом Європейської історії в усіх країнах була жорстокою і кривавою. Події, що зображені в п'єсі К. Марло «Едуард II», розповідають про досить складний період в історії Англії – правління слабкого короля Едуарда II. Він не мав тих чеснот, що були властиві його батькові. Він був боязким, легковажним і впертим, війну замінив на бенкети, розкіш і розпусту, до того ж був гомосексуалістом. Своє правління він почав із того, що відмовився добивати загнаних у кут шотландців і повернувся до Англії.

Едуард II робив все, що йому заманеться. Вихований без батька, не отримавши систематичної освіти і виховання, в оточені хитрих слуг, які згодом ставали його фаворитами та отримували звання і титули від юного спадкоємця. Він із самого дитинства звик підкорятися чужій волі і бажанням. Юний монарх був позбавлений військової відваги, бажання завойовувати та доводити свою значущість. Якщо його фаворити були задоволені – це автоматично означало щастя Едуарда II. Правління Едуарда I сприяло спадковій королівській владі, а правління його сина майже знищило її, і саме це показує драматург.

К. Марло у п'єсі «Едуард II» зміг охопити весь, досить великий, проміжок правління короля. Правління якого відрізнялось повним ігноруванням потреб країни та можновладців. При живому Едуарді трон його фактично був порожнім. Інфантилізм короля вів країну до прірви. Як би не втручання королеви Ізабелли та Мортімера Молодшого, існування взагалі такої суверенної держави як Англія було б під великим питанням. Врешті-решт король отримує принизливе, досить тривале, катування. Помста за смерть батька його спадкоємцем Едуардом III, яку змальовує у п'єсі К. Марло, виявляється не зовсім правдоподібною та не підтверджена історичними документами. Після свого сходження на трон Едуард III багато років був маріонеткою в руках своєї матері Ізабелли та її коханця Мортімера.

L'ARCHETIPO DELLA TERRA IN F. M. DOSTOEVSKIJ

Ghidini M. C. (Parma)

«Tutto il reale non si esaurisce nell'esistente, perché una sua parte enorme vi è racchiusa come parola futura, sotterranea, ancora non detta. Raramente appaiono dei profeti che indovinano ed esprimono questa parola integra». A diciotto anni il giovane Dostoevskij è già alla ricerca di una realtà che trabocchi dalla concretezza immediatamente visibile. Tende alla parola futura, ancora non detta; la sua scrittura già si tiene nell'orizzonte della profezia. Pare strano, però, che questo futuro sia sentito come qualcosa di sotterraneo e non celeste. Fin dall'inizio egli sembra dominato da un immaginario strettamente legato alla terra, al mondo ctonio. Nelle varie fasi della sua vita un complesso di immagini terragne evolveranno in idee e prese di posizioni. Sotto forma di infinite variazioni, l'archetipo della terra costituisce un momento centrale della sua opera. Ad esempio, nei primi anni Sessanta dell'Ottocento la condizione dei quartieri operai londinesi è tremenda: Dostoevskij la descrive come un mondo oscuro e sotterraneo, la degradazione sociale appare come un'inquietante dimensione ctonia. Inizialmente, egli usa questa rappresentazione per rendere una precisa situazione sociale, in seguito, tuttavia, quel grumo di immagini alluderà al sottosuolo dell'anima e fin del cosmo. Ma, poiché in Dostoevskij ogni immagine esiste solo in relazione con il suo opposto, l'inquietante dimensione ctonia germina nella fecondità profonda e vivificatrice dell'umida Madre Terra. Dai bui recessi della «*počva*» nascerà la speranza della comunione universale, fondata sull'appartenenza al proprio popolo, sul legame «chimico» dell'uomo con la terra natia. La forza elementare della terra si esprime, dunque, in una polarità continua e scissa: fecondo suolo generatore di vita e materia pesante, inerte e mortifera. Nel primo Dostoevskij prevale questa seconda dimensione ctonia e oscura, spesso concretizzandosi nel denaro. «*Insieme all'aria, alla terra, all'acqua e al fuoco, il denaro è la quinta forza elementare con cui l'essere umano deve fare i conti più spesso*», scrive Brodskij. Nel Signor Procharč'in, ad esempio, il denaro metafisico, diventa vettore di impulsi oscuri che si materializzano nella dialettica di volontà di potenza e sangue, di colpa (debito!) e povertà.

ПРОБЛЕМА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ В РОМАНІ «ТАМДЕВІН» Г. ВДОВИЧЕНКО

Горбач Н. В. (Запоріжжя)

Тема ролі фізичного довкілля в житті людини, у формуванні її свідомості є невіддільною від самого розвитку письменства. Антропоморфізм «Слова о полку Ігоревім», пошук гармонії з природою в Г. Сковороди, руссоїзм поетів-романтиків, опозиція природи і цивілізації у творах М. Рильського, О. Довженка, С. Йовенко, І. Драча, Ю. Щербака й багатьох інших, формують як концепцію екологічної поведінки людини, так і екоцентричний дискурс сучасної літератури.

Роман Г. Вдовиченко «Тамдевін» (2009) демонструє жіночу і чоловічу моделі самоактуалізації відповідно в «жіночій» і «чоловічій» його частинах. Обидва персонажі твору – і колишня випускниця Академії мистецтв, а нині успішна петербурзька художниця Анна, й етолог Юрій, що зважився на тривалий експеримент над вовчим виводком, – змінюють звичний їм урбаністичний спосіб життя на природне середовище для відновлення духовних і фізичних сил.

Життя в віддаленому від цивілізації карпатському селі, спілкування зі студентською подругою, що змогла дотримати балансу між особистісними, творчими, сімейними цінностями, спонукають Анну до перегляду власного розуміння щастя, пошуку гармонії, самої себе в сучасному світі. Для Юрія, котрий, як і Анна, переживає кризу сімейних стосунків, автономне перебування в умовах дикої природи, за умовами експерименту, стає можливістю розібратися в собі, виробити вміння керувати своїми емоціями, мобілізувати моральні й фізичні сили. Вагомий людинознавчий потенціал має опис життя вовчої спільноти, через який вибудовуються художні паралелі з життям людського суспільства, а з ними – і проблеми зради, самотності, лідерства тощо.

Зустріч головних героїв твору, що описана в третій частині роману «Він та вона», відбувається тоді, коли кожен із них уже виробив власне мірило цінностей на шляху реалізації особистісного потенціалу як однієї із найважливіших потреб людини.

DISCOURS DE GAFFE ET SES PARTICULARITÉS

Grygoriev M.V. (Kharkiv)

Pris comme un acte communicatif verbal, le discours n'exclue pas la présence des éléments ou des unités lexicales qui font écho à l'intention de départ de l'émetteur provoquant souvent un effet contraire au visé. Ce qui représente la particularité essentielle des discours des gaffeurs par rapport aux ceux qui sont réussis. Les chercheurs Breton et Ploulx remarquent au sujet du message d'un discours qu'il échappe toujours à l'intention première de l'émetteur devenant incontrôlable. La gaffe, définie comme une parole ou un propos maladroits et inadaptés au contexte, conditionne parfaitement cette perte du contrôle et habite les discours de tous les milieux sociaux : politique, diplomatique, artistique, scientifique et autres. Les discours la contenant se présentent sous forme des constructions linguistiques finies ou des dialogues. Vu dans trois dimensions: linguistique (en tant que texte), sociologique et communicationnelle caractérisant le discours selon Benveniste, le discours raté se prête au constat que les deux dernières marquent surtout le discours du gaffeur, la première restant normale pour la forme, seulement un peu raccourcie, abrégée par le choc du récepteur et souvent sans conclusion logique. Ainsi le récepteur d'un tel discours manqué et marqué par une gaffe reste-t-il quasiment toujours sinon offensé au moins étourdi, le confus restant à l'émetteur. Les dimensions sociologique (en tant que production en contexte) et communicationnelle (en tant qu'une interaction finalisée) caractérisent à leur tour et surtout les motifs incitatifs qui précèdent le discours de gaffe et qui en fonction de la position sociale et du besoin communicatif du moment verbalisent les intentions de l'émetteur et sanctionnent ses répliques. Parmi les facteurs moteurs de l'intension et du contexte se trouvent ceux de flatterie, de compliment, de supériorité, d'affection motivant préalablement le discours supposé encore normal autant que ceux d'inattention, de méconnaissance, d'étourderie, de distraction, représentant les causes techniques d'une gaffe dans le discours et le transformant sur le plan technique et verbal en acte de communication raté au niveau de sa visée initiale qui en tant que faculté humaine naturelle cherche toujours à plaire au récepteur et à se montrer supérieur.

СПЕЦИФІКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ АВСТРІЇ

Денічева О. І. (Житомир)

Сучасний стан розвитку вітчизняної системи освіти перебуває під впливом західноєвропейських тенденцій становлення суспільства. Тому, важливого значення набуває процес наслідування тенденцій реформування освітніх систем провідних країн з метою вироблення власних стратегій розвитку вітчизняної системи освіти. У даному контексті істотне значення приділяється розгляду специфіки іншомовної освіти в сучасній Австрії.

Специфіка викладання іноземних мов в навчальних закладах різного типу зумовлена низкою причин: збільшення іншомовного населення, прагнення уряду збалансувати рівень життя мігрантів і корінного населення, офіційне визнання етнічних груп(словенців, хорватів, чехів та ін.), різні конфесії.

Зазначимо, що навчальна програма Австрії передбачає відкритість у виборі методики та завдань під час викладання іноземних мов, що дозволяє активізувати розумову і практичну діяльність учнів на уроках, визначати зміст навчального матеріалу, використовувати технічні засоби та поєднувати традиційні й інноваційні методи навчання. Методика навчання та вибір тематики гуманітарних предметів залежить від профілізації навчального закладу та індивідуальних здібностей учнів. Однією з специфічних рис викладання як рідної мови (німецької), так і іноземних мов (англійської, італійської, французької та ін.) в навчальних закладах різного типу Австрії є дотримання дидактичних принципів під час вибору форм та методів навчання (наприклад, індивідуалізація, інтерактивність, комунікативність).

Отже, у процесі викладання іноземних мов акцент здійснюється на стимулюванні навчальної активності та визначенні групи методів формування пізнавального інтересу індивіду. Правильний вибір групи методів спонукає до емоційності, завдяки чому виникає можливість у керуванні пізнавальними інтересами на заняттях.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ПЕРЕКЛАДАЧАМ-ПОЧАТКІВЦЯМ

Джандоєва П. В. (Харків)

Метою цього повідомлення є аналіз та висвітлення деяких методичних принципів та прийомів навчання науково-технічному перекладу, що є логічним продовженням теми нашого повідомлення на попередній конференції.

Для підбору методики роботи викладача необхідно, перш за все, визначити початковий рівень учнів, швидкість засвоєння матеріалу, а також виявити уміння, набуті на початковому етапі роботи над перекладом.

На нашу думку, середній рівень знань учнів повинен визначитися, беручи до уваги чотири основних критерії володіння іноземною мовою, що вивчається, та рідною мовою, загальний екстралінгвістичний рівень знань та здібність до логічного мислення.

Для виявлення середнього рівня знань перекладачів-початківців викладач повинен перш за все ретельно підібрати тексти для перекладу, що містять в собі ідіоматичні обороти, щоб початківець зміг показати своє уміння висловлюватися нормативною рідною мовою, передаючи думку, що несе текст оригіналу: загальновідомі факти дійсності, які має знати кожен студент вищої школи.

Як було зазначено у опублікованій нами статті [1], робота над спеціалізованим текстом починається з підготовчого етапу, потім продовжується опрацюванням термінів та термінологічних словосполучень у вправах рецептивного та репродуктивного характеру, які допоможуть початківцям, за думкою М. В. Ляховецького [2], усвідомити правило утворення деривативі способів конверсії слів, а також переосмислити вживання загальноновживаних слів, які набувають термінологічного значення. Окрім того, подібний матеріал може використовуватись з метою повідомлення перекладачам-початківцям із суто філологічною освітою технічного мінімуму знань, необхідного для роботи із спеціалізованим текстом.

У процесі навчання дуже важливо рухатись вперед за шкалою складності, зацікавивши перекладачів-початківців тими галузями науки та техніки, у яких можливо пізніше їм доведеться розвивати свої професійні навички.

При цьому необхідно добиватися того, щоб при отриманні знань учні отримували задоволення, щоб освоєння невивченого раніше аспекту, який потребує не тільки філологічного, але й деякого технічного мінімуму знань у певній галузі, розвивало в них не тільки логічне мислення, але й сприяло б розвитку пошуку альтернативних рішень та терпимості до думок та вмінь інших учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Джандоєва П. В. Поетапний підхід до процесу виконання науково-технічного перекладу: підготовчий етап / П. В. Джандоєва // Вчені записки Харківського гуманітарного інституту «НУА». – 2001. – Т. VII – С. 394–402.
2. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков / М. В. Ляховицкий. – М. : Высш. школа, 1981. – 135 с.

LA DIMENSIONE ETNOCULTURALE

NELLA LETTERATURA SLOVACCA PER BAMBINI E RAGAZZI

Zentko J. (Ružomberok)

L'ispirazione alle radici popolari slave ed al folklore locale costituisce uno degli aspetti più significativi che abbia influenzato la letteratura per bambini e per ragazzi in Slovacchia. L'intervento presenta una analisi della creazione letteraria indirizzata al lettore più giovane, che ha le proprie basi proprio nella cultura popolare sia spirituale che materiale. Si intende presentare gli autori che nella propria opera abbiano elaborato le proprie radici folkloriche ripresentandole poi in uno stile adatto ai giovani. Il loro chiaro messaggio artistico mostra l'importanza anche per le giovani generazioni di conoscere la cultura popolare, che contribuisce alla creazione di una consapevolezza nazionale e di una identità nazionale. La forza degli elementi etnografici costituisce ancor oggi uno dei motivi ispiratori più forti nella letteratura contemporanea.

LA TRANSPARENCE : UN RÉGIME PARTICULIER DE LA MISE EN DISCOURS DES QUESTIONS ÉNERGETIQUES¹

Dymytrova V. (Lyon)

La transparence est un régime particulier de visibilité des questions énergétiques dans un contexte où se multiplient les discours des gouvernements et des producteurs d'énergie cherchant à légitimer les prix de l'énergie, l'attribution des subventions, l'accès à l'énergie ou le recours à une ressource ou un mode de production plutôt qu'à d'autres. Leitmotiv de la communication des administrations et des institutions politiques démocratiques², la transparence se situe davantage sur le registre de la promesse que celui de la divulgation d'informations³. La dominante éthique propre à la dimension sociopolitique de la transparence s'ouvre en communication sur «l'univers esthétique»⁴. La mise en discours des questions énergétiques se caractérise par une transparence codifiée qui privilégie des formes discursives et iconiques, considérées comme pures, claires et objectives⁵, produisant l'effet de «dire tout» et celui de «dire vrai». Ces régimes de transparence aident à rationaliser et maîtriser le discours sur l'énergie. Ils produisent les effets de normalisation réglant les représentations et les conduites en matière d'énergie. Cependant, ces régimes de transparence ne rendent pas compte de la complexité du réel et ne permettent pas d'en faire un élément de sens. La transparence n'est alors qu'un trompe-l'œil, un idéal politique et communicationnel générant l'opacité⁶.

---

¹ La communication s'appuie sur les résultats du projet de recherche interdisciplinaire *Ignis mutat res : Penser l'architecture, la ville et les paysages au prisme de l'énergie*, porté par l'École nationale supérieure d'architecture de Lyon et financé par le Ministère de la Culture et de la Communication et le Ministère de l'Écologie, de Développement durable et de l'Énergie de la France. En ligne : http://sympa.archi.fr/www/d_read/la_recherche/Programme%20IMR/Rapports%201ere%20session/LAF_RapportFinal%20IMR2014.pdf.

² Ollivier-Yaniv C. (2003), « Les communicants gouvernementaux au secret : croire et faire croire à la transparence politique », *Quaderni*, n° 52, pp. 105-115.

³ Libaert T. (2003), *La transparence en trompe-l'œil*, Paris : Descartes.

⁴ Boutaud J-J. (2005), « La transparence, nouveau régime visible », in : *Transparence et Communication*, Paris : L'Harmattan, pp. 1-11.

⁵ Dymytrova V. (2015), « L'énergie en quête de transparence : quelle visibilité pour l'énergie dans la communication publique territoriale ? » in : Catellani A., Crucifix A., Hambursin C. et Libaert T. (dir.), *La communication transparente*. Louvain : Presses universitaires de Louvain, 2015, p.147-165.

⁶ Libaert T. (2003), *La transparence en trompe-l'œil*, Paris : Descartes.

ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ОПОВІДАННЯХ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА

Жужгіна-Аллахвердян Т. М. (Дніпро)

Оповідання О. Гончара 1980-х рр. становлять особливий етап у творчості письменника, в якій поєдналися світова та витчизняна новелістичні традиції і власний досвід талановитого оповідача. Український письменник розширив епічні межі короткого жанру, розбудовуючи оповідь на матеріалі сучасного, що тісно пов'язане з минулим та майбутнім. Водночас О. Гончар поглибив психологізм оповіді, збагатив її різноманітним за відтінком ліризмом. Новели та оповідання письменника сповнені філософського гуманізму та ліричних роздумів, втілюють художню концепцію людини та її місця у житті й заслуговують особливої уваги з точки зору екологічного світосприйняття. У такому контексті слід розглядати й одну з найважливіших у творчості Гончара цього часу тему великої відповідальності людини перед матінкою-землею, перед історією та пам'яттю. Своєрідно та в найкращих традиціях світової літератури, оповідач розгортає тему зв'язку людини з природою, поєднуючи в малому епічному жанрі нарис з психологічною новелою. Синтетична форма надала українському письменникові широкі можливості для створення багатогранної характеристики героя, який є, з одного боку, співучасником суспільно-історичного процесу, з другого – часткою природи, її дитиною, іноді вдячною («Канівський етюд»), іноді своєвільною, бездумною, жорстокою («Чорний яр», «Летять усміхнені птиці»). У стислому оповіданні актуальні конфліктні ситуації постають гострішими та драматичнішими. О. Гончар нібито вказує путь до глибинного пізнання нерозривної внутрішньої єдності людини з природним середовищем, залежність від нього та екологічного зв'язку з ним, який не можна розуміти тільки як матеріальну взаємозалежність. Аналіз подій почуттів та думок завершується глибокими морально-етичними узагальненнями, які виходять за рамки лише національного та регіонального змісту й осмислюються як частина буття всього людства.

КАТЕГОРІЯ ПРИРОДИ ЯК СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ В ІДЕОЛОГІЧНИХ ТВОРАХ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

Зінченко Н. І. (Полтава)

Пейзаж – один із композиційних компонентів художнього твору. Поетичне сприйняття природи як частини власного буття і власної душі (сприйняття не стільки зором і слухом, як серцем) є чи не найхарактернішою рисою української ментальності. Природа (пейзаж) – одна із складових української нації, важливий фактор формування характеру особистості, доброти і незлобливості людини. Самобутність пейзажів І. Нечуя-Левицького полягає насамперед в іманентному етнічному сприйманні, відтворенні національного середовища.

Природа як вічне явище людського буття, уособлення батьківщини, рідного краю становить у Нечуя-Левицького категорію онтологічну й ідеологічну (розрив з природою – розрив із власним народом). Природа впливає на формування духовності людини, закладає основи морально-етичної сфери, стає одним із критеріїв оцінки прекрасного. Звідси – ідейно-естетична багатофункціональність пейзажів Нечуя-Левицького, особливо в ідеологічних творах («Хмари», «Над Чорним морем», «Неоднаковими стежками» та ін.). Для персонажів-українців з інтелігентного середовища, відірваних самим способом життя від органічного спілкування з природою, котра для них є уособленням рідного краю, характерне (на відміну від селян) загострене, навіть дещо екзальтоване сприйняття природи. Пейзаж перебуває у процесі творення, змін, русі. Органічне живописне сприйняття природи фіксує не тільки загальний малюнок, його тон, а й багатоманіття барв, їх переливи, світлотінь, гру сонячного проміння. Структурним елементом пейзажу у Нечуя-Левицького є розмаїття кольорів. Чудова природа України постає перед читачем як велична картина, наповнена казковим багатством докiлля, вирає всіма кольорами веселки. Природа – складова частина естетичного ідеалу І. Нечуя-Левицького, характерна риса індивідуального письменницького стилю.

MINERÍA Y AGRICULTURA EN «TODAS LAS SANGRES» DE

J. M. ARGUEDAS: OPOSICIÓN Y MITOS

Calero del Mar Edmer (Montréal)

En la novela «Todas las sangres», cuya acción puede situarse en los años sesenta, se evoca un problema socioambiental, minero: la lucha de una compañía minera contra la población local. Para tratar este tema resumiremos el tejido de oposiciones de interés para el establecimiento de la mina en dos etapas y veremos la utilización de mitos andinos.

En la primera etapa veremos la lucha por la propiedad de un rico yacimiento minero. Se oponen don Fermín, propietario de Apark'ora, lugar donde se encuentra el yacimiento y una compañía internacional, la Wisther and Bozart que interviene a través de sus agentes secretos. Para poner en evidencia el valor del yacimiento don Fermín recurre a la ayuda de su hermano don Bruno que le facilitará los indios de su hacienda o colonos. Aquí, Arguedas utiliza el mito del amaru-toro, ser que encarna los minerales. Los agentes de la compañía internacional utilizarán esta creencia de los trabajadores para tratar de frenar el avance de los trabajos de prospección, pero no lo lograrán. Demostrada la riqueza del yacimiento, don Bruno terminará vendiendo su propiedad a la Wisther and Bozart.

En la segunda etapa, la nueva propietaria del yacimiento se enfrentará a los pobladores de San Pedro por la propiedad La Esmeralda: ricas tierras de cultivo, principalmente de maíz, que constituyen el último sustento de los señores sampedrinos, mineros venidos a menos. La compañía minera las necesita para sus trabajos de explotación lo que ocasionará su contaminación. Hecha la «expropiación» a favor de la mina, los sampedrinos son auxiliados por los indios de las comunidades. Éstos consuelan a los desposeídos con la esperanza del retorno a la agricultura simbolizado con el choclo de oro o *saramama*, arquetipo germinante de la mitología andina. Finalmente, asistimos a la presencia de aves teofánicas de los Apus o Wamanis, espíritus de las montañas, en algunos momentos decisivos del conflicto. Todo este material mítico está presente en la obra etnológica de Arguedas.

BIBLIOGRAFIA 1. *Las comunidades de España y del Perú*, 2da edición, Madrid, Ediciones Cultura Hispánica, Instituto de Cooperación Iberoamericana y Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación, 1987. 2. *Poesía quechua*, Selección y presentación por José María Arguedas, Buenos Aires, Editorial Universitaria, 1965. 3. *Mitos, leyendas y cuentos peruanos*, Selección y notas de José María Arguedas y Francisco Izquierdo Ríos, Lima, Ediciones de la Dirección de Educación Artística y Extensión Cultural, Col. Escolar Peruana, 1947.

LA GATTA DI SHALAMOV

Calusio M. (Milano)

«Кошку мою Муху убили. Застрелили в голову. Открыто в московских джунглях застрелил какой-то генерал. На Западе там везде есть Общества покровительства животным, есть налоги какие-то, взамен которых государство охраняет животных, – у нас же только смерть и убийство считаются делом чести, славы. Массовое убийство кошек и людей – это одна из отличительных черт социализма, социалистической структуры». Inizia con queste parole uno dei passaggi più notevoli della corrispondenza tra Varlam Shalamov e Nadezhda Mandel'shtam. Nella lettere, che risalgono alla metà degli anni Sessanta (v. <http://shalamov.ru/library/24/36.html>), due tra i massimi rappresentanti della letteratura russa concentrazionaria (e non soltanto di quella) riflettono sul rapporto tra gli uomini e gli animali (nel caso specifico: i gatti) nel mondo totalitario sovietico. Si tratta di un tema di straordinario rilievo, non solo nell'ambito di questo scambio epistolare, ma più in generale, com'è noto, nell'intera opera di Shalamov, sul quale vogliamo presentare alcune brevi considerazioni.

СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИЙ НАРОДНОПОЕТИЧНИЙ І МОВНИЙ ОБРАЗ «ВЕСЕЛКИ» ТА ЙОГО ІНДОЄВРОПЕЙСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ У ВИСВІТЛЕННІ

О. О. ПОТЕБНІ

Карнаушенко Г. Н., Панасенко Л. О. (Харків)

У другому томі («Колядки и щедровки») своєї фундаментальної праці «Объяснение малорусских и сродных народных песен» О. О. Потебня торкається

образу веселки. Етимологізуючи слово «вес-ель, *hilaris*» шляхом залучення даних санскриту, О. О. Потебня показує зв'язок значень «веселий» і «світлий» на індоєвропейському рівні. На думку вченого, первинний етимологічний зв'язок було втрачено, «значенні світла в словах того же кореня в слов'янській не збереглось», але «той же зв'язок уявлення й значення в словах і пісенних порівняннях» відбувався на пізнішому рівні як результат «однорідного» первинному поштовху «побудження».

До подібних слів і пісенних порівнянь, на думку О. О. Потебні, належить і райдуга «як світла», доказом чого вчений вважає українське слово *весёлка* й білоруські слова *весёлка*, *весьлуха* (з посиланням на словник В. Даля). З цими даними автор пропонує порівняти текст «в святочной подблюдной» російській пісні. Пісенна паралель райдуги й радості не викликає сумнівів й є досить серйозною підтримкою етимологічного зв'язку, який О. О. Потебні, судячи з усього, видавався теж безперечним: *веселка* та ін. – *веселий*.

Однак це не єдина можлива етимологія. Врахування додаткових даних східнослов'янських мов і культур, а також широкого індоєвропейського та європейського контексту дозволяє розглянути й інші етимологічні версії. Зазначимо, однак, що близькі до Потебневих позиції займають М. І. Толстой (наводячи лінгвогеографічні аргументи на користь зв'язку «*веселка*» – «*веселий*») та автори енциклопедичного словника «Беларуская міфалогія» (подаючи як вихідний для блр. *вясёлка* індоєвропейський корінь **ues-* – «зіхоткі, блискучь»).

Якщо вийти за межі обов'язкового зв'язку форми *веселка* й семантики «райдуга» та розглянути інші можливі значення цього та споріднених слів, виявимо трохи інші семантичні кола. Так, у центральнослобожанських українських говірках зафіксовано слово *весёлка* «лопаткоподібна дощечка для вимішування тіста».

Спільною частиною семантики слів *веселка* «райдуга» й *веселка* «дощечка для вимішування тіста» є другоподібність. Ця ознака відбилась у внутрішній формі інших назв веселки: *дуга*, *райдуга-дуга*, тощо. І вона ж широко

представлена в інших європейських мовах, зокрема у французькій (арка в небі – «arc-en-ciel»). Образ райдуги має велику міфологічну й релігійну та культурну пам'ять («Écharpe d'Iris»): що також відбилось у внутрішній формі багатьох слів слов'янських, романських та інших європейських мов.

РОМАН ДЖ. М. КУТСІ «ЕЛІЗАБЕТ КОСТЕЛЛО» : АПОЛОГІЯ ТВАРИННОГО СВІТУ ЧИ АНТИЕКОЛОГІЧНИЙ ПАФОС?

Кеба О. В. (Кам'янець-Подільський)

Протиставлення, акцентоване в титульній формулі пропонованої розвідки, в самому романі Дж. М. Кутсі фактично знімається принциповою позицією головної героїні. За сюжетом твору письменниця-вегетаріанець Елізабет Костелло послідовно відстоює не просто «права тварин» (згідно з офіційною ідеологією відповідного громадського руху), але стверджує необхідність відміни втручання людини в земну екосистему, навіть із нібито «позитивними» намірами регулювання тих чи тих популяцій і т. ін.

Біоцентрична проблематика тісно переплетена в романі з постановкою фундаментальних проблем людського існування в «пост-гуманітарну» епоху. Ключовими концептами твору, що створюють його багатовекторний дискурс, є гуманітаристика (система наук про людину), гуманізм (антропоцентрична ідеологія), гуманність (етична парадигма). В силу професійної письменницької діяльності головного персонажу ці концепти так чи інакше закорінені на суперечностях мистецького освоєння буття в його крайніх проявах, як-от: чи здатен митець, проникаючи у сфери зла, протистояти його безодням і жахам.

Авторські інтенції реалізуються в специфічному жанровому вимірі, що наближає твір до філософського роману в його «ідеологічному» варіанті (за М. Бахтіним). Сюжет твору «розпадається» на низку фрагментів, кожний із яких висвітлює певні аспекти життєвої та світоглядної позиції героїні. При цьому наратив, тяжіючи в основному до «центральної свідомості» героїні, нею не обмежується. Паралельні наративні голоси, дискурсивні щодо основного,

виникають головним чином завдяки переключенню фокальної перспективи на свідомість сина Елізабет Костелло Джона (університетського викладача фізики й астрономії) та її сестри Бланш (керівника католицького місіонерського центру в Африці). Відтак гнучка нарративна стратегія редукує публіцистичну насиченість твору й унеможливорює однозначне трактування авторської позиції.

О ВОЗМОЖНОСТЯХ ИНТЕНСИФИКАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЧТЕНИЮ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТИ НА НЕЯЗЫКОВЫХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Кононенко Н. В. (Харьков)

Согласно традиционной схеме обучения в неязыковом вузе, учащиеся сначала работают с учебником, а затем – с оригинальными текстами по специальности. Это, по сути, та же схема, что и на факультетах иностранных языков, но на неязыковых факультетах, она, как известно, мало эффективна.

Нами разрабатывается иной подход. Со взрослыми специалистами (аспирантами, соискателями и др.) обучение начинается сразу с оригинальных текстов по специальности, ключевой вид работы – перевод с листа при помощи преподавателя, с опорой на греко-латинскую терминологию и структуру английского/французского предложения, (в первом приближении совпадающую со структурой предложения русского/украинского), а также на знание специальности и элементарный логический и грамматический анализ. Затем отрабатываются грамматические структуры, встречающиеся в этом отрывке текста. Для усвоения правил чтения учащийся повторяет вслед за преподавателем, который читает вслух, элементы оригинального текста (отдельные слова, смысловые отрезки, части предложений, предложения целиком). Объяснение правил чтения отсрочено, пока учащийся не начинает сам замечать звуко-буквенные соответствия и задавать вопросы. Для расширения словарного запаса из текста извлекаются лексические единицы (термины и литературная лексика, встречающаяся в тексте любого характера) для отработки грамматических структур. Преимуществами данного подхода, по нашему мнению, является:

- 1) economia времени – специалист начинает свободно читать «свои» тексты через 2-4-6 месяцев (тексты разных специальностей сильно разнятся по языковой сложности), высвободившееся время используется для устной практики;
- 2) высокая мотивация – учащийся работает с текстом, который нужен ему для работы в данный момент.

SPAZIO SIMBOLICO E SPAZIO BIOGRAFICO NELLA «VITA NUOVA» DI DANTE

Corbella C. (Milano)

La «Vita Nuova» è un'opera profondamente radicata nell'immaginario collettivo alla città di Firenze. Eppure lungo il libello Dante rifiuta l'utilizzo di qualunque tipo di toponimo: la «cittade» che fa da sfondo a tutto il racconto è definita all'inizio dell'opera come quella «ove la mia donna fue posta da l'altissimo sire», e di lì in avanti sarà sempre accompagnata dallo stesso aggettivo: «la sopradetta cittade». Dopo la morte di Beatrice, essa diventerà «desolata» e «dolorosa», ma non per questo acquisterà maggiore realtà topografica. Anche le due brevi uscite di Dante in campagna, che stagliano con nettezza nel contesto esclusivamente cittadino, sembrano suggerire al lettore di andare a fondo della lettera per scoprire quello che Dante ci sta comunicando attraverso i vari indicatori spaziali. Eppure Dante è un poeta profondamente biografico, nella «Divina Commedia», così come nella «Vita Nuova». Egli stesso in apertura ci comunica di stare parlando del suo «libro della memoria».

Per questo motivo, critici e commentatori hanno sempre tentato di definire, a partire dagli elementi presenti nel testo, delle coordinate spazio-temporali che rispondano anzitutto a un principio biografico, lasciando il significato simbolico come un valore aggiunto. In continuità con la proposta critica di Luigi Valli e prima di lui di Gabriele Rossetti, proviamo invece qui a ridare alle indicazioni di spazio e di tempo offerte da Dante un significato anzitutto simbolico, per poi vedere come questo tipo di approccio al testo consenta di riscoprire il vero biografismo del libello.

Infatti, in questo spazio simbolico che si vorrebbe esser Firenze e al contempo sfugge da qualsiasi identificazione, un elemento si staglia e permette il recupero del realismo: l'amicizia con Guido Cavalcanti, cui è dedicato il libello, e con gli altri dedicatari di tante poesie, i cosiddetti «Fedeli d'amore». Sono persone con nome e cognome, ben note ai contemporanei di Dante, così come a noi oggi. È a questo livello, il livello di una comunità umana, dove possiamo rintracciare il vero spazio biografico di quest'opera.

THE ROLE OF SPACE IN NATIVE AMERICAN LITERATURE

Kot S.Y. (Mykolayiv)

Native American writers attach considerable importance to landscape and space. It is almost certain that such importance is a result of the influence of indigenous epistemological and ontological paradigms that traditionally regard land as a fundamental and spiritual basis of Native American picture of the world. Amerindian link to earth is usually reflected in language, folklore, poetic images, or any kind of indigenous art. Data from several studies suggest that Native American Literary tradition rests on the spatial foundation. This foundation concerns indigenous image of the world as a system of relations, as well as the place of each component within this system. In addition, indigenous texts mark all the crucial changes that have happened in this system. It is almost certain, that a close correlation between Native space and Native Literature is two-way. The ontological and epistemological views on land as a core of being switch on vivid geographical thinking, which shapes a writer's mental map. Later this mental map is reflected in the spatial imagery of the text. Native writers frequently refer to animistic, mythic and spiritual connections with earth, environment, certain places or some spatial elements.

Space in Native American Literature can be viewed from the three perspectives, namely semiotic, ecocritical and postcolonial. First, in Native writing, indigenous spatial context provides meanings to other components of the text adding layers of depth to them, depending on the mental map a reader and a writer share. The second

valid reason, which makes Native writers be concerned with space, is environmental threats. In fact, for Native Americans, who have already survived the destruction of space and the traditional lifeway, any further environmental harm seems even more menacing. Thirdly, the colonial experience, which brought massive changes to Native American picture of the world also reverberate in Indigenous Literatures reinforcing attention to space depiction and introducing new tasks and functions to it. Mapping, marking, describing, naming the Native space are the strategies used by writers to resist its appropriation. Adopting such strategies Native authors demand both socioenvironmental justice and their right to the land.

ЮСТЕЙН ҐОРДЕР «У ДЗЕРКАЛІ, У ЗАГАДЦІ»: СВІТ ЗА ВІКНОМ ЯК СИМВОЛ ПЕРЕХОДУ ВІД ІСНУВАННЯ ДО БУТТЯ

Кохан Р. А. (Львів)

Літературознавчий дискурс упродовж десятиліть послуговується значним дослідницьким інструментарієм, синтезом методологій, актуалізуючи різноманітні аспекти (пере) прочитання / інтерпретації художніх творів. Окрема увага зосереджена на теоретичному обґрунтуванні екокритики – практики розгляду природи як «реальності, яка впливає на нас і на яку можемо впливати ми», зокрема, негативно [1, с. 296]. Дослідники, яким літературознавча наука завдячує поширенням та актуалізацією екокритики як методології (Ч. Ґлотфелті, Г. Фромм, М. П. Бранч, К. Крьобер, Р. В. Еммерсон, П. Баррі та ін.), спільною основою для своїх розвідок обрали (суперечливий теорії назагал) погляд на зовнішній світ як «невписану» у текстовий чи мовний шаблон структуру. З огляду на продуктивний екокритичний підхід при аналізі літературних творів, цікавим для інтерпретації матеріалом видається повість «У дзеркалі, у загадці» сучасного норвезького письменника Юстейна Ґордера. Сюжет повісті – розповідь письменника про останнє Різдво важкохворої дівчинки Сесілії – оприявнює чіткі кореляції із зовнішнім світом як екзистенційною категорією. Символічність природи та світу за вікном кімнати безпорадної, але життєрадісної дитини

підтверджує проанонсовану екокрітиками цінність / універсальність природи. Своєрідним входженням читача у художню дійсність твору є опис відчуттів майже нерухомою Сесілією холодної зимової погоди напередодні Різдва: *«Сніг м'якою периною вкрив замерзлі околиці [...] Між сосновим гіллям удалині виднівся Равнеколлен, Воронів пагорб»* [2, с. 11]. Власне природа маркує трагічність дитячого життя: *«Ніколи ще природа не набувала таких чітких обрисів, як у ці останні дні перед Різдром»* [2, с. 11]. Реципієнт по-справжньому розуміє сутність слів «останні дні». Проведений останній місяць життя Сесілії у товаристві ангела, постійні розмови про людське життя в Універсумі як *«великому небесному багатті»* [2, с.140] утверджує маленьку, але дуже зосереджену дівчинку в неповторності створеного Богом світу та природи, а також безкінечності (хоч і багатомірності) людського «приходу» СЮДИ. Актуалізована Ю. Гордером у повісті проблематика взаємопереходу буття людини та світу становить потенційно багатий для вивчення матеріал із екокрітичної перспективи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баррі П. Вступ до теорії : літературознавство та культурологія / Пітер Баррі / Пер. з англ. О. Погинайко ; наук. ред. Р. Семків. – К. : Смолоскип, 2008. – 360 с. 2. Гордер Ю. У дзеркалі, у загадці / Юстейн Гордер. – Львів : Літопис, 1998. – 157 с.

«РІСТ» І «ЕНЕРГІЯ» У РОМАНІ САЛМАНА РУШДІ «ОСТАННІЙ ПОДИХ МАВРА»

Криворучко С. К., Пасинок В. Г. (Харків)

Англофонний маргінальний письменник Салман Рушді (1947 р. н.) порушує проблему етичної колективної відповідальності на прикладі владної родини, для розкриття стосунків якої обирає історичний і політичний ракурс ХХ ст., що дозволяє піднести екоцентричні цінності у чоловічих художніх образах роману «Останній подих мавра» (1995 р.). Щоб краще прояснити еволюцію художнього образу головного героя – Мавра, доречно звернутися до концептуальних засад екокрітики та залучити їх до інтерпретації роману. Американська дослідниця

Ч. Глотфелті робить акцент на пласті, який виникає у процесі читання між літературою та довкіллям, що відкриває міждисциплінарний вектор. Американська ідея «децентралізації» є провідним орієнтиром, своєрідним знаком, який властивий екологічній поетиці та постколоніальній критиці. Навколо співвідношення культури і природи формується інший ракурс сприйняття світу та місця людини в ньому. Дискредитується матеріалістичний підхід, який впроваджено на рівні соціалізації та лінгвістичної зумовленості – спростовується уявлення про довкілля як лінгвістично та соціально сформоване. У протизагугу йому формується концепція «природного» світосприйняття індивіда, відповідно якому – природа, як енергія, існує поза життям людини, в якому особистість постає як гармонійна частка природи. Екокритики сприймають природу як реальність, а не абстракцію. На їхню думку, природа впливає на людину, і навпаки, однак, у ХХ ст. індивід активно губить природу власним втручанням, що є проблемою людства, яку слід вирішити терміново. Природа не є частиною культури людини, вона значно більше, та включає в себе ідею Бога, який розповсюджений у всесвіті. Ідея соціальної і лінгвістичної сконструйованості спростовується екокритичними розмірковуваннями. Екокритиці властиве розкриття посиленої чутливості в літературному творі, яка відкриває інший кут зору, що дозволяє вийти в широкий літературний дискурс, а не зосереджуватися лише на тематичних творах про природу. Екокритика осмислює відносини чоловіка і жінки у ракурсі «енергії» та «росту» стосунків і особистісної еволюції героїв. Інтерпретуючи художні образи доречно зосередитися на процесах «старіння» / «молодості», на біоритмах потоків, на довкіллі. Рівновага та дисбаланс, взаємозалежність та симбіоз (гармонія, єднання), трансцендентність, топографія, які виявляються у поетиці літературних творів на рівні ідей, пейзажів, метафор, символів, характерів розкривають екоцентричні цінності, що дозволяють пояснити обов'язковість колективної етичної відповідальності, перенести акцент із внутрішнього світу героя (людини) на довкілля, Всесвіт, космос, біоенергію, взаємозалежність, щоб прийти до гармонії людини і природи,

людини і культури, людини і системи, людини і соціуму. У цьому ракурсі з точки зору екокритики слід підійти до осмислення чоловічого художнього образу Мавра роману С. Рушді «Останній подих Мавра». Герой наділений «силою», «мудрістю», що спрямовує зосередитись на категоріях «росту» і «енергії» в образі Мавра. С. Рушді особливою рисою Мавра робить категорію «росту»: «надшвидкісну еволюцію». У становленні Мавра С. Рушді виокремлює жіночі «енергії», паралелями яких є історичні події ХХ ст., що представлені метафорою. Жіночі «енергії» письменник вводить у субстанціональний конфлікт – гострий, непримиренний: мати (Аурора) і кохана жінка (Ума). Ці «енергії» схожі: обидві жінки – творчі натури, художниці, обидві – красуні, обидві «померли не своєю смертю», обидві є рідними і необхідними для Мавра. Однак, незважаючи на схожість, ці «енергії» є непримиренними та вводяться письменником в онтологічний вічний конфлікт свекрухи / невістки. Для загострення непримиренності С. Рушді утворює паралелі звичайних людей та політичних подій, де формується історичний пласт. Історичний пласт письменник вводить метафорою Холодної війни в алузії «Америка та Москва», коли порівнює «енергію» цих жінок із силою світових держав США та СРСР, які є непримиренними. Метою екокритики є попередити людство про катаклізми і катастрофи, в результаті яких світ може зникнути. Політичних діячів С. Рушді робить міцними постатями, які на рівні «енергії» вирішують перебіг подій у романі, а вписання автором їх у історичний широкий контекст робить ці образи не лише історичними, а метафізичними, які перебувають поза межами життя звичайної людини.

ENVIRONMENTAL VALUES AND PASTORAL TRADITION IN RAY BRADBURY'S WORKS

Krynytska N. I. (Poltava)

Undeniable contribution of Ray Bradbury (1920–2012) to the world culture is associated, in particular, with his wise consistent defense of environmental values that

emphasize the need for balance, harmony, diversity, caring, equality, naturalness, self-control, etc. In Bradbury's works, which belong to the soft science fiction, the significance of these values, as opposed to inanimate manifestations of technological progress, is conveyed primarily on a metaphorical level, through the creation of anthropomorphic models of the world. The best example of this model is given in Bradbury's story «Here There Be Tygers» (1951) where the author creates a vivid poetic image: the planet in the story is like a woman who treats well everyone that likes her and is hateful to those who dislike her. In «Here There Be Tygers» the world is a huge mirror of the human. Being a native of a small US town, Waukegan, Illinois, Bradbury as a true universalist and romanticist was able «*to see a world in a grain of sand, and a heaven in a wild flower*», like William Blake, Ralph Waldo Emerson, Walt Whitman, Emily Dickinson, and many other great people. Bradbury saw the universe from the perspective of the small-town values and traditional social roles that proved to be closer to the stars than technocratic culture. Like some other SF writers including Ursula Le Guin, Frederik Pohl and Clifford Simak, Bradbury followed the pastoral tradition of US literature transforming the Midwestern garden of the world into the garden of the cosmos. In projecting the garden into space and defining the cosmos as the new and perhaps final frontier, Bradbury also follows the traditions of the national literature. But his garden image does not serve as an emblem of imperial expansion and conquest. In «Fahrenheit 451» (1953), for example, the rekindling of pastoral nostalgia provides social unrest and political rebellion against the consumerist technological society.

ECOLOGY AND NATURE IN CONCEPT OF MODERN BALTIC MUSIC

Landsbergytė-Becher Jūratė (Vilnius)

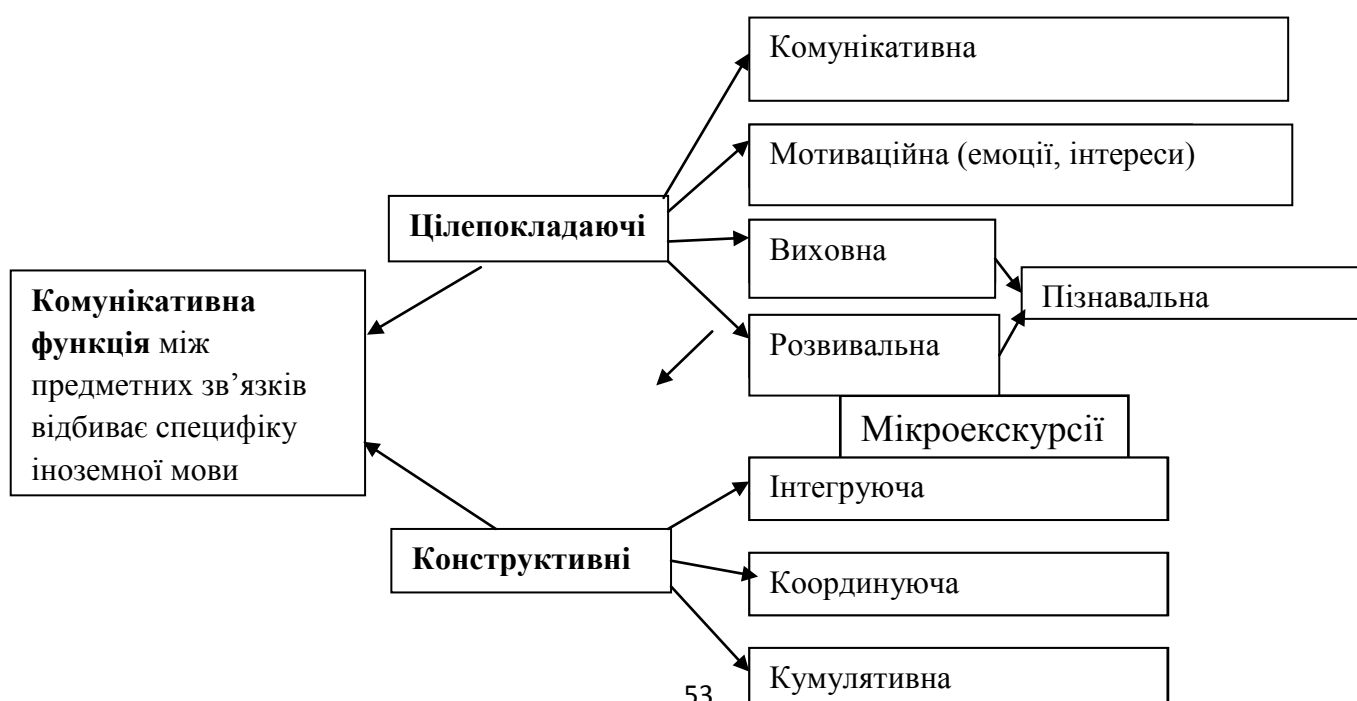
The progress and rising power of modernity in Baltic States culture is based on nature sources. The nature philosophy unites Baltic archetypes and religion paradigms. Before WWII the idea of progress was related with growing industry, big cities and technology powers. But later in context of the Soviet occupation the nature

became one most important nation saviour. When nations life was overturned to the botom line of existence, the nature and motivation of saving nature (ecology) were most powerfull sources for revision of history truth, justice, renewed strenght and resurection concept. It is typicl, related with Baltic, last pagan nations in Europe, with its deep hidden pantheism, religion and nature sacrality concept. There are topics and processes of nature symbols in Baltic moderne music as birds, trees, sune, mond, stars, sleep in earth and search of «other space». The nature and ecology became unic creativity impulses, inspired original Baltic modernity.

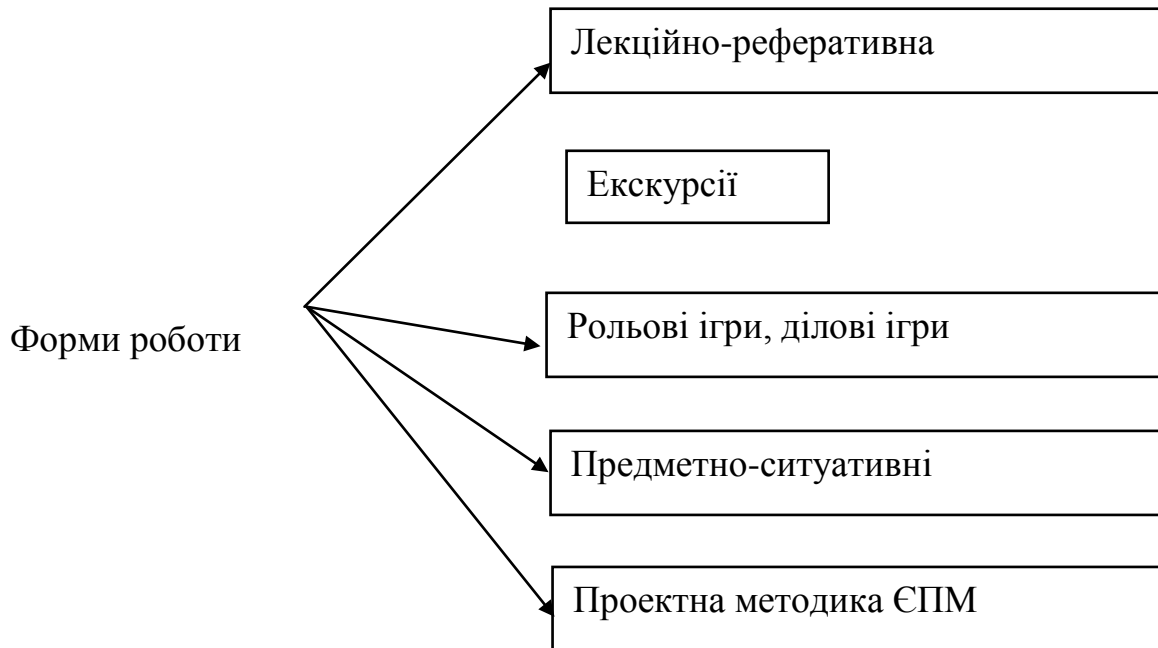
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ, ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕЛЕКТКАРТОК ПРИ НАВЧАННІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Лановий О. Г. (Харків)

Комунікативна та лінгвокраїнознавча компетентність в процесі навчання іноземної мови формується в результаті використання відомостей з різних галузей знань. Тому закономірним є пошук взаємодії предмета «іноземна мова» з географією, історією, екологічним, естетичним вихованням, української, англійської мовами.

Оскільки соціокультурні теми, що вивчаються на уроках мови, тобто становлять мовленнєві змістові лінії, забезпечують входження студентів у соціокультурний простір, формують культурну і частково предметну компетенцію, то зв'язок мови із суміжними предметами є органічним доповненням процесу всебічного розвитку студентів.

Самостійна робота з міжпредметним матеріалом активізує пізнавальну і розумову діяльність, заохочує до подальшої наукової діяльності, з написання курсових та дипломних робіт.

Матеріал з лінгвокраїнознавства доцільно подавати великими блоками методом моделювання. Одним з видів моделювання є інтелект картки. Інтелект картки – наочний допоміжний засіб навчання, методичний прийом, який передбачає послідовне розкриття лексичного фону певного поняття і створює наочно-смысловий схемо-технічний образ. Таким чином, комунікативна та лінгвокраїнознавча компетентність формується лише за умови всебічного їх розвитку в процесі мовного навчання, що досягається завдяки широкому, систематичному і цілеспрямованому застосуванню міжпредметних зв'язків.

ЛІТЕРАТУРА 1. Petrov A.V., Gurev A.L., Zhdanov V.G. Substantial and standart functions of a basic didactics – the principle of inter-subject communications in developing training system // Science and education. – Gorno-Altai, 1998. – 2. – 204 p.

ЗНАЧЕНИЕ ТОПОНИМОВ КАК ЧАСТИ ФОНОВЫХ ЗНАНИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИСПАНСКОМУ ЯЗЫКУ

Лановой Г. М. (Харьков)

Топонимы – неотъемлемая часть фоновых знаний носителей данного языка и культуры. В них, как в зеркале, отражается история заселения и освоения данной территории, поэтому именно эта часть лексики издавна привлекает внимание не только филологов, но и историков, этнографов, географов.

Географические названия являются носителями культурного наследия, среди них можно выделить большую группу топонимов-реалий. Примером таких реалий могут быть: битва при Лепанто, в которой принял участие Сервантес, что послужило основанием для псевдонима «Однорукий из Лепанто», который стал его именем нарицательным.

Топонимия – раздел языкознания, занимающийся изучением географических названий (топонимов), их происхождением, закономерностями образования, смысловым содержанием и изменением в процессе исторического развития.

Топонимика испаноязычного ареала чрезвычайно богата. Особый интерес представляет латиноамериканский топонимический корпус, в который входит значительное число наименований, заимствованных из различных индейских языков.

Основные лексические пласты, входящие в состав пиренейских и латиноамериканских топонимов:

1. Слова – географические термины: España, el Gibraltar, Madrid, la Mancha;
2. Любые другие слова следующих семантических полей:
  - а) Качественная, эмоциональная и количественная оценка объектов или их местоположение: isla Redonda.
  - б) Религия и церковная атрибутика: Santa Cruz.
  - в) Национально-освободительная борьба латиноамериканских народов: la Libertad.

г) Чувства и душевное состояние человека: Soledad.

Происхождение некоторых латиноамериканских топонимов:

1. Каракас (Caracas). Город начал строиться на месте сожжённого завоевателями индийского посёлка, принадлежавшего племени Каракас.
2. Куско (Cuzco). В переводе с языка кечуа Qusqu – Пуп Земли, Центр Мира.
3. Чили (Chile). На языке кечуа означало холодный.

Однако не вся топонимия страны является объектом лингвострановедения.

Объектом лингвострановедения являются только топонимы, безусловно известные среднему представителю данной страны. Задачей лингвострановедения является выявление и описание топонимики, входящей в фоновые знания представителя данной культуры.

Топонимы – особые единицы, нуждающиеся в специальном изучении, упорядочении и тщательной охране в связи с теми функциями, которые они выполняют в языке, и той ролью, которую они играют в обществе. Именно поэтому интерес к топонимике не ослабевает и в последние годы проявляется все ярче.

ЛЮДИНА/СТИХІЯ: ВЗАЄМИНИ ЛЮДСЬКОГО І ПРИРОДНОГО У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

Лахманюк А. М. (Тернопіль)

Взаємодія людини і природи – провідна тема в українській літературі, до якої зверталися чимало письменників (Т. Шевченко, Леся Українка, І. Франко, О. Кобилянська, М. Рильський, І. Драч тощо). У творчості Михайла Коцюбинського природа – це жива істота («Я себе ловлю, що до сонця звертаюсь, як до живої істоти»[1, с. 324]), котра уособлює не тільки спокій та гармонію («Intermezzo», «Тіні забутих предків», «З глибини» та ін.), а й призводить до стихійних руйнувань («Хвала життю», «Лялечка», «Дорогою ціною», «Fatamorgana», «Тіні забутих предків» та ін.). У новелі «Хвала життю» головного персонажа вражає зруйноване місто після землетрусу: «...під ногами у мене

раптом глухо загарчала земля і захиталась, наче спина корови, що хоче звестись» [2, с. 265]. У «Лялечці» переживання та страх вчительки Раїси підсилює гроза: *«...Раїса скорчилась уся і забила у куточок, з німим жахом чекаючи катастрофи...По небу літали вогняні стріли, червоні змії, цілі клубки полум'я»*[1, с. 67]. Пожежа у плавнях (повість «Дорогою ціною») відриває головних героїв від омріяної свободи: *«...на крайнебі, стояли високі вогняні гори... Вони рушались, як живі, хитались, тремтіли, осідали в одному місці і виростали в другому...Здавалося, розбурхане море вогню кипіло, ревло, бризало вогняною піною...*[1, с. 111–112].

Вважаємо, що яскраві, насичені та динамічні образи-стихії в зазначених текстах впливають на психологічний стан персонажів, підсилюють напругу читача, а також здатні змінювати читацьке сприймання та викликати, таким чином, естетичні ефекти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коцюбинський М. М. Твори: В 4-х т. Т. 2. / Упоряд. і приміт. М. Грицюти / М. Коцюбинський. – К. : Дніпро, 1984. – 382 с.
2. Коцюбинський М. М. Твори: В 4-х т. Т. 3. / Упоряд. і приміт. М. Грицюти / М. Коцюбинський. – К. : Дніпро, 1985. – 398 с.

LA PENSÉE ÉCOLOGIQUE DANS LA LITTÉRATURE CHINOISE – APPROCHE SÉMIOTIQUE DE L'ÉCRITURE DE LA BALLADE DE MULAN (MLS)

Li Shuang (Paris)

Les recherches linguistiques sur l'horizon écologique des langues remontent aux années 70 (Haugen 1971), et attirent dès lors de plus en plus l'attention des chercheurs, surtout face aux problèmes écologiques et environnementaux aggravés par l'urbanisation et l'industrialisation massive partout dans le monde depuis la fin du siècle passé. La relation entre la nature et les êtres humains est soumise à des perspectives très variés dans la recherche actuelle, au-delà des travaux très divers que nous devons à l'anthropologie culturelle. Le point de vue que nous développerons ici est basé sur le phénomène original de l'utilisation graphique de l'écriture chinoise, ainsi que ses

interactions avec le plan phonique et le référent, permettant de créer un inconscient collectif chez les Chinois à l'époque tant ancienne que moderne. Grâce à la forme graphique des pictogrammes d'abord, et des idéogrammes ensuite, d'innombrables d'éléments du cosmos, de la nature et du monde humain qui sont porteurs de sens s'unissent, sous forme de constituants, dans la littérature chinoise ancienne, fondant ce que Peter Sloterdijk appelle «un phonotope».

J'aborderai dans cette communication la poésie chinoise, notamment de l'époque de la Dynastie du Sud et du Nord (420–589). Une ballade médiévale sera soumise à l'analyse pour nous apporter une vue d'ensemble du phonotope pictographique et idéographique – quasiment dans une perspective kynestésique – au sein duquel tous les éléments de lexèmes, d'idéogrammes, de termes de la nature et des êtres humains interagissent et constituent une symphonie harmonieuse. Les poètes chinois de l'époque classique tendent à établir cette symbolisation systématique engendrant un jeu complexe sur le plan métaphore-métonymie pour saisir l'interdépendance de ces éléments et de ces êtres ou entités, et inspirer le respect et le goût de l'exploration à l'égard de l'environnement les englobant, en confrontant la nature à ses représentations et à ses résonances sémiotiques chez l'homme.

**VEDERE IL MONDO CON GLI OCCHI DELLA NATURA:
LA LETTERATURA ITALIANA PER RAGAZZI NELLA SECONDA METÀ
DEL XIX SECOLO**

Libertini R. (Ružomberok)

L'intervento intende descrivere alcuni testi della letteratura italiana per ragazzi nella seconda metà dell'ottocento. In un periodo in cui la letteratura italiana è tesa soprattutto a «creare gli italiani» si fanno strada alcuni testi fra cui «Memorie di un pulcino» di Ida Baccini e «Ciuffettino» di Vamba, che vengono dedicati ai più giovani e non hanno primariamente un intento morale-educativo quanto piuttosto il desiderio di avvicinare i ragazzi alla natura, mettendo la natura stessa in cattedra. I protagonisti delle vicende narrate sono quindi gli animali stessi che parlano in prima persona, descrivendo

il comportamento proprio e degli «esseri umani», il mondo che li circonda con tutto il suo splendore ed anche i pericoli, senza mai mettere l'uomo al centro del mondo, anzi criticandone, a volte in modo assai severo, il comportamento nei confronti loro e della natura stessa.

Questi testi saranno messi in secondo piano dai libri che, anche per motivi politici e sociali riscuoteranno grandissimi successi, come «Pinocchio» di Collodi, «Cuore» di De Amicis e «Il giornalino di Gian Burrasca» dello stesso Vamba. Cercheremo di presentare alcune descrizioni della natura e il rapporto che i protagonisti hanno nei suoi confronti anche in questi famosissimi testi.

Sicuramente alcuni aspetti di questi testi dimostrano molto chiaramente il periodo in cui sono stati scritti con i loro continui appelli a vincere le difficoltà con umiltà e mitezza, e a fare attenzione a chi si sceglie come amico, per esempio.

Intendiamo mostrare però come «Memorie di un pulcino» e «Ciondolino» nella loro diversità, conservino fino ad oggi un fascino indiscusso e degno di nota anche dal punto di vista pedagogico-educativo, nel momento in cui si desidera creare o rafforzare nei più giovani un sano rapporto uomo – natura.

РОЛЬ ПРИРОДНИХ ТА БІОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ У КОНСТРУЮВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ Х. МАРСЕ «ДВОМОВНИЙ КОХАНЕЦЬ»)

Лукашов А. Ю. (Харків)

Поширення глобалізації, створення наднаціональних структур та зміцнення міжнародних зв'язків не призвели, тим не менш, до зникнення національного розмаїття у світі. Бо, навпаки, продовжують створюватися нові національні ідентичності, а старі переосмислюються. Саме розуміння концепту «нація», «національність» наприкінці ХХ – початку ХХІ століття зазнало суттєвих змін. Якщо, у часи Фіхте та Гердера нація розумілася, як «природна цілість», на чие існування впливають навіть такі фактори, як їжа та клімат [1; 2], то зараз те, що дається людині природою (колір шкіри, розріз очей, місце проживання)

розуміється лише, як допоміжні елементи національного самовизначення, залишаючи ключову роль суб'єктивному, моральному вибору людини, тобто – людина є тієї національності, якою вона себе вважає [4]. Через це, стала приділятися увага механізмам, завдяки яким той чи інший індивід набуває національну свідомість або змінює свою національну ідентичність на користь іншої (чи додає до існуючої паралельну або ширшу).

У каталонській літературі темі конструювання національної ідентичності присвячені, зокрема, книжки «Остання людина, що розмовляла каталонською» К. Казажуани, «Мене звать Пако» Е. Ларреули та «Двомовний коханець» Х. Марсе. У останньому випадку головний герой, із міркувань пов'язаних зі своїм особистим життям, змінює власну ідентичність з однієї на іншу (каталонську на андалусійську іспанську), але, при цьому, він робить і зміни у своїй зовнішності, маскуєчись, та роблячи її більш відповідною до стереотипів, пов'язаних із новообраним національним дискурсом. Таким чином, автором демонструється комізм ситуації, коли: а) здійснюється перехід із більш «престижного» національного дискурсу до менш «престижного»; б) коли не біологічні фактори (зовнішність, манера мовлення, артикуляція, тощо) стають основою для конструювання національної ідентичності, а навпаки, бажання стати представником іншої національної спільноти призводить не лише до внутрішніх, але до зовнішніх змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гердер Й. Г. Мова і національна індивідуальність / Й. Г. Гердер // Націоналізм: антологія. – 3-тє вид. / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип»), 2010. – 684 с.
2. Фіхте Й. Г. Що таке народ у вищому розумінні цього слова і що таке любов до Батьківщини / Й. Г. Фіхте. // Націоналізм: антологія. – 3-тє вид. / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : ВД «Простір», «Смолоскип», 2010. – 684 с.
3. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / Ентоні Сміт. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 320 с.
4. Krejci Y. Ethnic and Political Nations / Y. Krejci, V. Velimsky. – London : Croom Helm, 1981.

РОЛЬ ПЕЙЗАЖНИХ МАЛЮНКІВ У НОВЕЛАХ М.КОЦЮБИНСЬКОГО «ЦВІТ ЯБЛУНІ» ТА ГІ ДЕ МОПАССАНА «МІСЯЧНЕ СЯЙВО»

Луцик Н. М. (Івано-Франківськ)

Починаючи з кінця ХІХ століття природа і пейзаж як форма її відтворення набувають особливого значення. Для літератури, як мистецтва слова, характерним стає зближення з суміжними видами мистецтва, зокрема з живописом та музикою.

У новелах Михайла Коцюбинського «Цвіт яблуні» та Гі де Мопассана «Місячне сяйво» пейзажні замальовки відтворюють психологічний перелом у свідомості головних героїв.

В досліджуваних творах пейзаж займає значне місце і виконує важливі ідейно-естетичні функції. Він майже не існує сам по собі, а слугує «відбитком» внутрішніх психічних процесів. Природа репрезентується у світосприйнятті, світопереживанні героїв і передається не від автора, а крізь призму сприйняття персонажа.

Пейзаж у відповідній тональності є засобом емоційної оцінки явищ дійсності і зближується із живописом. Одним із головних способів передачі мінливих вражень є колористичні художні деталі: чорно-сірібарви у новелі «Цвіт яблуні» передають внутрішній стан героя; кольорові епітети світлої гами у творі «Місячне сяйво» зображають красу місячної ночі.

Природа у новелах українського та французького прозаїків є не тільки ареною містичного дійства смерті та місцем для «гріха», а й сценою відродження, джерелом «прозріння», органічною часткою внутрішнього світу персонажів. Пейзажні замальовки, щедро «оздоблені» найрізноманітнішими стилістичними фігурами, відтворюють глибокі внутрішні емоції ліричних героїв.

Отже, імпресіоністичні пейзажі у творах обох новелістів майстерно вплітаються в сюжет, створюють відповідний психологічний колорит, окреслюють «межі» внутрішнього світу героїв, масштаби та емоційну тональність їх переживань.

ЕКОКРИТИКА ТА СТУДІЇ ДИЗАБІЛИТИ: ТОЧКИ ДОТИКУ

Маланій Н. І. (Кам'янець-Подільський)

Період другої чверті ХХ – початку ХХІ століть ознаменувався вікопомними історичними подіями, які принесли зміни не тільки політично-економічного, а й гуманітарного плану. Зазнали перегляду усталені філософські, культурні та мистецькі норми. Суспільні виклики сприяли появі новітніх інтерпретаційних методик, таких як екокритика та студії дизабіліті. З'явившись на Заході у минулому сторіччі, вони отримали значну підтримку літературознавців усього світу. Екокритика зорієнтована на потрактуванні художніх моделей природи та навколишнього середовища, тобто розглядає зовнішній по відношенню до людини простір. Основою ж студій дизабіліті є аналіз фікційної реалізації фізичних або психічних порушень людини як соціальної істоти, себто її внутрішнього стану. На моє переконання, оскільки обидва напрями ґрунтуються на міждисциплінарній основі, то їх спільне застосування для аналізу текстів було б доволі продуктивним. Об'єднавчим елементом тут є тілесний Інший, який перебуває як «універсальна плоть» (М. Мерло-Понті) в межах певного доквілля або часопросторових координат (М. Бахтін, Н. Копистянська, Edward Casey). Дизабіліті як порушення функціонування виступає причиною і наслідком взаємних впливів в тріаді «природа – індивід – соціум». Доречним у цій перспективі є застосування «екосоматичної парадигми» (Matthew J. C. Cella) як з'єднуючої ланки, в якій екосоматичне реалізує себе на тілесно-фізичному рівні у вигляді хвороби, яка викликана психологічним впливом оточуючого світу. Ця ідея констатує динамічне напруження між здоровим втіленням і розташуванням у більшості та девіацією і зміщеним спустошенням у меншості. Деконструйовані норми тілесної присутності та етична відповідальність суспільства перед природним середовищем є запорукою кращого буття як світу в цілому, так і людини зокрема. Переконаний в ефективності подальшого спільного використання екокритики та студій дизабіліті в літературознавчій перспективі.

МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗУ «ПРИРОДНОЇ ЛЮДИНИ» В КОНТЕКСТІ ФІЛОСОФІЇ КОНКОРДИЗМУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІСТИКИ

В. ВИННИЧЕНКА МУЖЕНСЬКОГО ПЕРІОДУ)

Матвєєва О. О. (Київ)

У «Щоденнику» В. Винниченко діагностує планетарну хворобу людства – дискордизм, зумовлену порушенням гармонії та рівноваги сил в системах «людина – внутрішній світ», «людина – природа», «людина – соціальна реальність». Прагнучи подолати складну недугу й уможливити досягнення щастя для кожного індивіда й людства загалом, письменник конструє альтернативну конкордистську модель буття. Філософські ідеї конкордизму В. Винниченко проектує на художньо-образну площину, моделюючи образи «природних людей» в романах «Лепрозорій» (1938), «Нова заповідь» (1932; 1947).

У романі «Лепрозорій» В. Винниченко репрезентує художній експеримент з ідеєю пошуку вселюдського щастя. Головна героїня роману Івонна Вольвен пропонує шлях лікування від планетарного дискордизму в спосіб відновлення зв'язку з природою та зміни способу харчування, організації конкордистської комуні – «лабораторії щастя». В. Винниченко наділяє героїню всіма рисами «природної людини». Вона фізично сильна, має природну красу, здоровий вигляд й феноменальну пам'ять, ніколи не хворіла, може бути безпричинно радісною та веселою, дотримується особливого режиму харчування – сиродіння та фруктор'янства. Життєву програму Івонни визначає правило конкордистської моралі: «Коли хочеш бути здоровим, веселим, сильним радісним, то насамперед будь погодженим з природою». Подібні характеристики має головний герой роману «Нова заповідь» Панас Скиба, який згодом виступає проти війни як вияву дискордизму і стає прибічником конкордистської ідеї «світового миру» – колектократії. Герой живе за принципами утвердження вітальності, має «колосальну фізичну силу», є «здоровим», життєрадісним, дотримується здорового способу харчування – сиродіння.

Отже, на «природних людей» В. Винниченко покладає важливі місії планетарного масштабу – втілення програми конкордизму та проекту «світового миру».

«СЛЬОЗИ РЕЧЕЙ» АНДРІЯ СОДОМОРИ:

ОСЛОВЛЕННЯ НЕВИМОВНОГО В ПАРАДИГМІ ЕКОКРИТИКИ

Мацевко-Бекерська Л. В. (Львів)

Погоджуючись із міркуванням Ч. Глотфелті про те, що екокритика зосереджена на вивченні стосунків між літературою та навколишнім середовищем, вважаємо, що перспектива нового аналітичного підходу визначається також і тим, що вихідні позиції зображення безпосередньо природи та людини у її лоні можуть бути трансформовані у зображення не лише природного, але й цивілізаційного тла для пізнання сутності людини.

На переконання класика новітньої української літератури Андрія Содомори, «двох речей позбавлена міська людина: вдень вона не може глянути вдалину, озирнути обрії; вночі – глянути вгору, побачити зоряне небо над головою» [1, с. 157]. Отож, природа як «антропоморфний конструкт» (А. Лю) є одним із максимально психологізованих дискурсів стильової манери А. Содомори. Повз сприймання та розуміння людини назагал і містянина, зокрема, проходить чимало вартісних речей. Власне пошук втрачених чи неоцінених перспектив у калейдоскопі екокритичного погляду центрує прозовий текст літературно-мистецького видання «Сльози речей (новели, образки, медитації)» А. Содомори. Традиційна тріада «автор – твір – читач» може набувати оригінальної модифікації з позицій екокритичного аналізу. Сучасні наукові студії дають можливість синтезувати підхід до пізнання особливостей існування тексту в значно ускладненій парадигмі етично-естетичних цінностей та структурно значущих компонентів художнього світотворення. Екокритичні доміанти «поза» / «понад» відмежовують дискурс від персональності, натомість механізм образно-рецептивної комбінаторики тяжіє до інтенційності як першооснови розгортання

нарративу та його рецептивної множинності. Книга лірико-філософської прози А. Содомори досконало компілює усі складові запропонованого підходу, однак у центр ціннісної та образної систем вводить навіть не автора чи наратора, а настрій, емоцію, психологічний стан, душевні порухи того, хто відчуває і намагається сугестувати (за І. Франком) складний світ індивідуального переживання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Содомора А. Сльози речей: Новели, образки, медитації. – Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – 172 с.

SUL CANTICO DI FRATE SOLE – LA POESIA ITALIANA

PER LA CREAZIONE

Mercantini S. (Kharkiv)

La letteratura in lingua italiana affonda le proprie radici in un Cantico composto ormai quasi otto secoli fa. Solo in tempi recenti si è giunti ad attribuire concordemente il «Cantico delle creature», altrimenti detto il «Cantico di frate Sole», a San Francesco d'Assisi, riformatore della Chiesa cattolica e, per questo componimento, primo poeta italiano: quale potenza è racchiusa in quest'opera da imporre una ricerca tanto ricca e incessante? Perché si è ritenuto così importante conquistare una certezza sulla sua paternità? Nella prima espressione poetica in volgare italiano possiamo vedere il legame indissolubile che intercorre tra la creazione «cosmetic» e la creazione cosmica, dove l'ultima precede la prima, ed entrambe hanno un'origine comune più profonda: l'esperienza della Bellezza che «*nullu homo ène dignu mentovare*», la Bellezza che «*significar per verba non si poria*» come ripeterà Dante nel Paradiso. Paradossalmente da (o attraverso, o dentro) un'esperienza di Bellezza inenarrabile scaturisce una narrazione capace di valicare i secoli. Contemporanea alla composizione, infatti, è l'esortazione di San Francesco ai suoi di andare per il mondo a insegnare la sua lode, che per questo è giunta fino a noi. Come nasca la lode, quali ne siano gli elementi portanti e quale responsabilità suggerisca al compositore e all'ascoltatore, sono gli interrogativi che ci accompagneranno nell'analisi del testo.

In particolare, l'analisi del contesto personale in cui si inserisce l'origine del «Cantico» ci consentirà di illustrare il carattere essenzialmente anaforico della natura, carattere ben espresso dal termine «creatura». Tuttavia si vedrà come lo splendore della Bellezza e tutta la potenza evocativa del creato riescano a imporsi alla vista dell'uomo solo in seguito a una promessa di Bene sicura e irrevocabile. Solo dopo aver ricevuto questa promessa San Francesco riconosce già nelle trame della realtà che lo circonda tracce eloquenti di questo Bene già presente e si scatena in lui l'urgenza di un annuncio, che porterà la sua «visione» a rinnovare la cultura del suo popolo.

СИНКРЕТИЗМ ЛЮДСЬКОГО ТА ПРИРОДНОГО СВІТІВ: ЕКОПРОБЛЕМАТИКА В ПОЕЗІЇ Л. КОСТЕНКО

Миронюк Л. В. (Запоріжжя)

Екологічна ситуація, що склалася у світі, викликає тривогу за майбутнє нашої планети. Письменників як небайдужих виразників суспільних думок також хвилює ця проблема. Л. Костенко екологічні негаразди спроектує на багаторівневі взаємини Людини і Природи.

Вивченням поетики художнього зображення світу природи у творах поетеси займалися С. Барабаш, В. Брюховецький, М. Ільницький, Г. Клочек, О. Ковалевський, Т. Салига та інші. Розвідки, яка б містила вичерпне висвітлення екодомінанти у творчості Л. Костенко, поки що немає. Мета та завдання роботи – виокремити з поетичного доробку Л. Костенко поезії на екологічну тему, розглянути їх проблематику й виявити художні особливості цих віршів крізь призму естетичної концепції творчості авторки загалом.

Синкретизм людського та природного світів оприявлено в мистецькій палітрі Л. Костенко через два основні типи взаємодії: діалог та коєволюція. Природа і Людина в художньому баченні поетеси виступають як самостійні, але залежні одна від іншої, іпостасі, які споконвіку співіснують у безмежжі Всесвіту. Духовні інтенції поезії підсилюються зображенням очевидних екологічних змін. Пересторогою звучать апокаліптичні мотиви в поезіях, де йдеться про

чорнобильську катастрофу. Риторичні запитання змушують замислитися, збуджують свідомість, спонукають до висновків про відповідальність світу Людей за свої діяння.

Отже, у творчості Л. Костенко значне місце посідають вірші екологічної тематики, в яких виявляється глобальність художнього мислення авторки. Стверджується думка про незаперечний синкретизм людського та природного світів. Діалог ліричної героїні з природою – емоційний, перейнятий болем за завдані їй кривди. Майбутнє людства поетеса вбачає в збереженні духовних цінностей, частинкою яких є світ Природи.

МІСТИЧНИЙ ВИМІР ПРИРОДИ У ТВОРІ ГАЛИНИ ПАГУТЯК «ВИДІННЯ ОРФЕЯ»

Мітракова О. О. (Бердянськ)

Природа як основа людства проникає у літературні твори та сюжети. Кожен автор використовує одну з «тисячі форм» природи, смакуючи цю її, вплітаючи у свій твір з усім різноманіттям природного.

У творі «Видіння Орфея» Галини Пагутяк природа домінує над людиною, змушує людське суспільство підкорюватися її хижим, але первинним законам. Циклічність природи та швидкоплинність життя людини змальовано у стосунках між звірами та людьми. Авторка наділила тварин інтелектом, змусила їх еволюціонувати, але не вбила інстинкти, що допомогли їм вижити серед людей. Своєрідним віварієм у творі є хмародер, куди подався на роботу головний герой твору, Орфей. Хмародер – територія панівного класу, тварин, де люди є обслуговуючим персоналом, розвагою для звірів. Орфей зустрічається з різними людськими вадами, якими наділені тварини та звіриними достоїнствами, яких так не вистачає людству. Дух загубленості людства, безпорадність серед небезпечної первозданності охоплює музику-Орфея і він намагається вирватися зі всепоглинаючого мікросвіту природи, але, сам не розуміючи того, йде з ними однією дорогою. Головний герой намагається зрозуміти тварин, але й переконує

їх у потребі людяності. Фінал твору змальовує проблему шкоди людини, що народжена природою. Маленька дівчинка символізує початок, вибір, який робить людство: стати людиною чи стати звіром. Галина Пагутяк майстерно створила алегорію звіриного і людського ества, які переплітаються, копіюючи вади цих двох світів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пагутяк Г. В. Потрапити в сад / Галина Пагутяк. – К., 1989. – 219 с.

ЖІНОЧИЙ ДИСКУРС У ЕКОЛІНГВІСТИЧНОМУ ВИМІРІ

Морозова І. І. (Харків)

Еколінгвістична парадигма наразі є річищем, у якому виконуються дослідження вітчизняних та зарубіжних учених. Вона передбачає, серед іншого, виділення та вивчення «екологічних змінних», які зумовлюють мовленнєву поведінку представників соціальних груп, а саме: демографічні, соціальні, культурні, інтеракаційні, лінгвістичні, тощо [2].

Вікторіанська лінгвокультура є оточуючим середовищем, мовною сферою існування представниці середнього/вищого класу Великої Британії, виразника ментальності, що відбиває соціальні й культурні норми епохи, носія англійської мови ХІХ ст., або вікторіанської жінки. Мовленнєва поведінка вікторіанської жінки здійснюється у її дискурсі – мисленнєво-комунікативному феномені, процесі й результаті її мовленнєвої діяльності.

Екологічними змінними для вікторіанського жіночого дискурсу є стратегії увічливості [1] та ситуативні ролі, реалізовані у типових комунікативних ситуаціях: виявлення почуттів; світської бесіди; дискусії (обговорення питань моралі, матримоніальних питань, діяльності поза сім'єю; фінансового стану родини); пліток; флірту; розпоряджень та повчань. Найбільш типові соціально-ситуативні ролі жінки у дискурсі – світська знайома, мати, дружина. Найуживанішими стратегіями увічливості є Р7 «Припускай, створюй, стверджуй спільність інтересів» та N2 «Запитуй, ухиляйся від відповіді».

Отже, вікторіанський жіночий дискурс в еколінгвістичному ракурсі – це культурно й соціально зумовлене уявлення про очікувану й належну мовленнєву поведінку цієї групи з домінуючими у ньому стратегіями позитивної увічливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Use / Penelope Brown, Stephen Levinson. – L., NY, etc.: CUP, 1987. – 345 p. 2. Haarman H. Weltgeschichte der Sprachen: Von der Frühzeit des Menschen bis zur Gegenwart / Harald Haarman. – Munich: Becksche Reihe, 2006. – 398 S.

ПРОФІЛЮВАННЯ КОНЦЕПТУ *ПРОЗОРИСТЬ* НА ТЛІ ДОМЕНІВ *РЕАЛЬНІСТЬ, ВІРТУАЛЬНІСТЬ, ХУДОЖНІСТЬ*

Морозова О. І. (Харків)

«Ареал» поняття прозорості охоплює природничі (оптика, гідрологія, мінералогія), технічні (будівництво, інженерія) та суспільні (соціологія, психологія, економіка, політологія, філософія, літературознавство, мистецтвознавство, мовознавство) науки. З погляду когнітивістики, кожну з них можна розглядати як домен, на тлі якого здатний профілюватися концепт *ПРОЗОРИСТЬ*, зазнаючи при цьому модифікацій змісту і форми втілення.

Доменом, на тлі якого формується типовий досвід (за Дж.Лакоффом – ідеалізована когнітивна модель) розумового опанування прозорості людиною, є *РЕАЛЬНІСТЬ*. Ідеалізована когнітивна модель *ПРОЗОРОСТІ* має індивідуально-перцептивний (візуальний) та абстрактно-науковий (інструментально-дослідницький та філософський) виміри. Досліджуючи типові засоби втілення концепту *ПРОЗОРИСТЬ* в англійській мові, зосереджуємо увагу на виявленні концептуальних ознак *ПРОЗОРОСТІ*, розмежуванні цього концепту із дотичними (*ПОРОЖНЕЧА, ПРИМАРНІСТЬ*), а також встановленні його скалярної природи.

Концепт *ПРОЗОРИСТЬ* може бути перепрофільований відносно домену, який умовно називаємо *ВІРТУАЛЬНІСТЬ*, оскільки він співвідносний з символічними стосунками людини: особистісно-комунікативними (не/прозорість мовлення індивіда), поведінковими (не/прозорість його невербальної поведінки), інституційними (не/прозорість організацій та ЗМІ). Увагу зосереджуємо на

проблемах, пов'язаних з непрямотою, неправдою, маніпуляцією, порушенням особистого простору та прав людини тощо.

Концепт ПРОЗОРИСТЬ зазнає специфічних модифікацій у домені ХУДОЖНІСТЬ. Виокремлюємо літературно-поетичний, живописний, скульптурно-архітектурний та кінематографічний виміри. Розглядаємо проблему відкритих границь між мистецтвом та реальністю, між внутрішнім та зовнішнім світом людини, залучаючи концепти ВІКНО, ДЗЕРКАЛО, ОКО.

О ЛИТЕРАТУРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЯМАНОЭ ОКУРА И ОТОМО ТАБИТО В АДМИНИСТРАТИВНОМ ОКРУГЕ ДАДЗАЙФУ

Мотрохов А. И. (Харьков)

Деятельность кружка в административном округе Дадзайфу можно рассматривать как следствие их временного пребывания его участников на государственной службе в удалённом от столицы районе – административном округе Дадзайфу, поэтому их литературную группу можно назвать «литературным кружком Дадзайфу». Его участники, будучи выходцами из столицы воспринимали этот регион как дальнюю периферию. По этой причине обращает на себя внимание песня младшего помощника главного наместника области Сайкайдо (округа Дадзайфу) Оно Ою (т. 3, № 328). Можно предположить, что в этой песне выражена тоска всех поэтов административного округа Дадзайфу по далёкой столице Нара.

Деятельность литературного кружка в округе Дадзайфу берёт своё начало с назначением Яманоэ Окура правителем пров. Тикудзэн в 3-м году эры Дзинги (726 г.) и назначением Отомо Табито главным наместником области Сайкайдо (округа Дадзайфу) с кон. 4 – нач. 5-го г. эры Дзинги. Начало их литературной деятельности в округе Дадзайфу, вероятно, было положено смертью жены Табито, наступившей вскоре после отбытия Табито из столицы и, как следствие, сочинением «Песни, сложенная Отомо, главным наместником округа Дадзайфу, в ответ на дурную весть» (大宰帥大伴卿、凶問に報ふる歌 *Дадзай-соти Отомо*

кё:, кё:мон-ни котауру ута) (т. 5, № 793). Страдая, он льёт терзающие его душу слёзы из-за следующих одно за другим несчастий и утраты жизненных сил, Отомо Табито в своей песне излагает мысль о бренности бытия. Понимание Табито бренности этого мира лежит в русле буддийской концепции бренности бытия. В жизнеописании «Дзё:гу: Сё:току хо:о: тэйсэцу» (上宮聖徳法王帝説 «Проповеди о Царе Закона Сётоку из Верхнего дворца», кон. VII – нач. VIII вв.) сказано, что «мир пуст и условен» (世間虚假 сэкэн кокэ), поэтому понимание Табито бренности этого мира можно охарактеризовать этими же словами. В ответ на вышеупомянутую песню Табито Окура сочинил на китайском языке «Стихотворение и прозу, выражающие его скорбь по покойной жене Табито» (悼亡詩文 то:бо дзибун) и на японском языке «Японские плачи» по его же жене (日本挽歌 Нихон банка). В прозаической части первого из вышеупомянутых произведений Окура сформулированы основные принципы рождения и смерти. Они изложены глубже, чем представления Табито о том, что «мир пуст и условен». Рождение и смерть человека – непостижимые, и рождение в этом мире – это всего лишь проявление страстей. Смерть жены Табито уничтожает такие страсти, и является для Табито утешением в том, что она отправилась в Чистую Землю (рай). Известно, что интеллектуальный мир Окура ориентируется на восприятие Табито бренности бытия. Ввиду того, что в «Стихотворении, выражающем скорбь Окура по покойной жене Табито», сказано о разрыве с привязанностью с т. з. буддизма к реке желаний и морю сансары, «Японские плачи» (т. 5, №№ 794-799), как можно заметить, в большей степени связаны с такими привязанностями. Бренность бытия (*анитья*) – это буддийская доктрина, а привязанность к бытию – это человеческая идея. Последнее, вероятно, означает, что «японские плачи» отражают японский дух, который в свою очередь является отражением национальной идеи.

Появление литературной деятельности при главном наместничестве области Сайкайдо (округе Дадзайфу) Табито и Окура было обусловлено количеством и

качеством их произведений. В результате их творчества был создан ряд произведений, представляющий третий этап становления антологии «Маньёсю». Отличительная особенность их творчества, заключающаяся в том, что оно впервые достигла своего расцвета после их отправки на службу в провинцию Тикудзэн и главное наместничество области Сайкайдо (округ Дадзайфу), несомненно, являлась исторической проблемой и проблемой, связанной с окружающей их обстановкой.

АНГЛІЦИЗМИ У ФРАНКОМОВНІЙ РЕКЛАМІ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ ПАРАДОКС

Музейник І. В. (Харків)

Для запобігання зловживанню англiцизмами у 1994 році у Франції був прийнятий так званий закон Тубона, головною метою якого було «*assurer la primauté de l'usage de termes francophones traditionnels face aux anglicismes*» [1]. Згідно з законом Тубона, французька мова повинна бути обов'язковою до вжитку, зокрема, у рекламі. Обов'язковою, але не єдиною. Справа в тому, що законом не заборонено вживання іноземної мови у сфері реклами, достатньо надати переклад французькою. На ділі це виглядає таким чином: після рекламного слогана цілком або частково англійською, десь у самому низу мікроскопічними літерами надається переклад. Не дивно, що всі без винятку рекламні носії заповнили рекламні слогани, тексти та кліпи на англійській мові. В деяких випадках рекламодавці відверто нехтують законом і не дають перекладу. Рекламні слогани та тексти повністю або частково на англійській мові належать не тільки транснаціональним корпораціям, а й французьким фірмам-виробникам. За всім цим, безумовно, криється певна комунікативно-прагматична стратегія. У сучасному суспільстві реклама задля успішної реалізації своєї основної прагматичної функції – продажу товару чи послуги – певним чином впливає на свідомість людини, її поведінку, створення певних стереотипів. Так, за одним з таких існуючих стереотипів, особливо серед французької молоді, якщо це

англійською, то це автоматично стає більш модерновим та статусним. Таким чином, перлокутивний ефект англомовної реклами повинен посилюватись. От тільки за останніми даними EF EPI французи посідають останнє місце у Європі за рівнем володіння англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://www.plume-escampette.com/la-langue-francaise-a-la-conquete-du-monde-une-modification-de-la-loi-toubon-en-preparation/>

РОСЛИННИЙ СВІТ ОЧИМА ФІТОТЕРАПЕВТА І ПОЕТА ЄВГЕНА ТОВСТУХИ

Науменко Н. В. (Київ)

Розкриваючи секрети слова-назви, тим самим розкриваємо секрети історії, заховані в ньому, секрети людської думки, винахідливості, таланту. Викладання в Національному університеті харчових технологій дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» зумовлює використання відомостей, пов'язаних із головними лінгвістичними й термінологічними аспектами обраного фаху. Якщо ж говорити про спеціальність «Технологія аюрведичних харчових продуктів», нещодавно відкриту у НУХТ, то тут викладачі української мови застосовують багатий матеріал з царини взаємозв'язку ведичних і давньоукраїнських традицій лікування та оздоровлення, співзвучності базової лексики санскриту та української мови.

У назвах рослин – фітонімах – відбиваються етапи історичного розвитку, життя й побуту суспільства, взаємодії різних мов, формування первісних уявлень про природні явища. Називаючи рослину тим чи іншим ім'ям, людина переносить у нього частину свого когнітивного (пізнавального) досвіду, заповнюючи тим самим локуси певного концептуального простору. Неможливо в цьому контексті обійтися без **поетичних взірців**, яких в українській літературі – безліч.

Поезія як особливий рід літератури – найвища форма образного мислення та дійства. Вона узагальнює, глибинно проникає до широчіні душі людини,

вселяючи життєву правду, добро, проймається ненавистю до неправди, зла та суспільних вад. Поетичний струмінь бачення складного та проблематичного світу викристалізувався у творчості Євгена Товстухи. Письменник – наполегливий і цілеспрямований як у своїй праці лікаря-фітоетнолога, так і в поезії, яка доповнює його діяльність на широкій ниві українства. Так звана «мова квітів», застосована в характеротворенні ліричного персонажа Є. Товстухи, набуває додаткового змісту при детальному прочитанні поетичного твору, побудованого з рефлексій на теми екології, фітотерапії, екополітики і позначеного неперебутною силою слова.

З ІСТОРІЇ ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Нестеренко О. І. (Харків)

Якщо історія французько-українських відносин досить відома, а перші контакти між двома країнами датуються XI сторіччям, тема французько-українських літературних зв'язків досліджена набагато менше. За винятком невеликого розділу в змістовній монографії О. А. Іваненко, повного і послідовного висвітлення проблеми не існує. Між тим, особливо починаючи з XIX століття, незважаючи на колоніальний статус України, у Франції починають цікавитися Україною та її літературою. Де Сталь, О. де Бальзак в своїх спогадах і листах висловлюють своє захоплення обдарованістю українського народу. Особливу увагу викликає постать і творчість Тараса Шевченка. Так, починаючи з 1847 року у Франції з'являються згадки, пізніше і студії про Шевченка. В журналі «La Revue Indépendante», який видавали Ж.Санд і П.Леру, вперше публікується стаття про нову українську літературу і згадується ім'я Шевченка. В. Гюго цікавиться історією України, пише поему «Мазепа». У другій половині XIX ст. ці зв'язки посилюються. Марко Вовчок, що живе у 1860 році в Парижі, товаришує з Г.Флобером, Ж.Санд, П.Меріме, з співавтором «Марусі» Гетзелем-Сталем, яка мала велику популярність у французьких читачів і здобула нагороду Французької Академії. На міжнародному літературному конгресі 1878 року під головуванням В. Гюго, М. П. Драгоманов висловив протест проти Емського указу, випустив

брошуру «La littérature ukrainienne proscrite par le gouvernement russe», читав курс лекцій про Шевченка і українську літературу. Розглядаючи питання про рецепцію України у французькій літературі, Іваненко опрацювала маловивчені твори Ш. Решберга, Ж.-Л. Карра. А. Бальбі, О. де Лагарда та інших. Важливою формою літературних зв'язків були переклади. Серед перекладачів творів Шевченка можна відзначити Ф. Мазад, Ш. Стебер. Ж. Буржон, М. Гельвік. Треба зазначити, що популярність української тематики у Франції залежала від стану російсько-французьких міжнародних відносин: кожного разу, коли ці відносини ставали кращими, інтерес до України зменшувався. У ХХ ст. в царині україністики, особливо шевченкознавства, працювали Р. Лябрі, А. Майє, П. Буайє, М. Шеррер, Л. Арагон та інші. За часи незалежності України контакти між французькими і українськими письменниками набули постійного характеру. 1 грудня 2015 р. в Єпархіяльному домі Паризької єпархії відбулася презентація перекладу «Кобзаря» Шевченка. Переклад виконала команда паризьких філологів за участі доктора французької мови та літератури Т. Сірочук.

ПРИРОДА ЯК ДЕТАЛЬ ПОЕТИКИ РОМАНУ МАРЕКА КРАЄВСЬКОГО «КІНЕЦЬ СВІТУ В БРЕСЛАУ»

Новик О. П. (Бердянськ)

Роман відомого польського письменника Марека Краєвського «Кінець світу в Бреслау» має епіграф з Альбера Камю «Бреслау – дрібний дощ. Церкви й заводські димарі. Трагізм цього міста». Такий гнітючий урбаністичний пейзаж цілком узгоджується з подіями детективної оповіді. Життя і смерть, вбивства і пророкування кінця світу, – до всього цього природа постає фоном, надаючи трагічності наративу, проте залишаючись поза впливом людини. Автор вводить у текст дрібні пейзажні замальовки, що виконують подвійну функцію, поглиблюють розуміння невідворотності проблем людини урбанізованого світу. Психологічний стан персонажів передано короткими фрагментами зимового міського пейзажу, брудних вулиць, що дисонансом відбиває людські вчинки. Дощ

не дає очищення, раниць гострими шпильками, поривчастий вітер шарпає, буревій разом із дощем та імлою створюють ефект тривоги, передчуття лиха. Дощ для персонажів є постійним супутником, часом незримо, десь за склом, але він є. На зміну дощеві приходить сніг, не білий, що своєю чистотою міг би приховати бруд вулиць і людських стосунків, а мокрий, брудний, заважає жити, робить калюжі і жене людей в їх будинки, перетворюється на «брудні спогади». Сонячне повітря зимового полудня автор описує наприкінці роману, коли злочини розкриті. Контрастом до похмурої погоди і бруду зимових вулиць є зрізані квіти (троянди, хризантеми), що віддзеркалюють красу жінки, героїні роману, їх життя є коротким, як і життя Софі. Зів'яла чайна троянда на короткому стеблі є речовим доказом для детектива, а запах троянди від трояндових солей викликає у молодій жінки і біль, і спогади. Натуралізм змалювання інтер'єрів, трупів, портретів, загострює психологічну напругу, підкреслює тваринні інстинкти, що керують людськими вчинками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Краєвський М. Кінець світу в Бреслау: Роман / Пер. з польської Б. Антоняк / Марек Краєвський. – К. : Факт, 2007. – 388 с.

ПОРТРЕТ МАТЕРІ ОЧИМА СИНА: ПОГЛЯД НА РОЛЬ МАТЕРІ У РОМАНАХ С. РУШДІ «ОСТАННЄ ЗІТХАННЯ МАВРА» ТА МО ЯНЯ «ВЕЛИКІ ГРУДИ, ШИРОКІ СІДНИЦІ»

Обихвіст М. С. (Харків)

Традиційно роль матері сприймається як роль берегині, тієї, що створює сімейний затишок. Але події у романі Салмана Рушді «Останнє зітхання мавра» (1995) та Мо Яня «Великі груди, широкі сідниці» (1996) відбуваються у часи драматичних суспільних змін, що не може не впливати на зміщення гендерних ролей. В обох творах мати зображується як сильна домінантна постать, що є лідером у відносинах «мати – син». Авторитарна мати вирішує долю всієї родини. Однак потрібно зазначити, що у романі «Останнє зітхання мавра» Аврора Зогайбі

(мати) добровільно та усвідомлено перебирає на себе роль лідера родини, в той час як у романі «Великі груди, широкі сідниці» Шангуань Лу (мати) змушена самотійно піклуватися про добробут родини після того, як чоловік і свекор гинуть під час нападу японського військового загону, а свекруха втрачає розум. Стосунки «мати – син» у двох творах розвиваються по-різному. Для Мораїша («Останнє зітхання мавра») його матір стає головним супротивником, генеровані нею ідею визначають життєвий шлях дітей. Стосунки з подібною до власної матері нареченою Умою призводять до інтенсифікації родинного конфлікту, а відречення матері кидає сина на дно суспільства. Поза тим, помста за її смерть наприкінці життя визначає сенс існування Мораїша. Для Цзіньтуна («Великі груди, широкі сідниці») мати є невід'ємною частиною його ітства. Як пише соціолог та представниця феміністичної перспективи у психоаналізі Ненсі Чодороу в своїй книзі «Відтворення материнства: психоаналіз та соціологія статі», аби відчувати себе достатньо мужнім, «хлопчик має відділити та диференціювати себе від інших – має визначитися та відділитися від матері; більш того, він визначає мужність скоріше від протилежного, як щось нежіноче і \ або не пов'язане з жінками». Проте, як Мораїш у Салмана Рушді, так і Цзіньтун у Мо Яня не проходять етапу відділення від матері та інтеграції у світ батька.

AMBIENTE GEOGRÁFICO E IMAGINARIO LITERARIO NACIONAL EN LOS PAÍSES ANDINOS

Órzhytskyi Í. O. (Járkiv)

1. Todavía Hippolyte Taine planteó la idea de que el ambiente geográfico puede determinar el imaginario nacional. La geografía incluso deviene fundamento de la subconciencia estética de una nación y origina un geografismo figurativo.

2. También, la geografía se convierte en la base ideológica y/o existencial de un texto que aspira a interpretar lo peculiar de la razón de ser de una nación, como lo hicieron los protagonistas de la Generación de 1898 española, lo cual se dejó ver hasta en la lírica, basta con recordar *Los campos de Castilla* de Antonio Machado.

3. Sin ser citados directamente, los planteamientos de H. Taine parecen haber condicionado la visión de los topos de la literatura latinoamericana, propuesta por el famoso crítico uruguayo Fernando Aínsa.

4. Lo expuesto arriba es todavía más actual para las literaturas de los tres países andinos (Perú, Bolivia y Ecuador), donde el geografismo estético se intensifica con la presencia viva de las culturas y lenguas autóctonas estrechamente ligadas con el ambiente geográfico y la naturaleza.

5. En la ponencia se acentúa cómo la división geográfica del Perú en las zonas de costa y sierra determina el proceso literario que puede ser metaforizado como “péndulo” en lo tocante a las preferencias temáticas y estilísticas de los escritores por una u otra zona etno- y linguogeográfica. Asimismo se destaca que la región selvática recobra últimamente su significación culturológica, libre de pintoresquismo, en la visión literaria del Perú, un claro ejemplo de lo que es la obra de César Calvo. En la literatura boliviana predominan un geologismo filosófico hasta en la poesía intimista, el mar en tanto fundamento para metaforizar ideas de cualquier índole, la mina como símbolo telúrico, cuyos ejemplos más evidentes son las obras de Arturo Borda o Jaime Sáenz. En el Ecuador, la peculiaridad geográfica del país situado en el equinoccio y su nombre son la médula de las imágenes estéticas y búsquedas identitarias, a veces incluso negativistas en lo que a la integridad nacional se refiere, lo cual explicitan las obras de Jorge Carrera Andrade, Jorge Enrique Adoum o Nelson Estupiñán Bass.

ЕКОКРИТИЧНИЙ ВЕКТОР У ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ

Павлюк Ю. В. (Харків)

Англійський дослідник Т. Кларк осмислює теоретичні засади актуальної на поч. ХХІ ст. екокритичної школи. Він вважає, щоекокритика – це і читання текстів, і теоретичний аналіз культури. Практичні наслідки цих підходів можуть бути різними, методи і установки постійно змінюються, але сам принцип – читання текстів крізь призму відносин людини з навколишнім середовищем – зберігається. Основні терміни і актуальні дискусійні проблеми екокритики

розглядаються у серії конкретних «прочитань» і зіставлень [1, с. 15]. Автор пропонує визначення екокритики, де «Вивчення зв'язків між літературою і матеріальної навколишнім середовищем, зазвичай розглядається з позицій сучасної глобальної кризи навколишнього середовища і ревізійністських підходів, на базі яких створюються варіанти суджень і практик» [1, с. 13]. Реформаційний підхід до навколишнього середовища заснований на уявленні про світ природи як матеріалі для людських істот, що використовується в економічній або культурній сфері, але при цьому «матеріал слід захищати від надмірної експлуатації» [1, с. 2]. І з цим реформаційним підходом пов'язані поширені в капіталістичному індустріальному суспільстві заходи «захисту навколишнього середовища», здебільшого описуються за допомогою терміну «розумне використання». Реформаторам протистоять радикали, «справжні екологи», які борються з антропоцентриською установою цінності всього і вся лише щодо людини. Вихідний посыл такої критики пов'язаний з відмовою від антропоцентричного підходу; підкреслюється, що людина має визнати себе частиною більш значної живої суті. Всі дії людини мають відбуватися на благо біосфери. Біоцентризм, визнання самоцінності всієї природності життя, стає основним позитивним посилом екокритики.

ЛІТЕРАТУРА 1. Clark T. The Cambridge introduction literature and the environment. – Cambridge University Press, 2011. – XIV, 256 p.

ÉVALUATION DE LA PRODUCTION ÉCRITE

Palkevych O. S. (Dnipro)

L'évaluation de la production écrite est une démarche qui consiste à recueillir des informations sur la compétence acquise par l'apprenant de produire des discours écrits bien formés, ayant des visées communicatives et appropriés à des situations particulières diversifiées. Il ne s'agit pas d'évaluer une simple capacité à écrire mais de tout un enchevêtrement des compétences dont l'apprenant est amené à faire usage lors de son activité de scripteur: de sa compétence à communiquer langagièrement,

évidemment, mais aussi de ses compétences générales englobant des savoirs, des savoir-faire et des savoir-être. L'évaluation d'un texte écrit est complexe et suppose, au moins, la réflexion sur deux questions: le contenu, le format de l'épreuve, les modalités de sa mise en oeuvre (descriptif de l'évaluation) et la validité et la fiabilité des instruments de mesure. La question du contenu de l'évaluation prévoit, en premier lieu, la sélection de la tâche à accomplir qui met en oeuvre l'activité langagière d'écriture. Cette tâche doit supposer un résultat déterminé, s'inscrire dans un contexte de communication, dans un domaine et embrasser un thème étudié. La schématisation de la tâche permet de visualiser toutes les compétences langagières à maîtriser pour la réaliser (pragmatiques, linguistiques, sociolinguistiques et socioculturelles), compétences générales, caractéristiques du contexte (type de situations, destinataires, visée, genre à privilégier) et, par conséquent, définir les paramètres de l'évaluation. Il s'agit, alors, de lister des éléments observables qui prouveraient que la réalisation de la tâche est acceptable. Ces éléments, listés et hiérarchisés selon le niveau et l'objectif de l'évaluation, sont normalement utilisés comme critères de l'évaluation et permettent de l'objectiver. L'évaluation critériée suppose l'élaboration des grilles d'évaluation contenant ces indices de performance et le barème des notes. Cette évaluation est valide puisqu'elle cible précisément des compétences, des stratégies des apprenants dans des situations réelles de résolution de problèmes et fiable étant donné que les informations recueillies sont cohérentes et typiques.

ЗОБРАЖЕННЯ МАДРИДУ У РОМАНІ ХАВ'ЄРА МАРІАСА «СЕНТИМЕНТАЛЬНА ЛЮДИНА»

Пашкова А. В. (Харків)

Хав'єр Маріас опублікував 11 романів за 33 роки, перший в 1971 році і останній в 2004.

Проаналізувавши його романи можна виявити важливу складову міст, яка впливає на характер і вчинки героїв. У першому романі «Володіння вовка» дія відбувається в США, в другій «Перетнути горизонт» – на кораблі по дорозі з

Антарктиди. Що стосується третього роману «Монарх часу», то в ньому не конкретно зазначеного місця, але за словами самого автора – в цей раз, це місце ближче до Іспанії. А вже в четвертому романі дія переміщається в Іспанію, герой якого народився в Барселоні, але прожив деякий час в Мадриді.

У п'ятому романі «Сентиментальний людина» оповідач, це співак каталонської опери, Леон де Венесія, переїхав в Мадрид і називає Мадрид своїм містом, потім ми дізнаємося, що в ньому пройшло його дитинство і юність, але не зважаючи на це, в його словах про Мадриді немає жодного хорошого: *«... місто мені здавалося самотнім і сумним, я бачив мало таких в своїх численних подорожах по світу»*. І на завершення оповідач говорить, що Мадрид – це одне з найгірших міст не тільки Європи, а й світу: *«Гірше ніж англійські міста, які є гіршими на глобусі, найжахливіші і хворобливі»*. За словами оповідача, його вулиці *«брудні і задушливі»*, він називає Мадрид простакуватим містом *«без будь-якої загадки»*, *«дуже вороже місто»*, і навіть *«огидне місце»*. Оповідачу заважає міський шум, звуки, які виходять із терас і ресторанів, але не тільки це: *«Все було для мене дивно знайомим і далеким одночасно ... від пихатих і безглузких манер його жителів до смогу і задухи майже всіх вулиць, від безладного руху... до барів повних народу в нехарактерній для цього час, від криків і грубих манер до застарілих фасадів кінотеатрів з величезними афішами і повсюдні сміттєвози. Усе властиве місту огидно»*.

До критичних зауважень щодо шуму і бруду, приєднується величезна кількість вантажівок, які вивозять сміття в Мадриді. *«... Жахливий шум і запах гідоти, які порушували кожен хвилину розмову і заважали насолоджуватися смаком напою»*.

Оповідач, частково, пояснює свою ненависть до міста тим, що йому було погано там в дитинстві, коли його хрещений батько змушував одягати *«досить трагічний одяг»* і ставився до нього з неповагою. Це точка зору «людини світу», який порівнює міста, які він дізнався завдяки своїм подорожам.

PHRASÉOLOGISMES FRANÇAIS REPRÉSENTANT LE MENSONGE: ANALYSE LINGUOPHILOSOPHIQUE

Pessotska D. L. (Kharkiv)

L'interprétation du problème de la vérité et du mensonge dans la philosophie, l'éthique et la morale a toujours été un pôle d'attraction de la tradition européenne occidentale. Dans l'épistémologie traditionnelle, le mensonge n'a pas obtenu le statut du concept autonome possédant sa propre signification positive. La pensée traditionnelle a prêté son attention non pas sur le contenu du mensonge même, mais sur le menteur en identifiant les actions, les objectifs et les moteurs du sujet qui ment avec le mensonge lui-même.

Ce sont les mots-analogues en ukrainien, en français et en russe qui illustrent bien la complexité et la polysémie du concept «mensonge». Ainsi, en français, il n'y a pas de terme exact qui soit équivalent au terme russe «ложь» comme catégorie philosophique. Le terme «mensonge» est lié à la communication, «commettre/faire une erreur ou une faute» signifient «se tromper». De même, en ukrainien, les termes «неправда» et «брехня» se rapportent plutôt à la communication tandis que le terme «хиба» renvoie à l'erreur.

Le concept «mensonge» possède sa spécificité nationale linguistique de la sémantique dans chaque culture, c'est pourquoi c'est l'analyse des unités phraséologiques du français qui permet de révéler les particularités du concept «mensonge» dans la linguoculture française. Les phraséologismes reproduisent les orientations nationales culturelles, donnent une idée sur la représentation linguistique du monde, c'est-à-dire la conception du monde d'un peuple qui se reflète dans sa langue.

ПРИЙОМИ МОВНОЇ ГРИ В ТЕКСТАХ АНГЛОМОВНИХ ДИСЕРТАЦІЙ

Полоцька О. О., Пешкова О. Г. (Харків)

Мовна гра, на думку О. П. Сковородникова, нерозривно пов'язана з категорією комічного як семантична категорія, у складі якої відрізняються

різновиди, що диференціюються за ступенем представленості в них пейоративно-оціночної модальності (гумор, іронія, сатира, сарказм), та балагурство, якому притаманний не оціночний, а розважальний характер. Таким чином, мовна гра є таким використанням риторичних засобів (засобів мовленнєвої виразності), яке націлене на створення дотепних, здебільшого комічних висловлювань, яким притаманні влучність, оригінальність та несподіваність, а факультативно – ексцентричність, епатажність в різних наборах та комбінаціях [1].

Щодо прийомів використання мовної гри саме в науковому дискурсі, припускаємо, що мовна гра виникає саме на перетині наукового дискурсу із іншими видами дискурсів. В основі такого перетину, як і в основі мовної гри, лежить порушення існуючого складу та правил побудування та функціонування текстів цього дискурсу. Таким чином, суміжні жанри – науково-популярні статті, книги, лекції, блоги вчених – будуть мати в собі більш частотну реалізацію прийомів мовної гри. Такий перетин наукового дискурсу з іншими дискурсами та жанрами, який на практиці може реалізовуватися через, наприклад, жарт чи каламбур, має на меті спрощення сприйняття наукової інформації та, з іншого боку, привертання уваги читача / слухача до певних найбільш ключових питань статті / лекції.

В той же час, подібний перетин наукового дискурсу із іншими жанрами може реалізовуватися і в наукових текстах, що вважаються власне науковими. Це можна чітко прослідити на прикладі аналізу такого розділу дисертаційних досліджень та статей, як Acknowledgements – висловлення вдячності автором. Цей розділ є невід’ємним компонентом наукового дискурсу: у випадку дисертацій зазвичай є невеликим текстом на початку тексту дисертації та у випадку статей подається на кінці. Засоби вираження вдячності є доволі різноманітними, та за стилем висловлення розділ «acknowledgements» може суттєво відрізнитися від решти тексту дисертації. Мовна гра в даних текстах реалізується за рахунок жартів та іронічних висловлювань, об’єктами яких можуть бути: 1) сам дисертант, його звички та стиль життя під час роботи над дисертацією; 2) науковий керівник

(керівники); 3) члени родини та друзі; 4) колеги, консультанти, персонал наукових інститутів, дослідних організацій, волонтери, які брали участь у проведенні дослідження. Таким чином, припускаємо, що такі прийоми мовної гри представляють перетин наукового дискурсу із різними типами побутового дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сковородников А. П. Об определении понятия «языковая игра» / А. П. Сковородников // Игра как прием текстопорождения: кол. монография под ред. А. П. Сковородникова. – Красноярск: Сибирский федеральный университет, 2010. – С. 50-62.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ СВІТУ ПРИРОДИ У ТУРЕЦЬКІЙ ДРАМАТУРГІЇ: «БОЖЕВІЛЬНЕ ДЕРЕВО» ТУРГАЯ НАРА

Прушковська І. В. (Київ)

Турецька драматургія початку ХХІ ст. позначена ускладненням внутрішньої структури, змістової організації творів, використанням прийомів постмодерного драматургічного письма. Помітно розширюється її проблемно-тематичний спектр, що містить в собі пошуки національної ідентичності, переосмислення історії, особливості буття індивідуума, побутування турецької культури, відчутним стає переадресація культурно-маркованих образів в площину символічну.

Наявні у п'єсі Т. Нара «Божевільне дерево» образи-символи (божевільне дерево, загублені пташки, пустелі, моря, вітер, герань в садах душ, змія, газель, Євфрат, Тигр, Земля) вказують на тісний зв'язок задуму автора із містичним світобаченням суфійства, в якому особливу роль відіграє природа.

Події у драмі розгортаються біля місця, де росте Божевільне дерево, назване так за суфійською конотацією: «божевільний» (перс. діване) – той, що до нестями любить Всевишнього, а «дерево» – концепт тюркського шаманізму, символічна пуповина між землею і небом, від якої живиться світ. У п'єсі «Божевільне дерево» образи природи допомагають розкриттю так званих вічних тем: народження-життя-смерті, світобудови, космічного буття, вказують на тісний зв'язок із

містичним світобаченням суфіїв та спробою автора художньо осмислити постать Юнуса Емре в характерній для вчення стилістиці. У розумінні суфіїв, любов – це велике почуття до людей та всього земного, за допомогою якого душа людини може наблизитися до Творця. Зображення світу у Т. Нара – це поєднання великої кількості форм, створених сутністю; форма і сутність пов'язані у такий спосіб, що форма не існує окремо, вона є відображенням сутності.

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЙ НЛП В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Пугач Б. В. (Харків)

НЛП (нейролінгвістичне програмування) вивчає закономірності суб'єктивного досвіду людей через розкриття механізмів і способів моделювання поведінки. Врахування та вивчення індивідуальних особливостей сприйняття та обробки інформації людиною робить стратегії НЛП дуже корисними для використання у процесі навчання.

Інформація про отчужений світ отримується нами різними каналами, що визначає різні репрезентаційні системи людини: візуальна, аудіальна, кінестетична. Одна з цих систем є основною в сприйнятті інформації. Викладач повинен підбирати форму подачі матеріалу залежно від перцептивної модальності учня.

Індивідуальні особливості сприйняття та обробки інформації залежать також, на думку психологів, від контур-системи загального світосприйняття людини: унітарна реальність, досоціальна, соціальна та постсоціальна реальність. Представники «унітарної реальності» потребують міцного авторитету, їм з самого початку треба оголосити всі правила, принципи та критерії оцінювання, що будуть використовуватись. «Досоціальники» користуються логікою та фактами; процес навчання буде ефективним, якщо їм одразу викласти переваги вивчення предмету чи конкретної теми. Представники «соціальної реальності» піклуються про дух колективу, керуються почуттями та уникають конфліктів; для таких студентів ефективною є робота в групі. Для «постсоціальників» головним в роботі

є оригінальний, новий, креативний підхід; такі студенти добре засвоюють матеріал, виконуючи творчі завдання, знаходячи нестандартні рішення.

Врахування викладачем системи світосприйняття та сприйняття інформації учнем дозволяє зробити процес навчання більш ефективним, атмосферу на занятті більш довірливою; а також відкриває перспективи для створення новаторських методик навчання.

СИНТЕЗ ДОВКІЛЛЯ ТА СВІТОГЛЯДУ В ЛИСТУВАННІ М. КОЦЮБИНСЬКОГО

Пустовіт В. Ю. (Сєверодонецьк)

Довкілля – простір життя людини: природа, оточення, повсякдення. М. Костомаров, Д. Чижевський, Г. Ващенко й ін. проблему довкілля, взаємозв'язку людини і природи порушували часто. Українське письменство творило відповідно до біоритмів природи, надихалося краєвидами України, не зважаючи на тривалі мандри зарубіжжям. М. Коцюбинський як великий Сонцепоклонник приділив значну увагу довкіллю в епістолярному дискурсі.

На думку Л. Горболіс, дослідження розмаїття зв'язків героя-українця з довкіллям – важливий аспект виявлення самотності українських митців, адже письменник через довкілля висвітлює сутність власного світогляду. Людина творча часто потребує усамітнення. Психологи зазначають, що найкраще цьому сприяють мандри і спілкування з довкіллям. Українські письменники ХІХ ст. найчастіше їхали в турне через хворобу, відвідували курорти аби врятувати власне життя у зв'язку з політичними подіями тощо.

Листи М. Коцюбинського містять відомості про топос міст, де він бував, передають захоплення кримською природою, подають колористику, докладні описи флори й фауни. Показує листування і психологічний стан письменника, який одночасно знаходився й у мандрах, і в просторі своїх думок з дітьми і дружиною, не забуваючи при цьому й О. Аплаксіну, якій писав докладні листи. Увесь епістолярій «зшиває» думка: як би не було гарно на чужині (готелі Європи,

гостини в О. Горького), однак ніщо не замінить рідного докільля з дружиною, дітьми, матусею. Листи з Кононівки передають утомленість, недугу, проте й душевну рівновагу від цілющої сили землі. Рідне докільля є для М. Коцюбинського Всесвітом, підґрунтям духовного багатства. У листах із Криворівні природа, самотність гуцулів, філософія життя на лоні докільля трансформуються в надзвичайну життєву силу самого письменника. Природа, гори і море, рідні степи, європейські країни – докільля оживає в листах і художніх творах видатного Сонцепоклонника.

АЛЕГОРИЧНИЙ ОБРАЗ ДЕРЕВА У РОМАНІСТИЦІ

Е. ГЛІССАНА

Путівцева Н. К. (Харків)

Дерева в творчості мартиніканського письменника Едуара Гліссана виступають символами часу й простору, свідками й гарантами спадкоємності поколінь, від тендітних, струнких дерев, які оточують збіглого раба у романі «Четверте століття» до дерев-символів «Ріки Лезарди»: мангове дерево, ямайська слива, бавовник, хлібне дерево і, звичайно, махагоні, адже останнє дає назву одному з романів Гліссана й фігурує в центрі твору, символізуючи людину та її відносини з природнім середовищем. Махагоні (лат. «mahagonu») – різновид червоного дерева, яке називають ще антильським або кубинським червоним деревом. У XVIII та XIX століттях це дерево нищівно вирубалось через цінність його деревини й вивозилося до європейських країн для виготовлення вишуканих меблів. У XX столітті воно опинилося під загрозою зникнення.

«Махагоні» (1987) розглядається багатьма дослідниками як один з найвизначніших творів Гліссана. Саме в цьому романі найбільше відчувається значущість пейзажу, який символізує життя в історії громади. Як і бавовник, ямайська слива або мангове дерево у романі «Ріка Лезарда», махагоні постійно супроводжує персонажів, починаючи з перших сторінок однойменного роману: *«Дерева, які живуть довго, мають тайну й магію, ніби зберігають у своєму*

поважному віці змішані спогади про щастя та біди, ніби встановлюють зв'язок між небом і тваринним світом, через що вони панують над нами та допомагають нам» [1, с. 13]. Образ дерева фігурує і в останніх рядках роману: «Згідно з законом казки, якому підпорядковуються таємничі дерева, я житиму ще довго» [1, с. 194]. Розуміння пейзажу сполучається у Гліссана з пізнанням себе. Творчість та країна зливаються воедино. Злиття автора з омріяною країною виражається у романі через блискучу алегорію, де країна виступає в ролі дерева – махагоні: «Дерево – це ціла країна, і якщо ми запитаємо, що це за країна, ми одразу ж зануримося у невикорінний морок часів, який ми намагатимемося прояснити, натикаючись на гілки, зберігаючи на ногах і руках незгладимі рубці» [1, с. 13].

Письменник примиряється зі світом, пригортаючи до себе країну, немов товстий стовбур великого дерева. Він сприймає країну як живу істоту, тропічну, рослинну сутність. Схожа на величезне дерево, яке не дає себе охопити руками, країна не піддається осягненню. Її треба лише прийняти такою, як вона є. Гліссан наполягає на тому, що неможливо висловити сутність країни, слід просто прожити її, спокійно та зважено. Країна зберігає свою таємницю. Як дерево, вона міцно тримається в землі, усією силою свого коріння, але водночас вона дістає до небес і залишається незбагненою, недосяжною для нашого відчуття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Glissant É. Mahagony / É. Glissant. – Paris: Gallimard, 1997. – 206 p.

AMBIENTE ED ECOLOGIA NELLA LETTERATURA ITALIANA D'INIZIO XXI SECOLO: ALCUNI ASPETTI

Savino G. (Napoli)

Giacomo Leopardi, nel 1836, quando compose «La ginestra», intravedeva nella natura un elemento incontrollabile per l'uomo, ma ne sottolineava, attraverso la figura del fiore dei vulcani (la ginestra), anche la possibilità di resistere a eventi tragici. Questo tipo di visione, legata alla lettura del «De rerum natura» di Lucrezio, a distanza di ormai

quasi due secoli, appare rovesciata nei lavori degli scrittori italiani contemporanei. Un elemento importante nella rappresentazione dell'ecologia nei lavori contemporanei è il paesaggio, parte costitutiva della scrittura degli autori, e analizzata già in passato per le proprie implicazioni nella storia della cultura italiana da Carlo Ginzburg.

L'ambiente è rappresentato come entità violata dalle mafie (si veda «Gomorra» di Roberto Saviano), o mondo dotato di propria vitalità ma usurpato da un sistema di sviluppo avido e illogico, da una postmodernità fatta di cemento e opere spesso inutilmente faraoniche (Wu Ming 2, «Il sentiero degli dei»). La riappropriazione del paesaggio ambientale avviene attraverso itinerari spesso simili, per suggestioni, alle vicissitudini di Dante e Virgilio nell'Inferno, ma volte a trasmettere una possibilità di riscatto. L'ambiente è la «città dolente» della contemporaneità letteraria, e si carica di significati spesso al di là della mera critica ecologica; tramite la descrizione del paesaggio violato, della natura sfigurata, gli scrittori tendono a narrare una società italiana sconvolta dalla crisi economica e valoriale, dove il concetto di natura non è più rappresentato secondo il concetto leopardiano, dove era raffigurata come «matrigna», ma vittima.

Esiste una letteratura «ecologica» italiana o è più appropriato parlare di una scrittura che interagisce con l'ambiente? Come gli scrittori italiani verbalizzano la natura?

КАРНАВАЛЬНАЯ РЕФЛЕКСИЯ В КОМИЧЕСКОМ ИДИОДИСКУРСЕ

Самохина В. А. (Харьков)

Рефлексия – интеллектуальное осмысление действительности – является важным компонентом познания и поэтому находит множественное и вариативное выражение в языке (В. И. Карасик). Осмысление мира с помощью комического является древним диалогическим процессом общения человека с мирозданием на эмоциональном уровне и представляет собой различные способы самовыражения HomoRidens, проявляющиеся в креативном коммуникативном поведении с помощью смеха. Интеллектуальное познание действительности находит

отражение в языке творческой личности, в частности, личности писателя, его идиодискурсе. Идиодискурс – это специфическое продуманное и осознанное самовыражение автора, формулирующее его образ, узнаваемость, стиль в конкретных условиях общения, как общие, так и специфические характеристики. Общие: самопрезентация, креативность, самовыражение, узнаваемость («авторский почерк»).

Идиодискурс включает, помимо ценностных ориентиров и самой языковой личности, цели и задачи коммуникации, тип и тональность общения, коммуникативные действия. Как текст, «погруженный в жизнь» (по Н.Д. Арутюновой), идиодискурс – это а) текст как вербальная составляющая устного или письменного общения и б) коммуникативная ситуация. Автор преследует, в основном, эстетические цели, а писатель-комик – к тому же, и цель потешить, рассмешить читателя. В этом случае можно говорить о комическом идиодискурсе языковой личности писателя, о его карнавальном поведении, где предметом рефлексии писателя является метаязыковое сознание. Комический идиодискурс – это дискурс карнавального мироощущения, погруженный в среду юмористической тональности и общения, в котором выделяется комическая тематика, выраженная вербальными средствами, создающими комический эффект. В карнавальном комическом идиодискурсе участниками являются автор и читатель/слушатель – в зависимости от устной или письменной формы презентации карнавального текста.

Писатель-юморист избирает юмористический, игровой стиль общения, выбирает соответствующие комические жанры, стратегии, канал общения. На сегодняшний день «общение» писателя с адресатом расширяется – это и печатная продукция, и устный вид коммуникации (через интернет, встречи с читателями – ток-шоу, лекции, выступления со сцены). Писатель-комик выбирает шутливую тональность, которая осуществляется в рамках игровой смеховой коммуникации с целью доставить гедонистическое удовольствие своему реципиенту, равно как и себе. Можно нередко наблюдать, как маститые «художники слова» забавляют

себя, выступая со сцены перед аудиторией, явно наслаждаясь своими удачными шутками. Такое общение В.И. Карасик называет фасцинативным. Он отмечает, что «специфика фасцинативного дискурса состоит в том, что его участники очарованы самим процессом общения». Здесь уместно вспомнить детскую поэтессу и нашу коллегу – доцента кафедры английской филологии – Ткаченко Ренату Григорьевну (Муху), которая часто выступала перед аудиторией и читала свои удивительные стихи про «Плохую погоду», «Гиппопотама», «Таракана» и др., при этом заражала зрителя своим эмоционально-юмористическим настроением, заставляя публику буквально падать со стула от смеха. В эти моменты она сливалась со зрителем и как бы со стороны наблюдала за своим поведением вместе с ним. Парадоксальность, выражающаяся в необычности подачи материала – темы, языковых средств, композиции своих «новожанров», – всё это вызывало «фасцинацию» (см. стихотворение «Про таракана», у которого люди завелись в квартире или «Про калоши»: «Жили в одном коридоре калоши, левый – дырявый, а правый – хороший»).

Идиодискурс писателя, в первую очередь, должен заинтересовать читателя или слушателя. Все его компоненты – «кто он, зачем и почему» – должны вызвать живой интерес реципиента и реакцию на него. Реципиент становится соучастником творчества писателя. Он так или иначе «творит» идиодискурс автора, принимает в нём участие: либо сопереживает, либо отвергает и критикует произведение, т.е. происходит активное прямое или не прямое действие автора и читателя/слушателя. В комическом идиодискурсе автор выбирает комический модус общения, выражая своё отношение к миру средствами комического, комичными ситуациями, раскрывая недостатки отдельных людей и общества в целом. Здесь присутствуют все виды комического: юмор и острая сатира, сарказм, ирония, часто самоирония, чёрный юмор, а также жанры комического: разного рода шутки, юморески, лимерики, приколы.

L'IMAGE MYTHOPOÉTIQUE DE L'ARBRE DANS LA STRUCTURE SPATIALE DE «L'ŒUVRE AU NOIR» DE MARGUERITE YOURCENAR

Satanovska G. S. (Kharkiv)

Le sujet du roman «L'Œuvre au noir» de M. Yourcenar couvre l'espace européen du XVI-ième siècle, à travers lequel le protagoniste Zénon voyage – par conséquent, l'image spatio-temporelle du voyage occupe la place dominante dans le chronotope du roman.

Étant adolescent Zénon s'enfuit souvent de la maison familiale à la campagne, dans l'espace naturel des bois. D'habitude ces fuites durent quelques jours, pendant lesquels le petit voyageur découvre la nature et essaie de pénétrer à travers son imagination dans des espaces qui lui sont encore inaccessibles. Ce sont les arbres, ces parties intégrantes du bois qui suscitent un intérêt particulier chez le protagoniste: «<...> il retrouvait dans chacune de ces pyramides végétales l'hiéroglyphe hermétique des forces ascendantes... Mais ces montées s'équilibraient d'une descente: sous ses pieds le peuple aveugle et sentient des racines imitant dans le noir l'infinie division des brindilles dans le ciel... Le clerc se sentait... équilibré comme l'arbre entre le monde d'en bas et le monde d'en haut...». L'image mythopoétique de l'arbre est traitée par V. Toporov dans sa recherche «L'Arbre du Monde» comme système sémiotique universel qui comprend l'enchaînement d'oppositions générales: «le haut – le bas», «la droite – la gauche», «la terre – le ciel», «la terre – le monde souterrain», etc. Le chercheur distingue le mythogème de l'Arbre du Monde et souligne que, dans l'image du monde mythopoétique, l'Arbre du Monde est égal à l'*Axis Mundi*, car il se divise en trois structures (racines, tronc et branches). Outre cela, selon V. Toporov, le rôle particulier de l'Arbre du Monde consiste en sa situation de l'intermédiaire entre le monde (le macrocosme) et l'homme (le microcosme). Ainsi, l'image mythopoétique de l'arbre dans le chronotope du roman est un moyen de la structuration de l'espace intérieur, c'est-à-dire, de l'image du monde du protagoniste Zénon, car en examinant l'arbre il conceptualise la structure de l'espace de l'Univers en général.

ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНОСТІ І СПОНТАННОСТІ ПРИ НАВЧАННІ УСНОГО МОВЛЕННЯ

Свердлова І. О., Панасенко Л. О., Тимонін А. М. (Харків)

При навчанні студентів усного мовлення часто виникає питання співвідношення нормативності та спонтанності. Під нормативністю ми розуміємо відповідність мови діючим орфоепічним, лексичним, граматичним нормам, а спонтанне мовлення розглядаємо як таке, що динамічно міняється в залежності від комунікативної ситуації. Мовленнєва діяльність (МД) розглядається як один з видів людської діяльності і визначається як активний, цілеспрямований, опосередкований мовою та зумовлений ситуацією спілкування процес прийому і видачі мовленнєвого повідомлення у взаємодії людей між собою. Одиницею МД є мовленнєва дія. Кожна мовленнєва дія спрямована на виконання окремого завдання. Усі мовленнєві дії повинні відповідати нормам мови, і, отже, мова студента повинна задовольняти вимогам нормативності. Але в будь-якій мові нормативність мови має досить широкий діапазон допустимих відхилень. Це означає, що мова мовця зрозуміла тому, хто її слухає навіть у тому випадку, коли відхилення від норми досить великі. Щодо спонтанності, то вона пред'являє до мови більш жорсткі вимоги. Адже час здійснення мовленнєвих актів обмежений. І якщо умови ситуації міняються досить швидко, мова мовця повинна встигати за цими змінами, інакше він просто не зможе брати участь в спілкуванні. На основі названого вище можна припустити, що в ході навчання упор необхідно робити на спонтанність. Планування процесу навчання усного мовлення, виходячи з провідної ролі спонтанності, дозволить строго регулювати час, що відводиться на відпрацювання мовних та мовленнєвих навичок в природних ситуаціях спілкування і довести їх «до оптимального рівня досконалості» (І.О. Зимня), а отже і таких якостей як автоматизованість (передбачає певну швидкість виконання операцій, що входять до дії, її цілісність та плавність, а також послаблення напруженості); стійкість (здатність підготувати окремо сформовані навички до взаємодії, об'єднати різні труднощі, які досі долалися окремо);

гнучкість (здатність включатися у новій ситуації та функціонувати на новому мовленнєвому матеріалі); свідомість та відносну складність.

ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ ОРАСІО КІРОГИ В ЕКОКРИТИЧНОМУ ВИМІРІ

Світлична М. О. (Харків)

Однією з головних тем творчості Орасіо Кіроги, аргентинсько-уругвайського письменника (1878–1937), майстра короткого оповідання, стала тема взаємодії людини і природи. До цієї теми письменник звертається в своїх творах «Анаконда», «Повернення Анаконди», в збірках «Казки сельви», «Вигнанці». Твори Кіроги базується на відомій антиномії «варварство – цивілізація». Автор критикував цивілізацію та вбачав в ній етичне падіння й духовне зубожіння людства. Під «людиною» письменник розумів саме сучасний тип західної, «цивілізованої людини» [1, с. 202]. Кірогівське трактування проблеми цивілізації та природи унікальне в аргентинсько-уругвайській літературі своїм суто філософським характером. Кірога не протиставляє природу й людину. Він протиставляє цивілізацію природі й самій же людині, як невід’ємній частині цієї природи [2, с. 17]. Ідея про нищівність цивілізації для самої же людини є дуже передовою. Кірога писав свої твори, коли екологічна ситуація не була ще такою гострою. Він, як модерніст, передчув цю катастрофу. Такий смисл його творів стає зрозумілим лише в наш час [3, с. 25]. Кірога був першим у латиноамериканській літературі, хто поставив проблему природи й суспільства в її настільки актуальному в наш час екологічному аспекті [3, с. 33]. Дослідження творчості Кіроги в екокритичних засягах, дозволить відкрити нові грані прочитання творів письменника та переоцінити значення його творчості в контексті сучасності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кофман А. Ф. Латиноамериканский художественный образ мира. – М. : Наследие, 1997. – 318 с.
2. Gunnels B. An Ecocritical Approach to Horacio Quiroga's "Anaconda" and "Regreso de Anaconda" // Mosaic Winnipeg . – 2009. – № 1. – P. 12– 28.
3. Kane A. T. The Natural World in Latin American

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ РЕАЛІЙ ПЕРСОНАЖІВ МАЛОЇ ПРОЗИ В. ФОЛКНЕРА VIA NATURE

Ситник О. В. (Хмельницький)

Тема «людина і природа» знаходить своє особливе звучання на сторінках Фолкнерових новел, визначаючи їх художню самобутність. І не тому, що письменник, як представник південноамериканської літературної школи, намагався відтворити неповторний колорит рідного краю, мимоволі звертаючись до природної образності, без винятку, у всіх своїх творах. І не тому, що в традиціях романтизму та трансценденталізму вбачав зв'язок між людиною та навколишнім природним світом глибоким, вічним та нерозривним. Що особливо чітко прослідковується у новелах «Ведмідь» та «Дельта восени», де загибель правічного лісу під натиском цивілізації асоціюється із деградацією людства. Не ці та інші ідейно-філософські течії чи віяння головним чином визначають підхід В. Фолкнера до зображення світу природи у його малій прозі, а саме максимальне використання експресивного потенціалу теми, що суголосна загальним закономірностям та тенденціям мистецтва слова початку ХХ століття.

Природна образність стала невід'ємною складовою фолкнерівської психопоетики. Адже, вплітаючи у розповідну канву своїх новел пейзажі, природні образи чи деталі, письменнику вдається психологічно точно відтворити внутрішній світ своїх персонажів, глибоко проникнути у таємні закутки людської свідомості/підсвідомості, закарбувати щохвилиний настрій та миттєві відтінки сприймання людиною навколишнього світу. Саме у такий спосіб окреслюються психоемоційні реалії малого Сарті («Підпал») та рядового Грея («Перемоги»), демонструються глибинні переживання, сум'яття та боріння духу молодого Баярда («Запах вербени») та Гонівітра («Чорний блазень»), передаються страх та відчуття екзистенційної безвиході приречених на смерть негрів («Червоне листя»),

«Персі Грім», «Посушливий вересень»). Спираючись на природну образність, В. Фолкнер вдається до різних прийомів та створює колоритні тропи, що допомагає йому більш точно та об'ємно зобразити психологічний стан персонажа.

LA NATURE DANS LES CONTES FANTASTIQUES

DE MAUPASSANT («SUR L'EAU»)

Skarbek O. G. (Ivano-Frankivsk)

La nature a toujours occupé une place centrale dans les contes de Maupassant. La singulière aventure racontée dans «Sur l'eau» en est la preuve. Au début Maupassant a mis en place les «circonstances environnantes», puis il s'est fictivement effacé par personne interposée: ce vieux canotier mordu de la rivière «...*un canotier enragé, toujours près de l'eau, toujours sur l'eau, toujours dans l'eau*» [1, p. 19]. La singularité de cette aventure surgit dans une désorientation intellectuelle et sensorielle, dans un dysfonctionnement au niveau de la perception. Quelles sont les circonstances qui, en effaçant la frontière entre fantaisie et réalité, suscitent l'angoisse, la peur et la terreur? Il semble que Maupassant ait connu, de l'intérieur, cette horreur de se sentir mourir. Il partage avec son héros le goût de la solitude et de la nuit pour lesquelles tous les deux ressentent un attrait irrésistible.

Et le lecteur se sent tout de suite désorienté, inquiet; le mécanisme du suspense commence à l'entraîner quand le canotier avant d'entamer son histoire décrit la rivière comme «...*une chose mystérieuse et profonde, inconnue, pays des mirages et fantasmagories ... où l'on tremble sans savoir pourquoi, comme en traversant un cimetière .... le plus sinistre des cimetières où l'on n'a point de tombeau*» [1, p. 20].

Le sujet, les personnages et le décor sont déjà presque complètement présentés: le canotier passionné; la rivière co-protagoniste vivante et active, les éléments naturels personnifiés, la nuit étroitement liée à l'inconscient. Mais c'est grâce à la description d'un paysage très symbolique, que l'écrivain parvient à susciter des émotions fortes et à provoquer un frisson de peur chez le lecteur. Cela est fait par certains artifices linguistiques: soit la personnification des éléments naturels, soit le symbolisme des

couples: fleuve-terre, mouvement de l'eau-immobilité de la terre, nuit-jour. Tout cela garantit une vaste gamme d'interprétations, un certain niveau de polysémie, et la vision fortement subjective du personnage qui entre en symbiose avec la nature selon ses propres états d'âme où les moments de lucidité et de raison sont continuellement et inévitablement annulés par les moments de folie et de peur.

BIBLIOGRAPHIE

1. Maupassant Guy de. Le Horla. – Pocket, 1998. – 210 p.

ЕКОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ ПРИ ЗМІНІ СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ

Скриннік Ю. С. (Харків)

Сьогодні питання необхідності еко-контролю набуває все більшої значущості у врегулюванні комунікативних відносин. Екологічна комунікація [2, с. 375] – це спілкування, що не несе шкідливого впливу на здоров'я людини, її психоемоційний стан. Зосередження суспільства на проблемах навколишнього середовища, фізичного та психічного здоров'я, а в останні роки ще й на етичному, гармонійному та ефективному спілкуванні зумовлює **актуальність** цього дослідження.

Об'єктом цього дослідження є вербальні та невербальні компоненти комунікації, що використовуються співрозмовниками при зміні соціальних ролей, **предметом** – особливості їх використання у комунікативному процесі з точки зору екологічності/неекологічності такого комунікативного явища як зміна соціальних ролей. **Мета** полягає у встановленні характеру змін соціальних ролей.

Особистість у соціальній групі у кожний момент часу знаходить себе в одному зі станів, наприклад, Я – Батька, Дорослого або Дитини [1]. При детальному дослідженні характеру змін соціальних ролей слід враховувати: відповідність/невідповідність очікуванням соціуму від виконуваної соціальної ролі; кооперативний/некооперативний напрям спілкування; гра на підвищення/пониження соціальних ролей; вибір адекватної/неадекватної стратегії зміни соціальної ролі. Комунікативні ситуації зі змінами соціальних ролей є

амбівалентно-екологічними [2, с. 387]. Дослідження екологічної стратегії комунікації при зміні соціальних ролей, яка сприяє збереженню фізичного, емоційного здоров'я комунікантів, є **перспективним** напрямом досліджень у сучасній лінгвістиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди / Эрик Берн – Литур, 2001. – 431с. 2. Панченко Н.Н. Экологичность коммуникации сквозь призму достоверности информации / Н.Н. Панченко // Эмотивная лингвоэкология в современном коммуникативном пространстве : кол. монография. – Волгоград : Изд-во ВГСПУ «Перемена», 2013. – С. 374–388

ECO-GRAFIA DELL'ECUMENE, TRA DIVINO E UMANO, DA DANTE A BEMBO

Sorella A. (Pescara)

Si parlerà della geografia del cosmo, in quanto disegnata da Dio, dalla *Commedia* dantesca agli schemi preparati da Bembo per l'edizione Aldina di Dante del 1515. Nel Cinquecento il perfetto meccanismo elaborato da Dante non funziona più, il Purgatorio, benché fosse stato riconosciuto formalmente nel concilio di Basilea-Ferrara-Firenze, scompare dalla geografia e il paradiso è sempre più lontano, in quanto luogo astronomico abitato dalle anime dei beati. Già un intellettuale fiorentino, in rivalità con Bembo, aveva fatto preparare xilografie esplicative della struttura dell'inferno per l'edizione della «*Commedia*» stampata da Filippo Giunta nel 1506. Bembo replicò allestendo tre tavole, una con la mappa dell'inferno, la seconda con lo schema dei peccati dell'inferno, la terza con lo schema dei peccati del purgatorio. Mancavano le mappe di purgatorio e paradiso, oltre che lo schema dei cieli dei beati. Perché queste omissioni? Forse per far risparmiare l'amico stampatore Aldo Manuzio? Il fatto è che ai tempi di Bembo, dopo le scoperte geografiche che avevano chiarito la forma e le dimensioni della terra, l'idea dantesca di un purgatorio eretto come una montagna proprio sul polo Sud non poteva più essere accettata. Per quanto riguarda il paradiso, a quel tempo non era uscita la teoria eliocentrica di Copernico, né erano state affisse le tesi di Lutero sulla porta della cattedrale di Wittenberg. Ma Bembo aveva

probabilmente intuito che il troppo complesso e minuzioso congegno dantesco avrebbe potuto dare adito a contestazioni e, in ultima analisi, a una perdita di credibilità di tutta l'architettura del poema. Nel 1515 Bembo era a Roma, al servizio di papa Leone X de' Medici, che aveva trasferito nella curia il mecenatismo che la sua famiglia aveva da decenni sviluppato a Firenze. Leone si era circondato degli intellettuali più famosi d'Italia e d'Europa ed è per questo che aveva voluto al suo fianco anche Bembo, già famoso per la sua profonda cultura classica greco-latina. In quell'ambiente elegante e culturalmente raffinato, la geografia del paradiso di Dante, così complicatamente medievale, non poteva essere apprezzata.

ВЗАЄМОДІЯ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ У ТВОРАХ П. РОМАНОВА

Співачук В. О. (Хмельницький)

Пантелеймон Сергійович Романов (1884–1938) – один із яскравих і оригінальних російських письменників. На відміну від багатьох модерністськи й авангардистськи налаштованих письменників ХХ ст., П. Романов не відчував особливого бажання «звільнитися від сюжету». Сюжет і його композиція давали П. Романову невичерпні можливості для творчих рішень. Гострий, перипетійний сюжет став основним і провідним елементом оповідання П. Романова.

Аналіз творів П. Романова дозволяє виділити в їх структурі, що саме пейзаж несе на собі головне змістовне навантаження в оповіданнях. Пейзажні деталі створюють особливе психологічне тло, емоційний настрій героїв, малюють точний і своєрідний пейзаж, у якому спостерігається єдність природи, почуттів героїв і автора-оповідача. Так саме, трагізм оповідання про життя і смерть Гані посилюється однією деталлю: «щастя – в смерті» [1, с. 18]. Таким чином, виникає взаємодія людини і природи. Окреслені семантичні категорії – щастя, природа, цвинтар, могила – сюжетно розташовуються в певній ієрархії, підводячи читача до висновку, що автор правий: природа і людина – це єдине ціле, і не потрібно боятись переходу в інший світ.

Пейзаж допомагає авторові розповісти про місце і час зображуваних подій. П. Романов протиставляє чистоту, невинність, незайманість, первозданність і сталість природи мінливості людини, яка змінює не тільки свою поведінку в залежності від ситуації, але і свою сутність, випускаючи на поверхню всю ницість, яка затаїлася в закутках душі і серця («Мисливець» (1926), «У порома» (1926), «Яблуневий цвіт» (1929)).

ЛІТЕРАТУРА

1. Заварницына Н. М. Художественная специфика феномена театрализации в русской прозе 1920-х-1930-х годов : автореф. дис. на соиск. учён. степ. канд. филол. наук : спец. 10.01.01 «Русская литература» / Заварницына Наталья Михайловна. – Воронеж, 2013. – 23 с.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА КАТАСТРОФА В МЕМУАРНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

(на прикладі «Щоденників» Олеся Гончара)

Стадніченко О. О. (Запоріжжя)

Актуальність теми дослідження визначається необхідністю осмислення наслідків екологічних проблем у літературі, і Чорнобильської катастрофи у мемуарній літературі зокрема. Дана проблема була предметом дослідження у працях В. Губарева, Г. Медведєва, Б. Млечиної, С. Скляра та ін. Метою цієї розвідки є висвітлення особливостей інтерпретації наслідків Чорнобильської катастрофи у світовому масштабі в мемуарній літературі, зокрема звернути увагу на значущість і розуміння наслідків цієї трагедії авторами щоденників.

Мемуари, зокрема щоденники українських письменників, нині стають все більш популярними серед читачів, які прагнуть дізнатися про деякі події минулого й сьогодення від безпосередніх свідків чи учасників і в їхній інтерпретації. Як правило, у мемуарах автор подає документальний, правдивий виклад подій, що він відтворює зі свої спогадів чи фіксує у щоденнику відразу. Читачеві цікаво зіставити інтерпретацію цих подій з офіційною версією того, що відбувалося.

У «Щоденнику» О. Гончара тема Чорнобиля висвітлюється у відповідній хронологічній послідовності: починаючи від першого, не зовсім зрозумілого повідомлення про аварію у квітні 1986 року, коли ще навіть науковці повністю не розуміли її масштабності, і до осмислення наслідків її упродовж наступного року. О. Гончар залишив свої емоційні записи в щоденнику, порівнюючи Чорнобиль з «прелюдією кінецьсвіття» [1, с. 90], з «чорнобильською Хіросімою» [1, с. 90]. Він з розпачем записує «Чорнобильська блискавка вдарила в генетичний код нашого народу» [1, с. 101]. О. Гончар ставить цю катастрофу в один ряд зі знищенням духовності українського народу: «Після нищення мови, руйнування пам'яток культури ще й на дітей України оця чорнобильська Хіросіма...» [1, с. 90].

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончар О.Т. Щоденники: У 3-х т.: Т.3 (1984-1995) : К. : Веселка, 2008. – 646 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Статкевич Л. П. (Хмельницький)

Екологічні виклики сучасності глобального формату спричинили до гуманітарної реакції, котра проявилася в двох аспектах: 1) сучасна література засвідчує активне переосмислення багатоаспектної взаємодії стосунків між природою та людиною; 2) актуалізувала появу екокритики. З припустимим ступенем умовності усю сучасну екоцентровану літературу можна поділити на два різновиди: література про природу та довкілля; література про екологічні кризи та катастрофи. Перший різновид об'єднується під загальною назвою «nature writing» і певною мірою продовжує традиції романтизму та натуралізму, а також підтримує традицію опису природи і роздумів про природу. Для опису другого різновиду частіше використовують термін «environmental writing».

Увесь розмаїтий корпус текстів доцільно класифікувати таким чином: тексти, в яких подаються описи та переживання природи, і які умовно можна розглядати як продовження традицій романтизму та екоутопізму («Nature writing»); тексти про природу та довкілля як привід для тривог, осмислення

викликів, як свідчення деградації життєвого середовища («Nature writing/Environmental writing»); тексти про довкілля та екологічні кризи як засіб формування суспільної думки про стан довкілля, екологічної політики («Environmental writing»).

Дійсно, ця література відіграла значну роль у мобілізації екологічної свідомості населення різних країн у другій половині ХХ ст., а також здійснила значний вплив на формування локальних, національних та міжнародних екологічних рухів. Екоцентрована література виходить за межі розгляду суто наукових проблем, адже вона залучає значно ширше проблемне поле та активізує переосмислення різних суспільних, політичних та психологічних питань; по-друге, в ній зазвичай наявні такі риторичні та наративні засоби, які сприяють чіткому відображенню екологічно орієнтованої авторської картини світу.

ПИТАННЯ-ПЕРЕПИТИ З ПОЗИЦІЙ ЛІНГВОЕКОЛОГІЇ

Стрельченко Н. С. (Київ)

У лінгвоекнології мова розглядається як «засіб мирного співіснування людей у різноманітних соціальних групах і суспільстві» [1, с. 16], приділяється увага «чистоті мови», правильності побудови та інформативності висловлення, що має забезпечити порозуміння [1, с. 18–19]. У цьому контексті варто розглянути роль і функції питань-перепитів у діалогічному дискурсі.

При нерозумінні почутого питання-перепит використовується як запит пояснення для подолання наявного комунікативного збою (*Sorry?, What do you mean?*), а недостатня кількість інформації чи інтерес до деталей мотивує вживання уточнення і може розглядатися як спроба щонайповніше зрозуміти співрозмовника. Вираження суб'єктивності, зокрема негативних емоцій, викликає емоційне резонування в партнера по комунікації [1, с. 18]. У наступному фрагменті дискурсу питання перепити, з одного боку, вказують на ситуативну недоречність виражених негативних конотацій, а з іншого є формою деструктивного реагування [1, с. 18] – нестриманості й роздратування мовця:

Having talked to the priest, Inspector Morse calls: *Lewis!* Lewis: «*Nasty for him, all this.* Morse: *Nasty, Lewis? Nasty?* Lewis: *And all for a measly few quid off the collection plate. If the bastard had only known—* Morse: *Lewis, you're in church!*» [2].

Отже, питання-перепити вказують на неекологічність висловлення співрозмовника в аспектах недостатньої інформативності чи зрозумілості та негативної емотивності (через вираження ситуативно недоречних конотацій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Шаховский В. И. Экология, валеология, лингвистика – три источника лингвоэкологии / В. И. Шаховский, А. А. Штеба // Эмотивная лингвоэкология в современном коммуникативном пространстве : [кол. моногр. / науч. ред. В. И. Шаховский]. – Волгоград : Изд-во ВГСПУ «Перемена», 2013. – С. 8–23.
2. Service of All the Dead : [movie] / directed by Peter Hammond. – Zenith Productions, 1987. – 103 min.

CHERNOBYL NARRATION AS A FACTOR OF ECOLOGICAL IDENTITY FORMATION: ECOCRITICAL VISION

Sukhenko I. M. (Dnipropetrovsk)

The explosion at Chernobyl nuclear power plant became an impetus to create literary works that profoundly reconsider the scientific discoveries and achievements. Studying Chernobyl as a factor of ecological identity formation within Chernobyl narration studies correlated with the acute issues of environmental humanities researches. This aspect of the research faces the issues at the edge of humanities and science while regarding Chernobyl in the view of political representation as well as ethics. Under such circumstances ecological identity is studied in its relation to conceptions of the natural, technology, wideness, atom, nuclear and in its relation to the material distribution of environmental hazards.

Chernobyl's nuclear disaster shaped the identity which was the amalgamation of those movements which challenged the hegemony (Science-Human) and power of decision-making structures (dealing with the Reactor and mainly with the Exclusion Zone), and movements of cultural identity. Regarded as the ways how people construe themselves in relationship to Chernobyl disaster, showing that all these features of

ecological identity, manifested in personality, values, actions and a sense of self, resulted in the situation when Chernobyl itself becomes an object of identification.

The transformations of Chernobyl's image (a historical event, a «nature-science-human» struggle, a «Soviet regime» collapse, a factor of ecological identity formation, a site of national/transnational memory, a «lost paradise», S.T.A.L.K.E.R-culture launch, Chernobyl VR Project, Zone-tourism) allow studying the concept of «Chernobyl» (and «nuclear literature» – to some extent) not only in the aspect of «provincializing» ecocritical studies, but also within the politicized and commercialized approaches to the «nuclear disaster» in the context of contemporary informational society.

ДИСКУРС ДОВКІЛЛЯ У МНОЖИНІ НАРАТИВІВ РОМАНУ «CLOUD ATLAS» ДЕВІДА МІТЧЕЛЛА

Сушко С. О. (Краматорськ)

Література довкілля (ecofiction) та екокритика складають великий сегмент сучасної літератури – від численних творів масової літератури, що зображують ту чи іншу екологічну тематику, до романів в категорії високої літератури, до таких бестселерів у жанрі non-fiction, як «Silent Spring» Рейчел Карсон. Етапним романом еколітератури можна вважати «Хмарний атлас» Д. Мітчелла (2004) за низкою ознак – унікальна інтегрованість тематики довкілля у низку інших дискурсів та наративів, гуманістична та постгуманістична (дистопійна) проекція людини як біологічного виду (частини екосистеми), здатного до реінкарнації та мандрівок у часі, нарешті екологічний рух з його драматичними перипетіями. Американська дослідниця Джоу Елізон Паркер влучно й зрозуміло узагальнює одне з провідних посилянь роману, а саме пересторогу сучасному суспільству дбати про довкілля саме тепер, у наш час, щоб зберегти його віддаленому майбутньому. «*The novel thus serves as a response to one of the great challenges facing us today – how to get individuals and nations to make the changes (even sacrifices) in the present to endure a habitable future on earth*» [1].

Дискурс довкілля є одним з концептуально визначальних у романі, він формує, зокрема, наративний центр, інтригу третьої частини роману («Періоди

напіврозпаду. Перше розслідування Луїзи Рей»). Готуючись запуснути у дію ядерний реактор HYDRA на о-ві Свонеке, недалеко від Каліфорнійського узбережжя, корпорація «Берегова смуга» (Seaboard) створює загрозу довкіллю. Реактор за своїм проектом застарілий та небезпечний, британський вчений Руфус Сиксміт та журналістка Луїза Рей планують публічне викриття цієї афери корпорації. Звертає на себе увагу мережа апробованих оповідних форм, якими бездоганно володіє автор, розбудовуючи журналістське розслідування Луїзи Рей.

Перспективними векторами дослідження екологічного дискурсу у романі є пов'язаність історій-оповідей з тематикою довкілля, виокремлення специфіки розбудови дискурсу довкілля у наративних форматах апокаліптичного та пост-постмодерністського (метамодерністського) роману, до жанрів якого дослідники відносять «Хмарний атлас».

ЛІТЕРАТУРА

1. Parker, Jo Alyson. "David Mitchell's Cloud Atlas of Narrative Constraints and Environmental Limits." Time: Limits and Constraints. Eds. Jo Alyson Parker, Paul Harris, and Christian Steineck. The Study of Time, vol. 13. Leiden, The Netherlands: Brill, 2010. 201-217. Print.

ХУДОЖНІЙ КОНЦЕПТ *PAPILLON*/МЕТЕЛИК: ОСОБЛИВОСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ У ПРОСТОРІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ПОЕЗІЇ ХІХ СТОЛІТТЯ

Тарасова О.А. (Київ)

У розвідці об'єктом лінгвопоетологічних дослідів виступають віршовані тексти французьких авторів ХІХ століття, де знаходить своє втілення художній концепт «papillon». За мету обрано виявлення архетипної основи названого художнього концепту через відстеження її актуалізації мовними засобами у згаданих творах. Пам'ятаємо, аналізу архетипної основи розглядуваного концепту в поезіях передбачає множинність її варіативного втілення: (1) міфологічне бачення образу метелика в історії цивілізації включно із релігійними та культурно-ціннісними орієнтирами; (2) психологічне підґрунтя образу метелика у взаємозв'язку індивідуальних та колективних елементів його сприйняття; (3) естетико-емоційне авторське осмислення анімалістичної

художньої образності в контексті віршованого дискурсу модернізму та творчого доробку окремих французьких поетів.

Зауважимо, що первинна, інваріантна основа міфу про метелика зводиться до образу Великої Богині/Матері, який є відомим ще з часів палеоліту та виступає одночасним репрезентантом неба і землі, життя і смерті. Ще в античній культурній традиції широко розповсюдженим є порівняння метелика та душі, закріплене, зокрема, у мові (на грецькій «*psukhè*» одночасно позначає і душу, і метелика). Більше того, побутує думка, що метелик як «шляхетна» («*noble*») комаха виявляється зачиненою у тілі людини, а зі смертю останньої звільняється та отримує можливість повернутись до своїх священних та осяйних витоків. Саме таку мотивацію й знаходимо, наприклад, у поезії Ламартіна, де метелик «*Et sans se satisfaire, / [...] Retourne enfin au ciel chercher la volupté!*».

Тому під час розгляду художніх концептів твору певного автора необхідним є уведення архетипного аспекту: у нашому розумінні як досвідно орієнтованого, гештальтного характеру структурування інформації суб'єктом / адресантом художнього тексту у межах дискурсу певної доби, що являє собою моделі репрезентації позасвідомого особистістю, виступаючи її інструментарієм для самостійного пізнання світу, інших суб'єктів та самої себе.

NATURALEZA Y CIENCIA EN LA OBRA DE MARCELO COHEN

Torre Ricardo Santiago (Marne-la-Vallée)

Marcelo Cohen (Buenos Aires, 1951), escritor, crítico y traductor argentino de origen judío búlgaro-ucraniano-polaco por parte de sus padres, es un autor reconocido en las letras argentinas con una trayectoria literaria de más de cuarenta años (desde la publicación de su primer libro de cuentos en 1972, *Lo que queda*). El desafío que su obra plantea es el siguiente: siendo Cohen un escritor de una narrativa en que la ciudad desempeña un papel preponderante, ¿cómo permite entonces el enfoque ecocrítico explorar temáticas y núcleos de sentido que apenas se han nombrado en muy contados

estudios académicos (por ejemplo: las tesis doctorales de la belga Annelies Oeyen [2011] y de la argentina Miriam Neri Chiani [2012])?

Nuestra lectura de la producción coheniana desde la perspectiva ecocrítica propone dos direcciones: por un lado, trataremos de la ciencia en sus ensayos (en particular *Realmente fantástico... y otros ensayos*, 2003); por otro, estudiaremos las distintas valencias y simbolismos de la naturaleza en sus obras de ficción narrativa.

En primer lugar, llevaremos a cabo un acercamiento a la cuestión y a las nociones científicas tales como la entropía y la teoría del caos en textos de corte ensayístico que caracterizaron la estética del *realismo incierto o inseguro*, definido y practicado por el autor argentino en las últimas décadas del siglo XX.

En un segundo momento, se tratará de indagar las distintas facetas de las representaciones de la naturaleza en sus cuentos y novelas. En su producción literaria del siglo pasado, postulamos que la naturaleza se relaciona con tres ejes: a) lo maravilloso, la revelación y la muerte; b) la evasión y la resistencia de los protagonistas; c) la preocupación ecológica. En sus obras del siglo XXI, lo natural y lo artificial se fusionan en figuras temáticas tales como los cíborgs o los animales híbridos.

En conclusión, la ecocrítica infunde, en consecuencia, un renovado impulso en el estudio de la obra de Marcelo Cohen, puesto que sistematiza y pone de relieve centros neurálgicos de su producción que anteriormente se habían ignorado o que solo se habían evocado de manera tímida en la mayoría de los análisis académicos.

БІЛЬ ЯК КОНЦЕПТ ЕМОЦІЇ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ ВИМІР

Уткіна Г. Ф., Шамаєва Ю. Ю. (Харків)

Специфіка вербалізації концепту БІЛЬ полягає в його багатовимірності. На жаль, навіть найновітніші технології та підходи у медицині можуть лише частково вирішити питання купіювання болі, бо досвід переживання та відчуття цього складного психофізіологічного феномену, а також характеристики його мовної репрезентації є дуже індивідуальними, особливо у групі хворих, які протягом років страждають від хронічного стану. Тому останнім часом

поглиблені дослідження механізмів виникнення болі та способів її подолання вже давно вийшли за межі медично-фармацевтичного дискурсу, переміщуючись на сторінки лінгвістичних робіт, що створює передумови до лінгвокогнітивного вивчення механізмів репрезентації цього концепту. У цьому зв'язку очевидною є актуальність нашої роботи, зумовлена зверненням до когнітивного напрямку мовознавства, зокрема до аналізу втілення структурованої репрезентації світу болі в мисленні людини, впорядкованої в інтегральну мисленнево-мовленнєву систему (Н. Д. Арутюнова, А. Д. Белова), субстратом якої є концепт (О. С. Кубрякова). Нагальність розвідки визначається також її спрямованістю на дослідження способів емотіологізації концепту БІЛЬ у групі хворих на соматичні захворювання, де больовий компонент є ключовим, дозволяючи найповніше виявити специфіку його мовної онтології. Метою є лінгвокогнітивне вивчення специфіки інтерпретативної метафорики концепту БІЛЬ, актуалізованого у дискурсі англо- та франкомовних пацієнтів (230 метафор болю, обраних методом суцільної вибірки з відповідей хворих (n=150) під час їхнього перебування у міжнародних клінічних дослідженнях нових лікарських засобів). Новизна роботи зумовлена як авторським інтерпретативно-моніторинговим аналізом метафор, що репрезентують емотіологізований концепт БІЛЬ, у дискурсі конкретних груп пацієнтів-носіїв англійської та французької мови із соматичними захворюваннями із переважанням больового компоненту, так і встановленням кореляцій між станом хворого, рівнем/характером його болю та індивідуальною мовною об'єктивацією концепту БІЛЬ.

ВІЙНА ЧИ МИР: ТРАГІЗМ СПІВІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ І ПРИРОДИ

В РОМАНІ ОЛЬГИ ТОКАРЧУК

«ВЕДИ СВІЙ ПЛУГ ПОНАД КІСТКАМИ МЕРТВИХ»

Харлан О. Д. (Бердянськ)

Польська письменниця Ольга Токарчук – одна з найцікавіших постатей сучасної європейської літератури, лауреат численних премій, авторка восьми

романів, збірок оповідань та есеїв. Роман «Веди свій плуг понад кістками мертвих» (2009) викликав численні дискусії серед фахівців і читачів, оскільки авторка звернулася до важливої проблеми взаємовідносин людини і природи.

Роман, за визначенням самої письменниці, написаний у жанрі еко-триллера, отже, методологія «зелених студій» якнайповніше розкриватиме особливості поетики роману. В основу сюжету покладена детективна історія: у віддаленому селі вбивають чоловіків, улюбленим заняттям яких було полювання. Яніна Душейко, головна героїня роману, в минулому інженер, а тепер вчителька англійської мови в сільській школі, розповідає всім, що це – помста тварин.

Проблема співжиття людини і природи вирішується через співіснування різних просторових вимірів. Художній простір роману визначають багато одиниць не тільки власне топографічних (простір «зустріч/розлука», публічний і приватний простір), але й наративно-психологічних: простір «любові/ненависті», «душевного хвилювання», «жорстокості» тощо. Представлені й топоси «міського» і «сільського», «близького» й «далекого» простору тощо. Людина і природа можуть співіснувати в єдиному просторі тільки тоді, коли, на думку авторки, людські вчинки перестануть приносити природі зло. Важливість та тяглість проблеми у часі підкреслена через паратекстуальні елементи: використання до кожного розділу епіграфів з поезії Вільяма Блейка.

ЛІТЕРАТУРА

1. Токарчук О. Веди свій плуг понад кістками мертвих : Роман / Пер. з польськ. Б. Антоняк / Ольга Токарчук. – Львів : Урбіно, 2011. – 230 с.

ПРИРОДНІ СИМВОЛИ РОМАНУ М. БУЛГАКОВА

«МАЙСТЕР І МАРГАРИТА»

Хмельницька О. Л. (Красноріченське)

«Майстер і Маргарита» – роман, котрий вабить себе, бере в полон мільйони читачів із усього світу, не відпускає потім усе життя. Сторінки роману огорнуті

туманом таємниці, лише трохи відкритої читачеві, наповнені загадками, у тому числі відзначимо природну символіку, до якої і звернемося сьогодні.

Можна виділити цілий ряд ознак символу: образність, вмотивованість, комплексність змісту, багатозначність, його універсальність в окремо взятій культурі, перетин символів в різних культурах, національно-культурну специфічність цілого ряду символів. Символи у романі «Майстер і Маргарита» дуже різноманітні. Це і символіка рослин (троянд, плюща, винограду), птахів (ластівки, горобця, папуг, сов і ворон), тварин (кота, собаки, коней). Глобальні природні символи у романі – Сонце, Місяць і гроза, вивчення яких призводить до висновку про кількісне переважання апокаліпсичних мотивів, темних сил. Загадкові і незвичайні в романі образи «сонця» і «місяця». Сонце присутнє і при розмові Ієшуа з Понтієм Пілатом. Воно ніби стає німим свідком боягузтва Пілата і простодушності Ієшуа. Сонце супроводжує Ієшуа під час його хресного шляху. Страта відбувається, коли сонце безпощадно смалить усе навкруги. Сонце завжди було символом життя, істини, добра, це символ Бога, небесної високості, істинного світла. Саме тому, і не випадково, воно є постійним супутником Ієшуа. А ще є своєрідним натяком на трансцендентну реальність самого Бога. Всі найважливіші події роману відбуваються під час великоднього повня. Місячне світло не тільки полегшує страждання, але й відкриває істину.

У релігіях багатьох народів гроза символізувала могутність Бога.

Удари блискавки, гуркіт грому – символи – носії, що асоціювалися з правосуддям та помстою. Та, можливо, Булгаков наділяє їх ще й іншими значеннями. У романі три грози, з яких дві сталися у Москві. Знаходячись на переламі Сонця та Місяця громовиця кожного разу завершує певний етап у житті героїв.

На рівні речових символів єдиною альтернативою зловісним знакам панування темних сил виступає запалена свічка – символ натхнення, творчості, прозріння, а, отже, і подолання темряви.

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ РЕАЛІЇ «MAQUIS» В
УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ НОВЕЛИ ПРОСПЕРА МЕРІМЕ
«МАТЕО ФАЛЬКОНЕ»**

Цюпа Л. В. (Івано-Франківськ)

Наш інтерес привернула реалія «maquis» в новелі Проспера Меріме «Матео Фальконе», оскільки автор ніби зосереджений на зображенні «скупої» та екзотичної природи острова Корсика, однак поведінку своїх героїв ставить в залежність від неї та ментальності корсиканців. Аналізуючи переклади новели С. Буди [1] та Н. Гордієнко-Андріанової [2], ми виявили розбіжності у лінгвокультурній адаптації цієї реалії. Так, вираз «*des cépées très épaisses*» [3, с. 3] Буда переклав «густі паростки», тим самим не передавши особливості макі, які проростають *дуже* густими і стають непрохідними. А Гордієнко-Андріанова, подаючи переклад «рясні пелюстки», взагалі деформує слово «паросток» на «пелюсток». Однак, у реченні «*on se trouve sur le bord d'un maquis très étendu*» вже пояснює «дістанетесь до густих розлогих заростей – макі», додавши два епітети замість слова «дуже». Буда ж знову випускає з уваги «*très*» – «виходиш на край великого макі». Макі – це важлива деталь для зображення ландшафту Корсики, недарма Меріме починає новелу з їх опису, і тому варто коротко, але емоційно точно це передати українському читачу. Отож, коли у автора макі – це «*la patrie des bergers corses*», то більш адекватним сприймається переклад «макі – то рідний край, вітчизна корсиканських пастухів» [2, с. 36], аніж – це «пристановище корсиканських пастухів» [1, с. 325]. Як бачимо, Гордієнко-Андріанова і в цьому випадку додає ще один синонім для кращого розуміння важливості цього природного середовища для корсиканця, місця рідного навіть для «*quiconque s'est brouillé avec la justice*» – тих, хто *посварився* з законом [1, с. 325]; тих, хто живе не в злагоді з законом [2, с. 36].

ЛІТЕРАТУРА

1. Меріме П. Матео Фальконе. Переклад С. Буди. / Проспер Меріме // Богдан Хмельницький: Роман, іст. нарис, новели. – Х. : Фоліо. – 2004. – С. 325–336.
2. Меріме Проспер. Матео

Фальконе. Переклад Надії Гордієнко-Андріанової / Книга пригод 1: Оповідання // Упоряд. О.І.Тереха. – К.: Веселка. – 1995. – С. 36 – 48. 3. Меріме П. Матео Фальконе. – М. – 1977. – С. 3– 23 / Mérimée P. Nouvelles // P. Mérimée. – М.: Editions du progress, 1977. – 535 p.

КОНЦЕПТ ПРИРОДА В «СПОГАДАХ ДИТИНСТВА»

МАРСЕЛЯ ПАНЬОЛЯ

Черкашина Т. Ю. (Харків)

Світ дитинства є невіддільним від світу природи. Ця теза повною мірою оприявнюється в «Спогадах дитинства» Марселя Паньоля, автобіографічної белетризованої тетралогії, що складається з чотирьох автономних творів – «Слава мого батька», «Замок моєї матері», «Пора таємниць», «Пора любові».

У «Спогадах дитинства» людина є органічним складником природи. Природа годує людину, лікує її, дає їй прихисток. Тим самим, словами української дослідниці Ганни Табакової, «концепт “природа” тут тісно пов’язаний з міфопоетичними традиціями Матері-божества, яка дає початок усьому» [1, с. 47].

У «Спогадах дитинства» концепт ПРИРОДА представлений своїми основними складниками – вода, земля, тваринний і рослинний світ, атмосфера. Для їх опису широко застосовуються акустичні та зорові характеристики.

Згадуючи своє дитинство, Марсель Паньоль акцентує увагу на тому, що природа для нього – це передусім свобода, гармонія із самим собою і навколишнім середовищем. Природа для нього – це нескінчений світ пригод, світ справжніх успіхів і гірких поразок.

Природа для Марселя Паньоля – це постійне відкриття незвіданого, справжня школа життя. Природа дає силу, вчить мудрості, розкриває внутрішні резерви людини, особливо в моменти небезпеки.

Не оминає увагою автор втручання технічного прогресу у світ природи, який, з одного боку, полегшує життя людині, але далеко не завжди він є корисним для природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Табакова Г. І. Концепт «природа» в структурі художнього світу ліричної прози / Г. І. Табакова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. – 2014. – Вип. II. – С. 45–55.

КОНЦЕПТ НЕДОЛЮДИНИ В РОМАНАХ АНТУАНА ВОЛОДІНА

Чуб В. П. (Харків)

В своїх романах, які реінтерпретують трагічні події історії ХХ століття та наближені за жанрово-дискурсивною формою до постмодерністської метаутопії, французький письменник Антуан Володін (1950 р. н.) звертається до концепту «недолюдини». Західні (Ж.-Д. Вагнер, К. Рішар, А. Рош, Л. Рюффель) та російські (К. Дмитрієва) літературознавці актуалізували проблеми межі «роду людського та нелюдського», антропозооморфної образності в романах автора, проте питання визначення специфічного статусу людини у А. Володіна залишилося відкритим.

Вочевидь, концепт «Untermensch» / «недолюдини» є інтертекстуальним зверненням до концепції «нижчої людини» німецьких націонал-соціалістів, що в свою чергу побудована на засадах філософських концепцій «Übermensch» / «надлюдини» Ф. Ніцше («Так казав Заратустра», 1892) та «Under-man» / «недолюдини» Л. Стоддарда («Бунт проти цивілізації», 1922). В контексті свого «постекзотичного» проекту А. Володін наповнює це поняття новим змістом. Для демонстрації фізичних та ментальних метаморфоз людини в постапокаліптичному середовищі автор звертається до мотиву вовкулацтва, залучає «тваринний» вокабуляр, про що свідчать приклади протагоністів романів «Малі ангели», «Дондог», «Bardo or not Bardo». Володінські «недолюди» – це гібридні, монструозні образи. Вони не вписуються в соціальний устрій, не мають власної ідентифікації, переживають становлення своєї спільноти в просторі тюрем та концентраційних таборів. Концепт «Untermensch» визначає біологічний та соціальний статус не-людини, етап революції («перевертництва») як вихід для людського виду, приреченого на загибель у теперішній формі існування.

Отже, гібридизація людських образів в романах А. Володіна, будування постутопічного «недосуспільства» (психічно хворі, в'язні, «уйбури», «таркаші» тощо) та становлення концепту «Untermensch» є втіленням авторської рефлексії над історією ХХ століття та інструментом актуалізації проблеми суспільної будови та соціальної організації людства на тлі соціальних, політичних, технологічних катастроф. Відтак, досліджуваний концепт «недолюдини» в поезиці автора виступає змістотворчим компонентом метаутопічного роману.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СУЧАСНИХ ЗАГРОЗ ЛЮДСТВУ У ТВОРЧОСТІ Л.-Ф. СЕЛІНА

Шапарєва Н. О. (Харків)

Інтерпретуючи фобії, породжені ХХ-м століттям, Л.-Ф. Селін поділяє переймання через винаходження атомної бомби, усвідомлюючи потенційні нищівні наслідки її застосування. Страх перед цією зброєю затьмарює всі інші фобії, оскільки в інших сферах людство вже має досвід боротьби, адже йому вже чимало довелося пережити. Під впливом цієї глобальної небезпеки пройшла вся середина століття, оскільки через політичну напругу в атмосфері «холодної війни» мислячі громадяни усвідомлювали можливість вселенського краху будь-якої миті.

Л.-Ф. Селін є одним із тих письменників із переконаною громадською позицією, що першими занепокоїлись та усвідомили небезпеку, яку являє для людства ядерна зброя у вселенському масштабі. Проте, з притаманним селінівському стилю сарказмом, письменник покладає надію саме на атомну бомбу у справі змінення порядку речей на краще: *«знадобиться атомна бомба, щоб у Європі знов можна було нормально жити»*. Сучасна цивілізація опинилась у глухому куті, вихід із якого можливий лише шляхом кардинальних змін, навіть якщо для здійснення кроку вперед знадобиться удатися до, на перший погляд, нищівних, негуманних методів.

Аналізуючи потенційні небезпеки, що загрожують зникненню або, принаймні, знищенню частини людства, пальму першості Л.-Ф. Селін віддає навіть не ядерній зброї. Зважаючи можливі ризики з позиції медика, який знається на біологічних та фізіологічних засадах усього живого, він вбачає найбільшу загрозу все ж таки з боку біологічної зброї, а саме вірусів та мікробів: *«навіть атомна бомба без мікробів ні на що не спроможна ... напалмова бомба, газ, сіра, дурниці! одна чума забирала більше»*.

Таким чином, з характерними для своєї оповіді саркастичними елементами Л.-Ф. Селін відчуває та осмислює існування нової загрози – атомної зброї. Але він не надає можливих шляхів її вирішення, а лише з прикрістю констатує, що фактично цим ніхто не переймається, адже переважна більшість не уявляє і навіть не замислюється над її потенційними катастрофічними наслідками. У розкритті цієї проблеми Л.-Ф. Селін також залучає свої загальні медичні компетенції та демонструє нищівний потенціал атомної зброї у зіставленні з наслідками епідемій, що здатні знищити ще більшу частину людства.

ПРИРОДНИЙ УНІВЕРСУМ В ПОЕЗІЇ «ТИХИХ ЛІРИКІВ»

Шарагіна О. В. (Київ)

Емоційні реєстри авторського мислення поетів «тихої лірики» демонструють естетичну позицію митця, яка розкривається у художньому моделюванні природного довкілля, що маркується натурфілософським кодом вказаного поетичного феномену. Людина позиціонується залежною від навколишнього світу та законів його існування. *«Могутня мудрістю чола / володарка на суші й водах, / Людино, ти лише мала / дециця матінки Природи. / Ти – бранка. Та про цей полон / одна душа твоя лиш знає, / коли Природі в унісон / мовчить, сміється і ридає»* [1, с. 299] (Г. Тарасюк «Душі й природи унісон»). Більшість митців закликає до злиття із природним універсумом, що полягає в усвідомленні власної причетності до цього простору у пантеїстичних інтенціях художньої образності віршового твору.

Поети апелюють до єднання людського і природного світів, гедоністичного обоження природи, осмислення власного існування у ній. Нероздільна цілісність духовності індивіда та довкілля у творчості «тихих ліриків» наближають людину до Абсолюту, що спостерігається в видовій системі ліричного тексту. У звичайних образах природи митці кодують колосальний філософський зміст, який розкриває суть людського буття через проблематику повсякденного існування. Така авторська позиція, позбавлена зайвої пафосної патетики, апелює до природного світу – особливої форми гармонійного людського співіснування, що дає змогу виокремити натурфілософський код як один із провідних рис «тихої лірики» другої половини ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тарасюк Г. Любов і гріх Марії Магдалини: маленькі романи, новели, поезії / Галина Тарасюк. – Чернівці: Оранта, 1995. – 384 с.

ЧОРНОБИЛЬСЬКА АВАРІЯ У ТВОРЧОСТІ ТА ЖИТТІ ІРИНИ ЖИЛЕНКО

Штолько М. А. (Київ)

Чорнобильська катастрофа знайшла своє відображення в художній літературі. Це документальна повість «Чорнобиль» Ю. Щербака, «Чорнобильська молитва» С. Алексієвич, поема «Вибух» С. Йовенко, окремі вірші Л. Горлача, Б. Олійника, М. Сингаївського, Н. Білоцерківець, І. Жиленко та багатьох інших.

Поетична збірка «Чайна церемонія» І. Жиленко вийшла друком в 1990 р. У багатьох поезіях цієї збірки відчувається болючий відгомін Чорнобильської катастрофи, яка сталася навесні 1986 р. Це вірші «Дитяча кімната», «Чужа свіча», «Лице», «Десь-таки, в якомусь краї...», «Смерть», «В хаті» з циклу «Dies irae» та ін. Домінантні мотиви циклу «Dies irae»: марнота життя; турбота про дітей; радіаційне забруднення; знецінення колишніх еталонів; смерть; емоції біженців; страх; творчість на тлі екокатастрофи; екологічні забруднення Землі; смерть. Поетеса говорить про загрозу для цілого людства.

Враження від катастрофи описує І. Жиленко також у своїх щоденниках, які передала дочка Оріся на зберігання у відділ рукописних фондів та текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Переважаючі емоції записів – розгубленість, жах, безвихідь, знецінення. Чітко вимальовується розмежування світу до і після Чорнобильської аварії. Тривожність, напруженість виражається короткими, розповідними реченнями. Спостерігається часте звернення до Бога. Частина цих нотаток опублікована у книжці спогадів «*Nomō feriens*» І. Жиленко.

В центрі – люди, в житті яких атомна трагедія зіграла особливу роль, та їхні емоції. Поетеса вважає, що техногенна катастрофа розгорнулася на тлі ідеологічної зашореності.

ГРА ЯК ОСНОВА ДІАЛОГУ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Шулик П. Л. (Кам'янець-Подільський)

Основні методичні підходи до викладання зарубіжної літератури закладені у діалогічній природі самого художнього твору, яка вказує єдино вірний шлях, що не дозволить ні викладачеві, ні учневі загубитися в лабіринтах тексту. Головним інструментом, що організує діалог між текстом і сучасними учнями, повинна стати гра, адже гра присутня у творі і як інтерпретаційні моделі поведінки, і як особливе ставлення до дійсності. Привабливим для сучасних школярів є те, що для учасників гри важливий сам процес, аніж результат.

На початку діалогу, коли учень, озброєний лише сугестивно-емоційним сприйняттям тексту, не може бути рівноправним учасником діалогу, йому можна запропонувати роль спостерігача гри, яка відбувається між текстом і його численними трансформаціями в різні епохи і в різних видах мистецтва. Спостереження за «чужою грою» не тільки сприяють мотивації читацької активності школярів, але і збагачують їх певною інформацією про текст. На наступному етапі (аналіз твору) учні, які ще не набули статусу рівноправного з текстом учасника діалогу, повинні виявити у співрозмовника (тексту) всі наявні і

приховані засоби, «козири», що роблять його «фаворитом» і дозволяють йому нав'язувати свої правила у грі з читачем. На останньому етапі учень здатен вийти за межі художнього світу письменника, подивитись на цей світ з боку, побачити і оцінити його несхожість зі світами інших художників, дати свої відповіді на моральні запитання, що постають у тексті, поєднати концепцію твору зі своїм особистим духовним досвідом. Основою діалогу між автором і читачем (текстом автора і текстом читача) слугуватиме на цьому етапі організація інтерпретації художнього твору, що вже включає у себе елемент гри. На всіх етапах гра створює відповідну модель взаємовідносин учня-читача і тексту, який активно освоюється школярами, і тому існує для нього. Гра дозволяє акцентувати увагу на багатозначності художнього образу і суб'єктивному характері його сприйняття та інтерпретації.

LITERATURPHÄNOMENE IM KERN DER UMWELTKULTUR

Schumskaja O. N. (Charkiw)

Für die Gegenwart wurde die Kultur zu einem sinnesartigen Experimentierfeld. Die Sprache stellt eine globale Macht dar, und die Sprachgrenzüberschreitung von literarischen Landschaften bedeutet das Welttopographieren. Kunst- und Literatursysteme verkörpern Freiräume, die ständiges Erfinden und die Vorhersagbarkeit dessen zu inszenieren erlauben, was nicht vorhanden ist. Funktionale Konzeptualisierungen erfordern trans-, inter- und polydisziplinäre Aktivitäten großer Theorieunternehmen, die sich mit Sinnfragen menschlicher Existenz auseinandersetzen.

Der magisch-realistische Roman von Jens Johler „Die Stimmung der Welt“ (2013) nimmt die Gegebenheit der umfangreichen biographischen Wirklichkeit als lebhaftes Vielfalt der musikalischen Gedankenkraft von Johann Sebastian Bach. Der Schriftsteller lenkt seine Leser sicher durch den Strom der Zeit und zaubert mit Sprache: er lässt unsichtbare Melodien des Universums innerlich hören, verborgene Wünsche vernehmen, um unterschwellige Stimmungen der Natur zu ertasten. Mit der Zauberkraft der Sprache wirkt der Autor positiv und vermittelt dabei kritische Denkstöße.

Wohltemperierte Ökopoetik des Werkes verleiht dem Prozess kultureller Zirkulation eine Bedeutungsebene von naturwissenschaftlicher und literarischer Intelligenz. Unter Mithilfe von Erfahrungen in Umweltkultur emergiert im emotionellen Umfeld des Musikers verallgemeinerte und gleichzeitig konkretisierte Realität seines Ausdrucksvermögens, damit «sich ein Stück Himmel auf die Erde holen last».

Bei der ökozentrischen Rezeption von Literaturphänomenen entsteht ästhetische Erfahrung, die über einen Kompass durch Kultursemantik verfügt und konzeptuelle Grundlagen von «frisch gefärbten» Paradigmen voraussetzt. Das Thema der Harmonisierung des Menschen durch totale Gleichsetzung von Wissen, Lebensfunktionen, Handlungsnotwendigkeiten rückt in einer zunehmend globalisierten und technokratisch organisierten Welt in den Fokus aktueller kultureller Debatten.

LES AVANTAGES DE LA MÉTHODE ACTIONNELLE DANS L'ENSEIGNEMENT DES LANGUES ÉTRANGÈRES

Schirov V. Y. (Kharkiv)

Ces derniers temps l'approche dite «actionnelle» devient peu à peu la méthode privilégiée des professeurs FLE non seulement en France et en d'autres pays de l'E.U. où elle est préconisée dans le Cadre européen commun de référence pour les langues (CECR) publié par le Conseil de l'Europe, mais aussi en Ukraine.

Quels sont les avantages de la méthode actionnelle par rapport à d'autres méthodes populaires d'enseignement des langues étrangères, en particulier, en comparaison de la méthode communicative?

Les professeurs de FLE observent souvent que leurs étudiants ont de bonnes connaissances: ils connaissent assez bien le lexique, les règles de grammaire et de syntaxes, mais quand ils se trouvent dans des situations en dehors de la salle de classe, beaucoup d'eux ont du mal à utiliser leurs connaissances dans la vie pratique. Il paraît qu'il existe une sorte de «barrière psychologique» qui les empêche à utiliser leurs connaissances dans les situations de la vie courante. Cela peut être très décevant et

frustrant, surtout quand les élèves travaillent ferme et font tous leurs devoirs, et même peut décourager à poursuivre leurs études des langues étrangères.

L'objectif principal de l'approche dite «actionnelle» est de rendre les apprenants compétents dans des contextes et situations où le français est utilisé, c'est-à-dire, être capable de mobiliser tous leurs savoirs, leurs savoir-faire, leur savoir-être, leurs aptitudes et leurs talents pour agir et réagir d'une manière plus efficace dans des situations et des contextes tout à fait réels.

Dans ce but, les professeurs qui utilisent l'approche dite «actionnelle» proposent à leurs des projets au lieu des devoirs. Un projet est une tâche complexe en plusieurs étapes devant à réussir à un résultat donné en fonction d'un problème à résoudre, une obligation à remplir, un but qu'on s'est fixé.

Par exemple, je propose à mes étudiants de créer un court-métrage à partir de dix mots écrit au tableau. Ce projet comprenait plusieurs étapes: choisir un titre au film, rédiger un court synopsis, ensuite le scénario du film et finalement réaliser le film. Les étudiants adorent ce genre de travail et assimilent d'une façon beaucoup plus efficace tout ce qu'on a appris aux cours. Et en fin de compte, ces petits projets permettent de «briser» cette fameuse «barrière linguistique» et de les aider à parler plus couramment.

ЕКОФЕМІНІЗМ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Яковенко І. В. (Чернігів)

Термін «екофемінізм» було введено в обіг французькою феміністкою Франсуазою Д'Ебонн (Francoise D'Eabonne) у 1974 році, яка закликала поєднати спротив одвічному патріархальному пригніченню жінки із зусиллями протистояти сучасній екологічній кризі у боротьбі за пост-патріархальне та екологічно безпечне майбутнє. У 1970 – 1980-х роках з'явилась низка праць, наприклад, Rosemary Radford «New Woman, New Earth – Sexist Ideologies and Human Liberation» (1975), Susan Griffin «Women and Nature – The Roaring Inside Her» (1978), які об'єднувала ідеологія, що домінування над жінкою і природою, їхня експлуатація обумовлені патріархальною моделлю суспільства. Екофемінізм

обстоює ідею, що історія та культура західної цивілізації заснована на інферіоризації – знеціненні жінки і природи. Попри спільні висхідні теоретичні позиції, екофеміністичні студії представлені у різних течіях. Культурний екофемінізм стверджує, що подвійне домінування чоловіка над природою і жінкою підтримується у суспільстві культурними символами й ідейними конструктами, релігією та філософією. У полеміку з культурними екофеміністками вступає християнський екофемінізм, вбачаючи витoki проблеми у механістичних моделях західної науки, що призвели до розриву зв'язків між світом матеріальним і духовним, зашкодивши і жінці, і природі. Спіритуалістичний акцентує увагу на жіночих цінностях материнства, виховання, турботи і ушавлення жіночого тіла. Соціальний поєднує соціалізм і фемінізм, виступаючи за рівні можливості чоловічої і жіночої праці, реформування капіталістичної системи, джерелом прибутків якої є виснаження природних та людських ресурсів. Речницею кіберфемінізму виступає Донна Харавей (Donna Haraway), яка обґрунтовує ідею трансгресії – стирання кордонів між людиною і машиною, між людиною і твариною, людиною і природою, чоловіком і жінкою. Важливим здобутком екофемінізму є введення в екологію проблематики гендеру і статі, поєднання елементів феміністичного та «зеленого» рухів.

PROJET DE THÉÂTRE ÉDUCATIF COMME FACTEUR DE DÉVELOPPEMENT DE L'APPRENANT

Iatsenko I. M. (Kharkiv)

L'histoire du théâtre éducatif sur le territoire de l'Ukraine de l'Ouest actuelle commence dès la fin du XVIe siècle dans les collèges jésuites de la République des Deux-Nations (Rzeczpospolita) dont les plus connus se trouvaient à Lutsk, Kamianets-Podilsky, Lviv. Le programme des collèges jésuites comprenait l'apprentissage de la philosophie, la théologie et la rhétorique, dont l'art de la déclamation des textes antiques et des représentations théâtrales. L'éducation des jésuites s'appuyait sur une spiritualité puissante dont la méthodologie visait un esprit sain dans un corps sain, auquel

contribuaient les jeux en plein air, l'équitation, la danse et la musique. Le théâtre tenait une place importante dans la formation. La représentation incitait les élèves, promis à une belle carrière publique, à l'excellence, au dialogue, à l'écoute, à la confrontation au regard des spectateurs, au dépassement des complexes et des timidités. Il ne s'agissait pas de faire jouer tous les élèves, mais de les intéresser à un projet commun qui éveillait chacun d'entre eux. Entre autres, Jean-Baptiste Poquelin, alias Molière, a été formé dans le collège jésuite de Clermont. Il n'a pas participé aux représentations, n'étant pas interne du collège, mais il a assisté aux représentations et aux répétitions.

C'est dans ce souci d'éveiller l'intérêt des apprenants pour ce père des arts qu'est le théâtre, de développer le goût esthétique, la mémoire, la coopération en groupe, l'ouverture, que l'enseignant de nos jours peut éduquer non seulement par le rationnel, mais aussi par l'émotionnel. En tant qu'auteure d'idées et metteuse en scène de plusieurs projets de théâtre universitaires, lauréats des prix nationaux de meilleur spectacle étudiantin (2008, 2016) et des prix de meilleure actrice (2009, 2015) aux festivals de Dnipro et d'Odessa, lauréats des festivals de Saint-Louis (France) et de Poznan (Pologne), je considère que la participation à ce type de projet contribue à l'épanouissement personnel et langagier des apprenants, leur créativité et l'aisance langagière et corporelle, la maîtrise de la prosodie, la débrouillardise, la résistance au stress, ainsi qu'à la cohésion, la confiance et la solidarité du groupe.

ФУНКЦІЇ ПЕЙЗАЖНИХ ЗАМАЛЬОВОК У РОМАНІ ЕДМОНА ҐОНКУРА «ДІВКА ЕЛІЗА» ТА ПАНАСА МИРНОГО «ПОВІЯ»

Яцків Н. Я. (Івано-Франківськ)

Брати Ґонкури та Панас Мирний належать до різних національних літератур, різних художньо-стильових напрямів, однак демонструють дивні збіги у зображенні життя, зокрема, дівчини-повії, жертви обставин чи спадковості, відкинутої суспільством, яке прагне зберегти зовнішню пристойність, вдавати байдужість й осуд перед іншими, однак, не відмовляє собі у спокусі скористатися її послугами у різний спосіб. Контрастом до бездушного, підступного й

фальшивого світу людей у творах письменників постає природа. Причому, у обох письменників спостерігаємо прагнення виразити у пейзажних замальовках миттєві, мінливі враження, що фіксуються через зміни кольорових відтінків (*сонце обливало червоним світом; червоне, огнисте його коло так і іскрило світом; лани горять під сонячними променями всякими кольорами, миготять золотим блиском; непривітний жовтогарячий світ миготів по хаті*), через повітря (*гірке тепло, повітря, здавалося, палало-горіло; сиза долина блакитногонебосклону; повітря миготіло срібно-сизим полум'ям; густий туман сірими хмарами клуботався... рожеве повітря, сизий димок*), через звуки, запахи. Хоч у Е. Гонкура домінує нічний пейзаж, однак чуттєві враження завжди підсилюють сприйняття природи (*un jour triste et âpre, un ciel gris, plein d'envolées noires, un fleuve pâle se traînait dans une plaine de craie ; un paysage dont la platitude morne, l'étendue blafarde, la lumière écliptique ressuscitaient un morceau de la sombre Gaule; une lueur pâle sur la blancheur glacée ; le brouillard blanc du matin*). За допомогою пейзажу формується дисонанс у формуванні образу пропашої жінки. Та соціальна роль, яку нав'язує суспільство повії, і яку вона змушена приймати, щоб вижити, змінюється на тлі пейзажу, природа допомагає побачити справжню сутність людини, авторська оцінка з об'єктивного осуду змінюється на суб'єктивним співчуттям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мирний Панас. Повія. / Передм. О. Шевченко. – К. : Школа, 2008. – 496 с. 2. Goncourt E. La fille Elisa / Postface de P.-J. Dufief. – Zulma, 2004. – 173 p.

СПИСОК АВТОРІВ

Агібалова Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Харківського інституту фінансів Київського національного торговельно-економічного університету.

Андрущенко Аліна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Балабуха Наталія Вікторівна – старший викладач кафедри теорії літератури та зарубіжної літератури Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Баранік Катерина Павлівна – викладач кафедри методики та практики викладання іноземної мови й кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Беценко Тетяна Петрівна – доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Белявська Марія Юріївна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Блинова Ірина Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, докторант Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Бокшань Галина Іванівна – аспірант кафедри української літератури Херсонського державного університету, старший викладач кафедри іноземних мов Херсонського державного аграрного університету.

Бондар Людмила Олександрівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української мови і літератури Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Бондаренко Галина Петрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології та журналістики Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Сєверодонецьк).

Бондаренко Лідія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури Херсонського державного університету.

Варенко Тетяна Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Векуа Оксана Віталіївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства Національного університету харчових технологій.

Гайдук Світлана Євгенівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Галич Олександр Андрійович – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (Старобільськ).

Гарбар Марина Артурівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри українознавства Харківського національного університету радіоелектроніки.

Георгієвська Валерія Володимирівна – викладач кафедри історії зарубіжної літератури та класичної філології філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Горбач Наталія Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Запорізького національного університету.

Григор'єв Максим Вікторович – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Денічева Ольга Ігорівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Джандоєва Поліна Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Жужгіна-Аллахвердян Тамара Миколаївна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри перекладу ДВНЗ «Національний гірничий університет».

Зінченко Наталія Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Карнаушенко Галина Нилівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри російської мови філологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Кеба Олександр Володимирович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Кононенко Наталя Вадимівна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Кот Світлана Юріївна – аспірант кафедри англійської філології Інституту філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Кохан Роксоляна Андріївна – аспірант кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка.

Криворучко Світлана Костянтинівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Криницька Наталія Ігорівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри романо-германської філології Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Лановий Григорій Михайлович – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Лановий Олег Григорович – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Лахманюк Антоніна Миколаївна – аспірант кафедри теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Лукашов Артем Юрійович – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Луцик Наталія Миколаївна – асистент кафедри французької філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Маланій Назар Ігорович – кандидат філологічних наук, докторант кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Матвєєва Ольга Олексіївна – кандидат філологічних наук, молодший науковий співробітник відділу історії української літератури Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.

Мацевко-Бекерська Лідія Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка.

Меркантині Симона (Mercantini Simona) – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Миронюк Ліна Віталіївна – старший викладач кафедри українознавства та загальної мовної підготовки Запорізького національного технічного університету.

Мітракова Оксана Олегівна – аспірант кафедри української літератури та компаративістики Бердянського державного педагогічного університету.

Морозова Ірина Ігорівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Морозова Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Мотрохов Олександр Іванович – старший викладач кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Музейник Ірина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Науменко Наталія Валентинівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри українознавства Національного університету харчових технологій.

Нестеренко Олена Іванівна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Новик Ольга Петрівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики Бердянського державного педагогічного університету.

Обихвіст Марія Сергіївна – старший викладач кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Оржицький Ігор Олександрович – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Павлюк Юлія Валеріївна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Палькевич Олена Сергіївна – старший викладач кафедри романської філології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Панасенко Лариса Олександрівна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Пасинок Валентина Григорівна – доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВО України, декан факультету іноземних мов, професор кафедри методики та практики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Пашкова Аліна Вікторівна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Песоцька Діана Леонідівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Пешкова Ольга Геннадіївна – викладач кафедри англійської мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Полоцька Ольга Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Прушковська Ірина Віталіївна – доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри тюркології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Пугач Богдана Валеріївна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Пустовіт Валерія Юріївна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української філології та журналістики Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Северодонецьк).

Путівцева Наталія Костянтинівна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Самохіна Вікторія Опанасівна – доктор філологічних наук, професор, академік АН ВО України, завідувач кафедри англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Сатановська Ганна Сергіївна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Свердлова Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Світлична Марина Олексіївна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Ситник Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету.

Скарбек Ольга Георгіївна – старший викладач кафедри французької філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Скриннік Юлія Сергіївна – викладач кафедри англійської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Співачук Валентина Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Хмельницького національного університету.

Стадніченко Ольга Олександрівна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри українознавства Запорізького національного університету.

Статкевич Лариса Павлівна – кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри перекладу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Стрельченко Наталія Сергіївна – викладач кафедри англійської філології і перекладу Київського національного лінгвістичного університету.

Сухенко Інна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри масової та міжнародної комунікації факультету систем і засобів масової комунікації Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Сушко Сергій Олександрович – доцент кафедри іноземної філології ПВНЗ «Краматорський економіко-гуманітарний інститут».

Тарасова Олена Анатоліївна – кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри іспанської та французької філології Київського національного лінгвістичного університету.

Тимонін Анатолій Михайлович – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Уткіна Галина Федорівна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Харлан Ольга Дмитрівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури та компаративістики Бердянського державного педагогічного університету.

Хмельницька Олена Леонідівна – учитель-методист, учитель зарубіжної літератури Красноріченської ЗОШ Кременської районної ради Луганської області.

Цюпа Людмила Вікторівна – старший викладач кафедри французької філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Черкашина Тетяна Юріївна – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Чуб Вікторія Павлівна – викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Шамаєва Юлія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри методики та практики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Шапарєва Наталія Олегівна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Шарагіна Ольга Володимирівна – аспірант кафедри української літератури філологічного факультету Київського національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Штолько Марина Анатоліївна – завідувач науково-інформаційним відділом Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка Національної академії наук України.

Шулик Поліна Львівна – кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри германських мов і зарубіжної літератури Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Шумська Ольга Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент, в. о. завідувача кафедри німецької та французької мов факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Щирич Вячеслав Юрійович – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Яковенко Ірина Василівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.

Яценко Інга Миколаївна – старший викладач кафедри романської філології та перекладу факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Яцків Наталія Яремівна – кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри французької філології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Calero del Mar Edmer – Dr. Instituto Mexicano de Investigaciones Cinematográficas y Humanísticas (Montréal, Canada).

Calusio Maurizia – Dottore di ricerca in Letterature slave comparate, Docente di Letteratura russa, Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano (Milano, Italia).

Corbella Caterina – Dottore in Scienze Linguistiche, Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano (Milano, Italia).

Dymytrova Valentyna – Docteur en Sciences de l’Information et de la Communication, Enseignant-chercheur, ELICO Institut des Sciences de l’Homme (Lyon, France).

Ghidini Maria Candida – Dottore di ricerca, Professore Associato di Letteratura russa, Dipartimento delle Discipline Umanistiche, Sociali e Imprese Creative, Università degli Studi di Parma (Parma, Italia).

Landsbergytė-Becher Jūratė – Doctor of Music arts, scientist co-worker, Department of Research in music and theatre history, Lithuanian Culture research Institute (Vilnius, Lithuania).

Li Shuang – Doctorant de deuxième année, Université de Paris-Sorbonne (Paris, France).

Libertini Rosangela – Dottore in Filologia Slava, PhD in Letteratura Italiana, Assistente scientifico, responsabile per l’insegnamento della letteratura italiana presso la Cattedra di Lingue Straniere, Facoltà di Pedagogia, Università Cattolica di Ružomberok (Ružomberok, Slovacchia).

Savino Giovanni – Dottore di ricerca, Università degli studi di Napoli Federico II (Napoli, Italia).

Sorella Antonio – Dottore di ricerca, Professore ordinario di Letteratura italiana, Università di Chieti e Pescara (Pescara, Italia).

Torre Ricardo Santiago – Doctor en literatura latinoamericana, Profesor agregado de español, ATER (Attaché Temporaire d’Enseignement et de Recherche), Université Paris-Est (Marne-la-Vallée, Francia).

Zentko Jozef – Assistente scientifico, responsabile per l’insegnamento di introduzione all’arte nell’età prescolare presso la Cattedra di Pedagogia dell’età prescolare ed elementare-Lingue Straniere, Facoltà di Pedagogia, Università Cattolica di Ružomberok (Ružomberok, Slovacchia).

Наукове видання

**Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в
письменництво («Екоцентризм: культура і природа»)**

Тези доповідей III Міжнародної наукової конференції

Українською, французькою, іспанською, італійською, англійською, німецькою,
російською мовами

Відповідальні за випуск:

С. К. Криворучко

І. О. Оржицький

Т. Ю. Черкашина

Н. К. Путівцева

Підписано до друку 1.03.2017. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк
ризографічний. Ум. друк. арк. 10,73. Обл.-вид. арк. 5,49. Тираж 100 прим.

61022, м. Харків, майдан Свободи, 4
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Видавництво

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4
тел.: (057)707-52-65

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009 р.
Надруковано: Ризограф факультету іноземних мов Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна